

VÄNSTERPARTIET
BUDGETFÖRSLAG
INKLUSIVE FLERÅRSPLAN 2021-2023
REGION JÖNKÖPINGS LÄN
FÖR ALLAS TRYGGHET I DEN GENERELLA VÄLFÄRDEN

SAMMANFATTNING

Vänsterpartiets budgetförslag för 2021 med flerårsplan utgår ifrån principen om alla människors lika värde. I vår budget placeras medborgarnas behov i första rummet. Social bakgrund, klasstillhörighet, ekonomiska förutsättningar, kön eller etnicitet skall inte avgöra människans långsiktiga hälsa. Därför måste offentlig verksamhet alltid sträva efter att förebygga orättvisor så som klassklyftor och diskriminering. Vi motsätter oss vårdlösningar som sätter behovsprincipen ur spel. Vi bidrar till den offentliga välfärden tillsammans efter förmåga och den som har störst behov skall prioriteras i vården. Tillsammans kan vi skapa en offentlig sektor där vårdköer, underbemanning och dåliga löner inte förekommer. En offentlig välfärd där medborgarnas behov tillgodoses och där medarbetarna får möjlighet att växa som människor.

Vänsterpartiet prioriterar i budget 2021 med flerårsplan särskilt:

- Höjd grundbemanning i vården
- Löneutveckling
- Personcentrerad vård
- Uppgraderad missbruks- och beroendevård och vårdinsatser kring samsjuklighet
- Insatser för psykisk hälsa hos barn och ungdomar
- Hälsosamma arbetstider
- Äldrevården
- Kultur i vården
- Prisvärd kollektivtrafik

Tabeller och bilagor i grundunderlag uppdateras i enlighet med Vänsterpartiets prioriteringar och ekonomiska förutsättningar.

POLITISK INRIKTNING OCH VISION

För allas trygghet i den generella välfärden är en grundläggande vision. Genom en väl fungerande verksamhet blir Region Jönköpings län ett trygghetsnav för invånarna och kan utvecklas vidare. I hela Region Jönköpings län arbetar vi för verksamhet med utgångspunkt utifrån invånarnas behov och jämlikhet. Den tydliga viljeinriktningen är offentlig service och vård av absolut högsta klass, endast det bästa är gott nog åt folket. En hälso-sjukvård utan vinstintressen är grundläggande för likvärdig och kostnadseffektiv vård. Samverkan med länets kommuner är av största vikt inom både hälso- och sjukvård och regional utveckling. En annan central del i utveckling mot ett mera jämlikt och rättvist samhälle är att den nationella linjen utgörs av en expansiv välfärdspolitik där statsbidragen kan öka och där finanspolitiska ramverk och budgetregler är underordnade människornas välfärdsbehov. Vi är helt enkelt beroende av en regering och riksdag som vill göra allt i sin makt för att utveckla välfärden och göra den mer likvärdig. Vänsterpartiet vill ta ansvar för Region Jönköpings län. Vi söker samarbete för att förändra och förbättra. Grunden för en hållbar och likvärdig välfärd finns i vår solidaritet gentemot varandra.

Region Jönköpings län arbetar med frågor som är avgörande för människors liv och hälsa såsom social hållbarhet och för länets tillväxt och utveckling. Sambanden är starka. Region Jönköpings län arbetar för bättre hälsa och säkrare vård. För att främja folkhälsan, krävs insatser inom områden som ligger utanför regionens direkta verksamhet. De satsningarna görs i samverkan med länets kommuner, statliga myndigheter, organisationer och föreningslivet. Men civilsamhället kan aldrig överta Regionens roll som trygghetsnav. Invånarna ska erbjudas en hälso- och sjukvård av absolut högsta klass och förutsättningarna skall vara likvärdiga i hela länet. Hälsofrämjande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Det är centralt att hälso- och sjukvården bedrivs på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Behov av och efterfrågan på hälso- och sjukvård styrs av olika faktorer. Det är inte alltid de faktiska behoven och efterfrågan matchar varandra och här måste det berömda örat vila mot rälsen.

Det är centralt att människor med de största behoven prioriteras. Den nya tekniken och digitaliseringen har ibland inneburit att behovsprincipen satts ur spel. Det innebär inte att det är något fel på ny teknik och digitalisering, tvärt om, men det måste ske med stor försiktighet och medarbetarens och patienternas respons är viktig. Samtidigt måste Region Jönköpings län alltid vara noga med att efterfråga forskning och evidens kring nya behandlingsmetoder och teknik.

Förändringar i verksamhet måste förankras hos medarbetarna och följas noga. Eventuella fel och oönskade bieffekter, som exempelvis att de mest sjuka prioriteras bort till förmån för de som kan prata för sig, måste arbetas bort.

Fler människor blir allt äldre. Det är i grunden något positivt men det kan öka kostnaderna för vård och omsorg. Därför är det viktigt att den nationella linjen i politiken bottnar i en offensiv välfärdspolitik där de ekonomiska resurserna fördelas mer jämlikt. Klasskillnaderna i Sverige är större än på mycket länge och kapitalet har fått stora skattelättnader de senaste decennierna, det har skapat abnorma vinstmarginaler och kraftigt urholkat möjligheterna till en expansiv välfärdspolitik. En ny nationell fördelningspolitik för ekonomisk demokrati är därför central för att möta förändringar i demografin och klara av välfärdens utmaningar.

Digitalisering, förebyggande åtgärder och minskning av vårdrelaterade skador och folkhälsoarbete kan minska behov av vård och därmed frigöra resurser. En annan viktig faktor är samverkan detta görs exempelvis med våra samverkansregioner och i sjukvårdsregionen.

En djup förankring i befolkningen skapas genom att verksamheten leds av folkvalda politiker. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som samtidigt ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov och delaktighet. Örat måste alltid vila mot rälsen så vi kan vara lyhörda gentemot våra medarbetare, deras synpunkter och erfarenhet är centrala delar för att Region Jönköpings län skall kunna utvecklas.

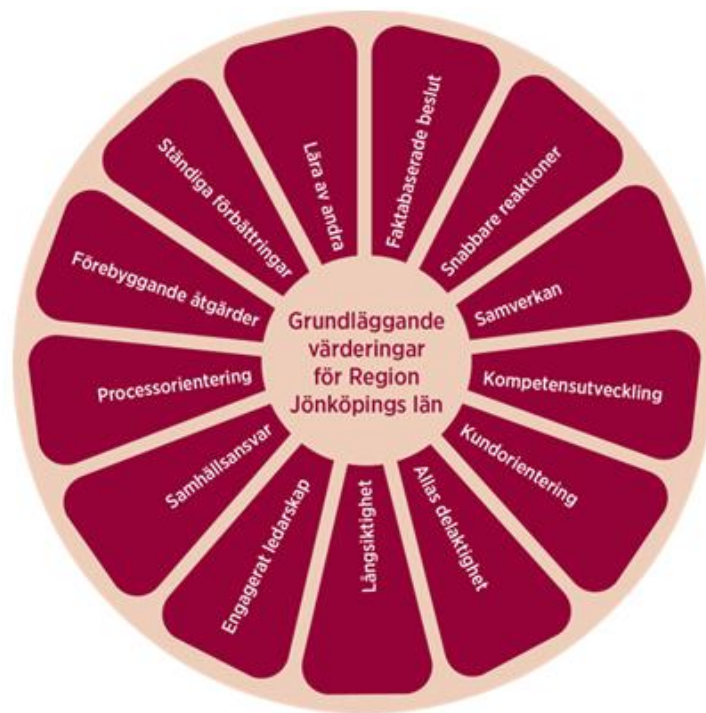
Sjukvården är den absolut största och mest omfattande delen av regionens verksamhet sett till ekonomiska förutsättningar men det innebär inte att allt det andra är oviktigt, det är faktiskt precis tvärt om. För att helheten skall bli så bra som möjligt måste alla delar samspela.

Nedmonteringen av den svenska välfärdsstaten påverkar i allra högsta grad även medborgarna i vår region. Därför behöver regionen ett systemskifte och tillsammans behöver vi rusta våra verksamheter för framtiden. Därför föreslår vi förstärkningar inte minst till sjukvården, tandvården, kollektivtrafiken och kulturen. Det är dags för ett skifte och tillsammans kan vi åstadkomma stora framsteg. Tillsammans bygger vi regionen för

dagens och framtidens generationer.

Gustav Möller (1884-1970) tidigare socialdemokratisk socialminister sa en gång; *endast det bästa är gott nog åt folket*. Det är baserat på den ambitionen som välfärden ska organiseras. Det var idéer framburna av bland annat arbetarrörelsen som influerade svensk välfärdspolitik under större delen av det senaste seklet. Det var så svensk välfärd blev ett internationellt föredöme. Gustav Möller sa också de berömda orden; varje förslösad skattekrona är stöld från folket. Nog är det så. Den största stölden av skattemedel idag bottnar i new public management och den marknadsmässiga styrningen av vård och offentlig service. Det vill vi ändra på, för allas trygghet i den generella välfärden.

GRUNDLÄGGANDE VÄRDERINGAR

Medborgarorientering

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde för dem som den finns till för – medborgarna. Externa och interna uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar ska vara vägledande för organisationen, dess medarbetare och verksamhet.

Engagerat ledarskap

För att skapa en kultur som sätter individen i främsta rummet krävs ett personligt, aktivt och synligt engagemang från varje ledare. Ledarskapets viktigaste uppgifter är att ange riktningen för verksamheten, ta till vara potentialen i individers olikheter och erfarenheter, skapa förutsättningar för medarbetarna samt att i dialog med dem definiera och följa upp målen.

Allas delaktighet

En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en måste därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om de resultat som ska uppnås.

Kompetensutveckling

Den samlade kompetensen är avgörande för organisationens framgång och konkurrenskraft. Därför måste kompetensutvecklingen ses både ur ett organisatoriskt och ett individuellt perspektiv, för att därmed utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som organisationen i sin helhet.

Långsiktighet

Organisationens verksamhet måste värderas med tanke på utveckling och konkurrenskraft över tiden. Ett uthålligt förbättringsarbete leder till ökande produktivitet och effektivitet, bättre miljö, nöjdare medborgare och varaktig lönsamhet på lång sikt.

Samhällsansvar

Varje organisation har ett samhällsansvar utöver lagar och förordningar. Organisationen och dess medarbetare måste se sina processer, varor och tjänster som delar i en större helhet och aktivt medverka till förbättringar i både samhälle och miljö.

Processorientering

Organisationens verksamhet ska ses som processer som skapar värde för medborgaren. Processorientering stimulerar till att analysera och förbättra arbetsflöden och arbetsorganisation, och lägger grunden för medborgarorienterad verksamhetsutveckling.

Förebyggande åtgärder

Det är lönsamt att förebygga fel och ta bort risker i processer, varor och tjänster. Framsynthet, förutseende och planering är nyckelord i förbättringsarbetet där även medborgare och leverantörer ska engageras.

Ständiga förbättringar

Välfärdsskapande kräver ständiga förbättringar och förnyelse av alla verksamhetens delar. Förutsättningen för detta är ett metodiskt förbättringsarbete som genomsvyr organisationen och en kultur som stimulerar till ständigt lärande, kreativitet och nya idéer.

Lära av andra

För att kunna vidareutvecklas måste organisationen och dess medarbetare på alla områden skaffa sig ny kunskap om vad som är möjligt att uppnå och hur detta kan uppnås. Detta kräver jämförelser med dem som är bäst på en viss process, oavsett vilken bransch eller sektor de tillhör.

Snabbare reaktioner

I alla verksamheter är kortare svarstider, kortare ledtider och snabbare reaktioner på medborgarnas behov av avgörande betydelse. Det gäller såväl för utveckling, produktion och leverans av varor och tjänster, som för administrativa processer.

Faktabaserade beslut

Beslut måste bygga på dokumenterade och tillförlitliga fakta. Varje medarbetare måste inom sitt arbetsområde få möjlighet att mäta och analysera fakta av betydelse för att uppfylla sina mål och för att tillfredsställa medborgarnas behov.

Samverkan

Samverkan genomsvyr varje framgångsrik organisation. Det är väsentligt att genom samverkan på flera plan och i olika avseenden ta till vara kompetenser och erfarenheter hos såväl medarbetare som hos medborgare, leverantörer, partners, ägare och huvudmän.

FOLKHÄLSA OCH SJUKVÅRD

Region Jönköpings län har målet: bästa möjliga hälsa hos hela befolkningen och en bättre och jämlik vård. *Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.* Behovsprincipen skall alltid vara central och ingen människa skall nekas nödvändig vård- och tandvård på grund av bristande betalningsförmåga.

Den grundläggande principen vid fördelning av skattemedel är att det ska ske utefter människors behov och inte efter kapitalets möjligheter till snabb lönsamhet. Företag med kortsiktiga mål och vinstintresse ska inte kunna bedriva verksamhet med skattemedel i den offentliga kärnverksamheten.

Vi är starkt kritiska till lagen om valfrihetssystem eftersom den har inneburit fri etableringsrätt för privata vårdföretag och möjligheten att exploatera välfärden och dränera den på resurser. Detta budskap bör Region Jönköpings län förmedla vid alla remisser som man ges möjlighet att besvara som berör området. Genom att släppa in vinsten som drivkraft i vården försvåras möjligheten att styra vården till dem med de största behoven. I stället satsar de privata vårdgivarna på att styra vården till de patienter som är mest lönsamma och som inte har särskilt stora behov. Att fördela vård med marknadsmekanismer fungerar mycket dåligt och alltför ofta blir resultatet att det är de som har det minsta behovet av vård som får mest vård samtidigt som kostnaderna skenar.

Vi står upp för den behovsstyrd, anslagsfinansierad och offentlig sjukvårdsmodellen. Det är den modellen som har starkast förutsättningar att kunna garantera medborgarna i regionen en jämlik och likvärdig vård av toppklass. Grundsynen är att regionen skall svara för en gemensamt finansierad hälso- och sjukvård som i allt väsentligt skall utföras i offentlig regi. Vården utvecklas bäst i ett sammanhållet system med obrutna vårdkedjor där patientperspektivet och personalens möjlighet till utveckling och medbestämmande är medelpunkten.

I sjukvården ska den med störst medicinskt behov prioriteras. Grunden till att vi har byggt upp en gemensam vård- och omsorgssektor är solidariteten med varandra. Den specialiserade vården ska inte privatiseras och styckas sönder, istället skall den drivas av det gemensamma och organiseras med anslagsfinansiering. Därför skall inga nya vårdval inrättas och ett arbete påbörjas med att avskaffa vårdvalen i både den specialiserade vården och i primärvården. Det innebär inte att medborgarna förlorar möjligheten att välja den vårdcentral som de själva önskar, tvärt om. Men det innebär att alla vårdcentraler kommer hålla en jämn och god kvalitet och där ingen behöver dra nitlotten och gå till nästbäst-centralen. De gemensamma resurser som finns till förfogande skall återinvesteras i vården, riskkapitalisterna får helt enkelt söka sig någon annanstans.

För att kunna erbjuda vård på likvärdiga villkor är det viktigt att egenavgifter sätts på en rimlig nivå och att avgiftssystemen tydliggörs för medborgarna. När patientavgifterna infördes i Sverige var beloppen att betrakta som symboliska. Det är därför angeläget att avgifterna hålls på rimliga nivåer så att de inte så sakteliga börjar ersätta beskattningsmodellen som finansiell grund för den offentliga sektorn.

Region Jönköpings län skall erbjuda en vård i världsklass med hög tillgänglighet i hela länet. Hälso- och sjukvården skall inte fungera som en marknad och patienterna är definitivt inte kunder utan medmänniskor och patienter.

Fem grundläggande problem med vårdvalet:

- Vården blir mindre likvärdig
- Vård ges i ökad utsträckning utefter efterfrågan och upplevda behov istället för de verkliga faktiska behoven
- Slöseri med skattemedel
- Stor administration och komplicerade regelverk
- Medel som borde återinvesteras i vården eller till mer personal går istället till vinst

Den vinstdrivande vården är ett slukhål. Privatiseringar i vården och medföljande prestationsersättningar har lett till att administrationen ökat kraftigt. Det är inte rimligt att allt mer av vårdpersonalens tid går åt till administration. Managementbyråkrati och affärsmässig styrning hör helt enkelt inte hemma i vården. En sammanhållen vård styrd av behovsprincipen ger det bästa resultatet.

Vi står för en stabil och hållbar ekonomisk utveckling samtidigt som vi är det enda fullt ut trovärdiga alternativet till den rådande nedskärningspolitiken. Vi eftersträvar att varje skattekrona skall gå till det verksamhetsområde som den är avsedd för. Om slöseriet av skattemedel upphör och pengarna istället läggs på rätt ändamål klarar vi av både ålderspucklar och en ökad livslängd i befolkningen. På så sätt kan vi glädjas över att vi nu får leva längre.

Den svenska modellen för hälso- och sjukvård har varit ett internationellt föredöme. Det var när målet var obrutna vårdkedjor, likvärdig vård och kanske framför allt också utgångspunkten att det offentliga skulle vara bäst.

New public management har inneburit ett brutalt systemskifte i svensk sjukvård. Det mediokra, ojämlika och kostnadsineffektiva ska nu vara gott nog för folket. Det är väldigt långt ifrån den tidigare inriktningen att endast det bästa var gott nog åt folket. Den som kan betala för sig kan nu köpa sig företräde och försäkringar. Våra gemensamma skattekonor går till privata vårdbolag istället för till vårdplatser. Den som inte är nöjd med sin vård uppmanas söka sig någon annanstans. Borta är idéerna om att det offentliga skulle vara bäst. För om vi vore bäst skulle inga andra alternativ behövas. Om politiken helt enkelt bestämde sig för att det offentliga ska vara bäst och fattade rätt beslut då skulle ingen behöva eller ens vilja välja det nästbästa.

Vården är precis som tandvården en tydlig klassfråga. En människas hälsa påverkas i allra högsta grad av klasstillhörighet. Det som påverkar folkhälsan mest är klasskillnader. Likvärdig och förebyggande vård är viktigare än på mycket lång tid. Folkhälsoarbetet och likvärdighetskrav spelar en avgörande roll för utvecklingen av framtidens hälso- och sjukvård.

Bästa möjliga hälsa är en mänsklig rättighet och inte en handelsvara. Hälsoaspekten har en central plats i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det innebär att regionen har en skyldighet att arbeta förebyggande för att undanröja ohälsa och att prioritera de med störst behov när det gäller vård och behandling. Trots detta har flera grupper i vårt samhälle alltför höga ohälsotal. Ohälsa går i de allra flesta fall att förebygga genom att arbeta målmedvetet med folkhälsoarbete. Det största hotet mot en god folkhälsa har sin rot i samhällets klasskillnader.

Hälsans sociala bestämningsfaktorer måste förändras för att få bukt med hälsoklyftor. Det handlar om rätt till inflytande, jämlikhet, ekonomi och delaktighet i samhället. Med stor oro ser vi hur hälsoklyftorna i Sverige ökar i takt med den ekonomiska ojämlikheten. Hårdast drabbas den del av befolkningen som har låg utbildning. Samma mönster träder fram när det gäller rökning, fetma och andra hälsofaror. Denna ohälsa är som störst i områden med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Kvinnor är mest drabbade. Vänsterpartiet vill ha en sjukvård som jobbar förebyggande och hälsofrämjande och utgår från en social helhetssyn. Vården ska aktivt samarbeta med andra samhällsaktörer för minskade klassklyftor i hälsa.

Det hälsofrämjande arbetat i regionen behöver intensifieras. Det är angeläget att fortsätta med konceptet hälsofrämjande sjukhus. Det är också grundläggande att det finns tydliga handlingsplaner och preciseringar för hur skillnader i hälsa mellan befolkningsgrupper ska minskas. De hälsosamtal som skall genomföras gentemot olika åldersgrupper och förstagångsföräldrar når inte alls upp till förväntningarna, stärkande insatser behövs. Det som framförallt styr folkhälsans utveckling i vid mening är hur jämlikt samhället är. De växande klassklyftorna i Sverige är det enskilt största hotet mot folkhälsan.

Sjukvårdens kvalitetsarbete måste fokusera än mer på att synliggöra klass och kön. Idag råder det konsensus kring att män och kvinnor har rätt till likvärdig vård. Men trots detta finns det en stor kunskapsbrist om de orättvisor som fortfarande råder mellan kvinnor och män. Särskild uppmärksamhet måste alltså ägnas den

ojämlika fördelningen av sjukvård och resurser mellan könen. Kvinnor och män ska ha samma rätt till bra vård och ingen diskriminering ska förekomma på grund av könsidentitet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller etnicitet.

Region Jönköpings län har inte gjort sin hemläxa när det gäller att beakta jämställdhetsperspektivet i frågor rörande personalansvar och service till medborgarna. Det innebär att vi idag lönediskriminerar samtidigt som vi konsekvent ger männen dyrare och bättre vård. Regionen bör därför ta fram en strategi kring hur vi kan förändra regionens verksamhet till att bli mer jämställd.

Beslut måste präglas av ett genus- och barnperspektiv. Likaså måste konsuppdeldad statistik finnas tillgänglig inom alla relevanta områden och också presenteras för beslutsfattande politiker och chefer. Det måste garanteras att det finns utbildad personal dygnet runt som kan bemöta våldsutsatta kvinnor på berörda vårdenheter. Det finns flera verksamheter som måste prioriteras, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Några av dessa är förlossningsvården, ungdomsmottagningarna, BB och BHV. Vänsterpartiet ser det som en prioriterad fråga att satsa på dessa verksamheter.

Förlossningsvården behöver fler rum och mer personal. Det gäller i synnerhet barnmorskor och undersköterskor. Dessa grupper behöver satsningar på såväl lön men kanske ännu viktigare en bättre arbetsmiljö och rimliga förutsättningar att prestera på topp varje dag. Möjligheten till vidareutbildning och kompetensförstärkning är centralt för att åstadkomma en hållbar arbetssituation.

Vi riktar också, precis som tidigare, satsningar gentemot ungdomsmottagningarna för att dessa skall klara av att uppnå de nationella riktlinjer som Sveriges ungdomsmottagningar tagit fram tillsammans.

En viktig jämställdhetsfråga är att vi kan garantera att den nyförlösta kvinnans partner eller eventuell annan stödperson, får stanna kvar på BB tillsammans med den nyförlösta mamman och barnet. Det måste garanteras, inte minst eftersom regionen i utbildningar till havande par proklamerar hur viktigt pappans roll är under och efter graviditeten.

Barnhälsovården gör ett mycket viktigt arbete. Det är centralt att de har de resurser som krävs för att klara av sitt uppdrag och kunna vara ett starkt stöd till föräldrarna. BHV är så mycket mer än en vikt- och mätstation. Det är också viktigt att planera för framtiden och se över områden där befolkningen växer och planerar för nya enheter. En BHV-avdelning får inte ha för stort upptagningsområde för då faller delar av syftet med verksamheten. Satsningar kan också genomföras på kvinnors psykiska hälsa och jämställd vård.

Vi vill försätta utveckla verksamheten "Alternativ till våld" och satsa på specialiseringar. Så att de kan göra det som de är bäst på, hjälpa människor ur våldsamma eller aggressiva beteendemönster. Men vi vill också att de skall ha möjligheten stödja kvinnor och barn. Nyckelordet är uppgradering.

Varje människa oavsett betalningsförmåga, kön, etnisk tillhörighet eller ålder skall ha tillgång till likvärdig vård och omsorg av bästa kvalitet när behovet finns. Om alla är med och tar ett gemensamt betalningsansvar för välfärden så klarar vi av det. Vården skall vara solidariskt finansierad och prioritera efter behov och ge den allra bästa och säkraste vården. Regionen ska utreda möjligheten till ett samlat högkostnadsskydd. I detta högkostnadsskydd skall öppensjukvård, sjukresor, behandlingshjälpmedel och dygnsavgift i slutenvård ingå. Detta för att säkra tillgången till vård och rehabiliteringsinsatser till alla invånare och för en rimlig kostnad. Med detta högkostnadsskyddssystem sparar de multisjuka flera tusenlappar om året.

Region Jönköpings län skall säkerställa en vård på lika villkor och ett ansvarstagande när det gäller skattemedel och skall därför inte sälja ut eller överlåta vårdcentraler och sjukhus till privata företag. Kontinuerligt oberoende kontroller ska utföras på privata vårdcentraler och möjlighet att snabbare säga upp tillstånd vid oegentligheter måste finnas. Dessutom är det märkligt att patienter automatiskt och mot sin vilja blir listade på privata vårdcentraler. Vården skall i alla lägen grundas på människovärdes- och behovsprincipen.

TILLSAMMANS FÖR BÄSTA MÖJLIGA HÄLSA OCH JÄMLIK VÅRD

Region Jönköpings län ska vara bästa platsen att växa upp, leva och åldras på.

Jönköpings län hade Sveriges första fall av covid-19, hittad den 31 januari 2020. I mars 2020 konstaterades att Sverige befann sig i en pandemi. Detta påverkade hela samhället inklusive sjukvården i stor utsträckning. Smittade och svårt sjuka patienter i covid-19 ökade snabbt och krävde en omställning av både primärvården och specialistsjukvården. Stor del av de aktiviteter och utvecklingsarbeten som fanns i Budget och verksamhetsplan för 2020 fick pausas och flera av aktiviteterna kommer istället att påbörjas under 2021. Samtidigt har det införts många nya arbetssätt som vi vill fortsätta att utveckla. Invånarna har tagit ett stort ansvar för sin hälsa och vi vill fortsätta att stödja det arbetet på bästa sätt. Primärvården har tagit ett större ansvar för samverkan med kommunerna än tidigare och utvecklat nya arbetssätt för uppföljning på de särskilda boendena. De digitala besöken har ökat snabbt både i primärvården och specialistsjukvården. Detta är några exempel på hur införandet av den nära vården har tagit fart.

Både primärvården och barn och ungdomspsykiatri behöver stärkas. Det ska samtidigt påpekas att den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera verksamheten där Hälso- och sjukvårdens budget för 2021 motsvarar närmare 10 miljarder kronor och på detta sätt frigöra arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. Det är för detta arbete som region Jönköpings län möter utmaningar med kvalitet som strategi. Förstärkt grundbemanning behövs för att ha marginaler inför kommande kriser, för att säkra arbetsmiljö och säkerställa säker vård i alla lägen.

En stor utmaning är de stora ojämlikheterna i hälsa. Region Jönköpings län ska ha som mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och ska ta krafttag för att alla ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa.

Förebyggande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Underlag som beskriver variationen i befolkningens hälsa på kommunnivå används som prioriteringsgrund för kommunsamverkan.

Strategin och handlingsplanen för jämlik hälsa, *Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län*, är antagen av Region Jönköpings län och länets kommuner. Revidering av handlingsplanen var planerad att ske under 2020, men sker istället 2021 med anledning av coronapandemin. Handlingsplanen omfattar tre strategiska mål med sikte på år 2025 och nio handlingsområden med prioriterade aktiviteter som revideras vartannat år:

Strategiskt mål 1: Hållbara strukturer i styrning och ledning

- Statistik och analys
- Medborgarmedverkan
- Hälsoekonomi
- Förbättringsarbete och forskning
- Strategiskt mål 2: Stärkt samverkan och samlärande regionalt och lokalt
- Samverkan och samlärande
- Strategiskt mål 3: Jämlik hälsa och bra livsvillkor genom hela livet
- Barn, unga och unga vuxnas livsvillkor och hälsa
- Försörjning och sysselsättning
- Samhällsplanering och närmiljö
- Äldres livsvillkor och hälsa

God hälso- och sjukvård

Som patient i Region Jönköpings län ska du

- erbjudas vård som är lätt tillgänglig för kontakt, bedömning och besök
- erbjudas diagnostik och behandling samt uppföljning enligt bästa kunskap i varje möte
- vara delaktig och välinformerad genom hela vårdkedjan
- få tillgång till jämlik vård
- erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram
- få tillgång till patientsäker vård
- erbjudas kostnadseffektiv vård

TILLSAMMANS MÖTER VI FRAMTIDENS BEHOV AV HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

En plan är framtagen under 2020 för hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Planen tar sikte på sjukvårdsutveckling för de kommande 10 åren fram till 2030.

I planen beskrivs sex övergripande strategier

Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen

Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård

Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering

Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finna tillgänglig när den behövs

Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensförnyelse

Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans.

Under planperioden kommer det genomföras utvecklingsarbeten där verksamheter får stor frihet och mandat att driva och utveckla sin verksamhet utifrån planen för framtiden hälso- och sjukvård. Syftet är att transformera arbetssätt för att ställa om till nära vård, skapa god arbetsmiljö och där digitala verktyg utvecklas.

Nära vård är en viktig del i arbetet med hur vi möter framtidens hälso- och sjukvård. Huvuddelen av invånarnas behov av öppen hälso- och sjukvård tillgodoses i den nära vården. Detta inbegriper verksamheter i hela samhället; främst Region Jönköpings län och även kommunerna och civilsamhället. Region Jönköpings län ska

stödja det förebyggande arbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa. En mer personcentrerad vård som skapar förutsättningar och tar tillvara patienters och i vissa fall närståendes förmåga är en mycket viktig del. Men vården skall inte vara beroende av närståendes förmåga eftersom den kan variera kraftigt.

Den nära vården:

- är en personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom
- skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare
- arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms
- är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård
- är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja
- har vårdcentralen som bas
- använder e-hälsans alla möjligheter att möta patientens behov
- innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten

PRIMÄRVÅRD

Vårdcentralen ska vara förstahandsvalet när invånaren har behov av hälso- och sjukvård under hela livet. Vårdcentralernas uppdrag, som förutsätter multiprofessionell samverkan i team, består av planerad och oplanerad vård i form av rådgivning, utredning, diagnostik, behandling, omvårdnad, rehabilitering, habilitering och uppföljning.

Vårdcentralens uppgift är att bedöma och behandla sjukdomstillstånd hos de som vänder sig till vårdcentralen erbjuda förebyggande hälsovård och hälsosamtal lära känna och vid behov hålla aktiv kontakt med invånarna som valt vårdcentralen. Syftet är att stärka invånarnas förmåga att i högre utsträckning själva kunna påverka och hantera sin hälsa vara vårdsamordnare utifrån invånarnas vårdbehov.

Vårdsamordnaren är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhuset. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa god och effektiv vård där ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården kan hållas så kort som möjligt och onödig vistelse på sjukhus kan undvikas.

Aktivt medverka till en väl sammanhållen vårdkedja när patienten har behov av annan kompetens än den vårdcentralen kan erbjuda särskilt fokus är på psykisk sjukdom eftersom det är de diagnoser som ökar mest bland sjukskrivna personer – vården kring samsjuklighet och beroendesjukdom behöver stärkas erbjuda ett patientkontakt för patienter med stora vårdbehov och täta kontakter med vårdens olika aktörer.

Vårdcentralen ska även erbjuda fast vårdkontakt, särskilda kontaktvägar och organisera verksamheten så att de mest sjuka invånarnas behov av hälso- och sjukvård särskilt tillgodoses. Det gäller framför allt äldre invånare och invånare med sammansatta vårdbehov, kroniska sjukdomar, funktionsnedsättningar och invånare som har svårt med den digitala servicen. Hembesök kan med fördel kombineras med denna typ av patientgrupper.

I förfrågningsunderlaget *Primärvård inom vårdval i Jönköpings län* beskrivs Region Jönköpings läns mål, vårdcentralernas uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan. För framtiden behöver förfrågningsunderlag som handlar om första linjens behandling för missbruk/beroende och psykisk funktionsnedsättning skärpas till.

Förslagen om att flytta fler uppgifter från specialistvården till primärvården blir allt mer påtagliga. När regionen planerar för framtidens vård måste alltid verksamhetsmål och det lagstiftade uppdraget vara i fokus. Tyvärr handlar det mesta i förslagen än så länge om ekonomi och inte om verksamhetsutveckling. Det rimliga är att beakta alla aspekter och först se över vilka verksamheter och vilken vård som faktiskt skulle fungera bättre i primärvården. Verksamhetsförflyttningar skall inte vara förknippade med nedskärningar.

När man genomför omdanande förändringar enbart baserade på ekonomi riskerar de att slå väldigt fel. Vanligast är då att redan svaga grupper i samhället drabbas. En del verksamhetsområden skulle fungera bättre i primärvården än i sjukhusvården, och i första läget är det vi skall utgå ifrån. Sedan se om eventuella ekonomiska vinster kan göras. Vi är dock kritiska till att överföra verksamheter till primärvården om detta samtidigt innebär att de integreras i vårdvalet. Tvärt om behöver vi freda dessa verksamheter från vårdvalets negativa konsekvenser och skydda dem likt det sätt vi idag fredar Barnvårdscentralerna. Garantier behövs för att inte vårdvalet tillåts svälla.

I förflyttningen av vård till primärvården skall likvärdigheten garanteras samtidigt som primärvården måste få de resurser som krävs för eventuella nya uppdrag. Primärvården måste få utvecklas och bemannas med ordentligt med personal, det är idag alldeles för stora skillnader i kvalitet mellan olika vårdcentraler i länet. Denna kvalitetsskillnad måste överbyggas innan fler verksamheter kan integreras i primärvården. Då är tillgänglighet och kontinuitet grundläggande. Därför behövs en stor grundbemanning och bemanningsföretagen i vården måste bort. Vi är för patientens möjlighet att välja vårdcentral men det skall inte behöva ske av kvalitetsmässiga skäl utan på grund av livspusslande och alla vårdcentraler skall vara regiondrivna. Resursörflyttningen får inte innebära att patienter med komplex och långvarig sjukdom nedprioriteras.

Förflyttningar av verksamhet får inte skada möjligheterna för våra tre akutsjukhus att just förbli akutsjukhus. En medvetenhet måste finnas kring att varje bortplockad verksamhet på ett sjukhus påverkar den övriga verksamheten på sjukhuset. Akutsjukhusen är nog dränerade och innan verksamhet flyttas är det dags för en utredning om akutvårdens förutsättningar och akutsjukhusens framtid. Det är vår fasta övertygelse att Region Jönköpings län ska ha tre fullvärdiga akutsjukhus dygnet runt även i framtiden. Detta är en förutsättning för

jämlik vård av hög kvalitet för alla invånare. Alla beslut måste fattas med detta i åtanke. Ett akutsjukhus är ett pussel där helheten är större än de enskilda delarna var för sig.

Vårdvalet måste bytas ut, eftersom det enbart handlar om en marknadsanpassning av vården som inte gagnar patienterna. Dessutom förändrade vårdvalet hela strukturen i primärvården med en fri etableringsrätt för läkare och vårdbolag. Regionen ska utarbeta en modell som säkerställer patientens rätt att välja vårdcentral utifrån sitt livspussel och inte vårdföretagens rätt att tjäna pengar. Det skall helt enkelt inte vara möjligt att välja fel vårdcentral eftersom alla i enlighet med hälsosjukvårdslagstiftningen skall vara likvärdiga och det klarar vi bara av om alla vårdcentraler är offentliga och inkorporerade i Bra liv.

Primärvården i Region Jönköpings län är på många sätt mycket bra och står sig väl i ett nationellt perspektiv. Men primärvården i vår region har också brister, framförallt ur ett likvärdighetsperspektiv. Därför är det viktigt att vi inte bara jämför oss med andra regioner utan även internregionallt. Kvalitetsskillnaderna som finns mellan vårdcentralerna i regionen är allt för stor. Detta gäller i synnerhet faktorer som rör bemötande och kontinuitet, det visar bland annat den nationella patientenkäten. Det är väldigt angeläget att vi kan garantera våra patienter en likvärdig vård. Därför är det inte bra att det finns så stora skillnader gällande kvalitet bland länets vårdcentraler. Denna utmaning måste vi ta på största allvar om vi vill garantera våra invånare en jämlik och likvärdig vård.

- När verksamhets flyttas skall de ske förankrat och baserat på möjligheten till bättre vård samtidigt som resurser flyttas över
- Verksamhet som flyttas från sjukhusvård till primärvård skall värnas och skyddas från privatiseringar
- Första linjens missbruk/beroendevård Ansvaret måste beaktas vid "förflyttningen"

PSYKIATRI

Det finns åtskilliga indikatorer på att den psykiska ohälsan har ökat i Sverige under en längre tid. Allt fler personer sjukskrivs på grund av olika slag av psykiatrisk problematik. Vid självskattningar uppger att fler att de mår dåligt psykiskt, inte minst i de yngre åldersgrupperna. Orsakssambanden bakom denna utveckling är komplexa, men man kan utgå från att den försämrade psykiska hälsan till stor del är en konsekvens av försämrade livsvillkor och en generellt ökad osäkerhet vad gäller boende, arbete och möjligheten att leva ett gott liv i Sverige och i Region Jönköpings län. Bl. a. nedmonteringen av sjukförsäkringen och omänskliga krav på återgång i arbete har inneburit ökad psykisk stress och ekonomiska problem, vilka har drabbat psykiskt sjuka hårt. För att bryta den negativa utvecklingen krävs genomgripande reformer på samhällsnivå för att bryta ner klassklyftor och orättvisor. Här och nu måste vi säkerställa att psykiatri i Region Jönköpings län prioriteras och tillförs nödvändiga resurser kompetens- och lokalmässigt samt att stora satsningar görs inom metodutveckling och förbättrad samverkan med kommunala verksamheter. Det krävs en ökad insikt om situationens allvar på den politiska nivån. Vi måste gå framåt med stor försiktighet och inte förhastat ta beslut om förändringar av ekonomiska skäl, t.ex. stänga ner avdelningar inom slutenvården.

Vi vill att man satsar på en mångfald av vårdformer och ett ökat utbud av icke-medicinbaserade alternativ som t.ex. musik- och dansterapi. Båda dessa terapiformer finns upptagna i nationella riktlinjer men används ännu i mycket liten utsträckning, jämfört med våra grannländer. Regionen bör stimulera kompetensutveckling inom dessa områden och ligga i framkanten när det gäller användningen av olika kulturformer inom vården generellt. Förutsättningarna bör vara goda, utifrån vår regions blomstrande kulturliv.

Ett återhämtningsinriktat arbetssätt ska genomsyra regionens psykiatriska verksamheter och all personal ska rustas för detta genom nödvändiga utbildningssatsningar. En organisatorisk struktur och rutiner ska finnas för att tillvarata patienters och anhörigas erfarenheter och specifika kunskap.

Personer med långvarig psykosjukdom och komplex problematik ska ha tillgång till stöd av integrerade, tvärprofessionella team enligt gällande nationella riktlinjer om bästa möjliga vård. Det åligger verksamhetsansvariga att säkerställa att gällande nationella riktlinjer följs när det gäller personer som nysjuknats i psykosjukdom. Regionen bör bättre än idag följa upp att så sker.

Allmänpsykiatri liksom barn- och ungdomspsykiatri behöver förstärkas och få möjlighet att också utveckla sitt arbetssätt. Det är grundläggande att det är låga trösklar in till första linjens psykiatri och att den finns tillgänglig för snabb och säker vård. Första linjen ska vara experter på att remittera till rätt stöd och vård. Vi ser det som centralt att utveckla nya mellanvårdsformer mellan slutenvården och öppen vård. Det är också av stor vikt att den så nödvändiga slutenvården får utvecklas. Som en del av detta, ska den påbörjade satsningen på patientstyrd inläggning ("självinläggning") för vissa diagnosgrupper fortsätta och utvecklas. Det är dock av stor vikt att antalet vårdplatser dimensioneras så att de berörda patienterna verkligen med kort varsel kan läggas in, så som förutsätts metodmässigt.

Den öppna psykiatriska vården behöver resursförstärkas och bemannas på ett mer ändamålsenligt sätt. Rehabiliteringspersonal skall finnas på alla mottagningar och ett ökat fokus på patienternas somatiska hälsa skall garanteras. Bland annat är antalet fysioterapeuter inom den psykiatriska vården oerhört lågt, detta måste åtgärdas. Den fysioterapeutiska behandlingen är mycket värdefull för behandling av psykisk ohälsa. Äldre personers psykiska ohälsa uppmärksammas inte tillräckligt av vården.

Äldrepsykiatriska team med speciell kompetens och med tillgång till särskilda vårdplatser skall införas. Vi är i grunden positiva till inrättandet av mobila psykiatriska team inom regionens psykiatri. Mobila lösningar ska ha en egen finansiering och inte bekostas genom förhastade nedläggningar av slutenvårdsavdelningar. Eventuell utfasning av slutenvårdsplatser ska ske med stor försiktighet och följas upp genom samarbete med forsknings- och utvecklingsenheter inom eller utom regionen.

Det psykosociala stödet måste utvecklas bland annat genom att förstärka kuratorsorganisationen på akutmottagningarna samt ett genomförande av utbildningar för all personal när det gäller krisintervention. De människor som drabbats av posttraumatiskt stressyndrom behöver ett professionellt omhändertagande och behandling. Någon form av traumacenter eller nätverk ska utformas i länet för att tillgodose dessa patienters behov.

Det behövs satsas betydligt mera än idag på att få ut människor med psykisk funktionsnedsättning i arbete. Det kan t.ex. handla om att uppgradera arbetet med specialiserade IPS-team (Individual Placement Support) som är

knutna till psykiatrins öppenvård, t.ex. psykosteamen. Det är av stor vikt att detta arbete utförs evidensbaserat och med inriktning på rätt målgrupper.

TANDVÅRD FÖR FRAMTIDEN

Tandhälsan har återigen blivit en tydlig klassmarkör. Vänsterpartiet vill efterfråga en nationell tandvårdsreform så att fler får råd att söka tandvård och få behandling. Den lagstiftning som hindrar regionala beslutsfattare att anställa personal i Folktandvården utan att höja priser är oerhört destruktiv. Folktandvården måste utvecklas, i det arbetet ska medarbetare och arbetsmiljö prioriteras. Invånarna i Region Jönköpings län gillar Folktandvården men köerna för att få en tid är inte lika populära. Vi vill tillföra medel för att ge Folktandvården ett vidgat uppdrag för att arbeta med skolor, äldreboenden och flyktingboenden. Vi tror också att ett utökat glesbygdsstöd behövs.

Sedan tandvårdsmarknaden avreglerades har priserna stigit kraftigt. De höga kostnaderna för undersökning och behandling gör att de som tjänar minst besöker tandläkaren mer sällan eller tvingas helt avstå från tandläkarbesök. Dessutom är regionala beslutsfattare bakbundna av en mycket destruktiv lagstiftning som varje dag drabbar tandvårdspatienter.

De med väldigt små ekonomiska resurser har ingen nytta av det högkostnadsskydd som finns idag eftersom det endast gäller kostnader över 3 000 kronor, och då ersätts endast hälften av kostnaden. Ersättningssystemet gör dessutom att det är mer lönsamt för tandläkare att laga tänderna än att satsa på förebyggande tandvård.

Tänderna är en del av kroppen och borde därför ingå i ett högkostnadsskydd mer likt det som finns för den reguljära vården, tandstatusen har stor betydelse för en människans totala hälsa.

Det är självklart att alla skall ha rätt till en god tandhälsa oberoende av plånbokens tjocklek. På nationell nivå bör högkostnadsskydd för tandvården tas fram och på sikt bör tandvårdens kostnader för den enskilda vara i paritet med vad primärvården kostar.

Det är viktigt att alla invånare i länet har tillgång till offentligt driven Folktandvård. Det är också viktigt att det finns en geografisk närhet till Folktandvården och att köerna för att skriva in sig arbetas bort. För att göra detta krävs stora satsningar på arbetsmiljö inom Folktandvården så att personalen vill arbeta kvar hos oss. Men det behövs också lönesatsningar och utbildningsarbete. Det råder idag akutbrist på tandsköterskor och de bör vara en prioriterad medarbetargrupp.

Alla medborgare som vill bör få möjlighet att komma in på Folktandvården. Men för att det skall bli verklighet behöver ett stort och målmedvetet arbete genomföras. Folktandvården saknar idag väldigt många tandsköterskor bland annat på grund av arbetsmiljöproblem och för låga löner i förhållande till de privata tandläkarhusen som dränerar Folktandvården på personal och resurser. Region Jönköpings län har varit föregångare inom tandvården och speciellt inom barn- och ungdomstandvården där vi har nått de bästa resultaten i hela landet, detta har inte varit gratis utan ett resultat av att målinriktat arbete mot barnen, detta måste slås vakt om. Möjligen bör det högsta priset för Frisk tandvård ses över så att kostnadsskillnader jämnas ut i väntan på ett bättre system.

Regionen bör undersöka alla möjliga vägar för att knyta till sig yrkes- och högskoleutbildningar med inriktning mot tandvård. Det är av stor vikt att regionen i framtiden kan rekrytera personal från näraliggande utbildningsorter. Dessutom måste vi använda personalresurserna på rätt sätt. Rätt använd kompetens gäller såväl tandsköterskor, tandhygienister som tandläkare.

Det är klokt att investera i god tandhälsa redan i ungdomsåren genom att utvidga åldersspannet för fri tandvård. Det är nödvändigt att Folktandvården tidigt når alla barn. Därför bör deras uppdrag med att besöka skolor och flyktingboenden utvidgas.

Ansaret för tandvård regleras i tandvårdslagen, som säger att Region Jönköpings län har ett övergripande ansvar att planera all tandvård, oavsett vem som är huvudman eller som utför den. Folktandvården ska svara för:

regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar, till och med det år de fyller 23 år
specialisttandvård för vuxna
övrig tandvård för vuxna i den omfattning som Region Jönköpings län bedömer lämpligt.
Att tillgodose medborgarnas behov av tandvård utan långa köer

Region Jönköpings län ska se till att det finns tillräckliga resurser för patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård.

Allmäntandvård bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet med tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspris som utgångspris. Allmäntandvård för vuxna finansieras av patientavgifter och ersättning från den statliga tandvårdsförsäkringen. Barntandvården finansieras av barntandvårdspeng. Region Jönköpings län är genom Folktandvården en stor producent av tandvård. Det behövs resursförstärkning till tandvården så att fler kan anställas till bättre villkor. På så vis ökar rekryteringsförmågan och fler kan få tandvård inom rimlig tid. Det finns framöver behov av en lönesatsning för tandsköterskor. En möjlig väg är en lönetrappa som finns för tandsköterskor i delar av landet.

Region Jönköpings län ligger i topp vad gäller kariesfrihet hos 19-åringar. Arbetet för god tandhälsa ska fortsätta och ambitionsnivåerna ska vara fortsatt höga inom barntandvården. Samtidigt tar det skett en tydlig försämring i de längre åldersgrupperna ur ett nationellt perspektiv.

Tillgängligheten till folktandvårdskliniker behöver bli bättre. De kliniker som finns i glesbygd behöver extra stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet. Sammantaget är tandvården tagen som gissla av ett borgerligt samhällsexperiment som måste upphöra om det på sikt skall gå att garantera jämlik och god tandvård för alla.

Arbetet med att förbättra kvalitet och säkerhet i vården ska fortsätta, genom att det kliniska förbättringsarbetet prioriteras. Samarbete mellan allmäntandvård och specialisttandvård är viktigt för kunskapsöverföring och utveckling och ska vara en naturlig del i verksamheten. Köerna till tandvården är stora och i dags läget helt oacceptabla. Kring detta behövs ett politiskt åtgärdsprogram.

Drygt 40 procent av länets 19-åringar har varken fyllningar eller kariesskador som behöver lagas när de lämnar den organiserade barn- och ungdomstandvården. Avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna upp till 23 års ålder har införts från och med 2019. Detta sker genom en förändring i tandvårdslagen och regionernas ansvar för tandvården utökas därmed. Region Jönköpings län kompenseras för ökade kostnader genom att det generella statsbidraget höjs. Den förbyggande tandvården behöver utvecklas både riktat till yngre och äldre för en bra munhälsa på lika villkor.

Folktandvården har under många år tillsammans med andra aktörer genomfört ett framgångsrikt systematiskt och aktivt folkhälsoarbete, med målet att förbättra barn och ungdomars hälsa.

Region Jönköpings län har ansvar för att patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård. Det är personer i särskilda och egna boenden samt personer som omfattas av lagen om stöd och service till funktionshindrade.

Med giltigt intyg erbjuds dessa patientgrupper kostnadsfri munhälsobedömning (uppsökande verksamhet) och nödvändig tandvård (N-tandvård). Munhälsobedömning är avgiftsfri. Tandvård ges även till andra patientgrupper som ett led i en sjukdomsbehandling (S-tandvård). Den tandvård som här avses kan till exempel vara infektionssanering inför vissa kirurgiska ingrepp. Regionerna ansvarar också för elva grupper (diagnosbaserat) som har stora behov av tandvård på grund av långvariga sjukdomar och/eller funktionshinder (F-tandvård).

Munhälsan har möjlighet att förbättras betydligt hos de äldre vilket är viktigt för välbefinnandet och hälsan. Det krävs ett förbättrat samarbete mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner.

För nödvändig tandvård och tandvård som är ett led i sjukdomsbehandling och tandvård till vissa grupper med långvariga sjukdomar eller funktionshinder betalas öppenvårdsavgift. Denna tandvård omfattas inte av tandvårdsförsäkringen, utan finansieras helt av Region Jönköpings län inom ramen för hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

Det är en stor utmaning och samtidigt mycket viktigt att alla de personer som har ”Intyg om nödvändig tandvård” får sitt tandvårdsbehov bedömt och eventuell tandvård utförd. Arbetet följs kontinuerligt.

Länsinvånarnas behov av specialisttandvård tillgodoses huvudsakligen genom Folktandvårdens odontologiska institution. Konsultation och kompetensstödande arbete gentemot allmäntandvården är ett viktigt arbete för att öka allmäntandvårdens möjligheter till ett bredare omhändertagande. Ett led i detta arbete ska vara att specialisttandvård också utförs av specialister på allmäntandvårdskliniker.

Antalet patienter som behandlas inom specialisttandvården ökar. Befolkningen blir äldre och drabbas av sjukdomar som kan påverkas av bristande munhälsa. Ett stort fokus ligger på att förbättra tillgängligheten till

specialisttandvården. Detta kan innebära behov av att disponera om resurser inom specialisttandvården till förstärkning av orofacial medicin (sjukhustandvården) på Högländssjukhuset och Värnamo sjukhus.

STRATEGISKT MÅL BRA MUNHÄLSA OCH GOD TANDVÅRD

Tandvårdens mål är bra munhälsa på lika villkor för länets befolkning. Sambandet mellan tandhälsa och allmän hälsa blir allt tydligare. Därför är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet viktigt för alla patientgrupper. Allt fler äldre har egna tänder kvar högt upp i åren, vilket ställer stora krav på samverkan mellan omsorg, vård och tandvård. För att möta det ökade behovet måste nya arbetssätt och samarbete utvecklas så att rätt kompetens används inom olika områden.

Inom allmäntandvården kan både vuxna, barn och ungdomar fritt välja tandvårdsmottagning. Tillgängligheten till Folktandvården har minskat och det förekommer väntetider både internt för revisionspatienter och för nya patienter, samtidigt är tillgängligheten god på länets privata tandvårdsmottagningar. Vård och behandling ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.

Region Jönköpings län ligger i topp vad gäller kariesfrihet hos 19-åringar. Arbetet för god tandhälsa ska fortsätta och ambitionsnivåerna ska vara fortsatt höga inom barntandvården. Det är viktigt att samtliga aktörer inom tandvården tar ansvar för befolkningens tandhälsa. Det gäller såväl ungdomstandvård och tandvård för nyanlända. Här kan de privata klinikerna behöva ta ett större ansvar för att avlasta folktandvården som i nuläget får ta ett mycket större ansvar än de privata klinikerna för patienter med stora behov.

FRAMGÅNGSFAKTOR Integrera och utveckla det förebyggande arbetet för att nå hälsoeffekter hos befolkningen

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel kariesfria 19-åringar	IT-systemet T4	45 %	Totalt 41 %, varav kvinnor 44 % och män 39 %	Totalt 44 %, varav kvinnor 45 % och män 42 %

FRAMGÅNGSFAKTOR God tillgänglighet och bra bemötande

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel revisionspatienter i tid till undersökning och behandling – Folktandvården totalt	T4/Diver	90 %	Nytt mått 2019	81 %
Specialisttandvården – antal remisspatienter som väntat mer än 60 dagar	T4/Diver	0	986	1359
Täckningsgrad för den uppsökande verksamheten	Statistik	90%	93 %	94%
Andel berättigande till nödvändig tandvård som fått den utförd	Statistik	Bättre än föregående år	54 %, varav kvinnor 53 % och män 56 %	Totalt 58 %, varav kvinnor 56 % och män 59 %.

För att patienter ska känna förtroende för tandvården och bli nöjda, krävs bra bemötande och bra omhändertagande. Alla patienter ska informeras om behandlingsalternativ, kostnad, tidsåtgång med mera.

Tillgängligheten till Region Jönköpings läns folktandvårdskliniker behöver bli bättre. Avgörande för att nå det målet är att rekrytera och behålla personalen. De kliniker som finns i glesbygd behöver extra stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet att erbjuda en jämlik tandvård. Folktandvården har under 2020 fortsatt med arbete med handlingsplanen för att arbeta på nya sätt och samtidigt vara en attraktiv arbetsgivare.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Förbättra tillgängligheten till folktandvården

SPECIALISERAD SOMATISK VÅRD, PSYKIATRI, REHABILITERING OCH DIAGNOSTIK

Den specialiserade vården är uppdelad i tre verksamhetsområden; medicinsk vård, kirurgisk vård samt psykiatri, rehabilitering och diagnostik. Organisationen ger förutsättning för jämlik vård där Region Jönköpings län på bästa sätt kan möta invånarnas behov av specialiserad somatisk och psykiatrisk vård.

För att bibehålla och utveckla tre välfungerande akutsjukhus är det nödvändigt att fokusera på:

- primärvården är basen för länets hälso- och sjukvård
- att länssjukvården fördelas på tre sjukhus
- särskild hänsyn ska tas till fungerande vårdkedjor
- säkerställa resurser i form av personal, kompetens, utrustning och lokaler
- främja god samverkan i hela systemet
- vårdplatser ska utgå från vårdbehov
- vara en lärande organisation

Delar av ögonsjukvården bedrivs i vårdval. I förfrågningsunderlaget *Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län* beskrivs Region Jönköpings läns mål, uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan. Något ytterligare vårdval planeras inte att införas under mandatperioden. Nuvarande vårdval i primärvården ses över då det kan bidra till ojämlik vård. Men även vårdval ögonsjukvård behöver ses över och effekterna av införandet utredas grundligt. För att möta framtidens utmaning inom hälso- och sjukvård finns behov av ett större fokus på verksamheter utanför sjukhusvården, i den nära vården. Detta inbegriper verksamheter i hela samhället; inom både Region Jönköpings län, kommunerna och civilsamhället. Men civilsamhället kan aldrig och ska inte heller ta över regionens roll som trygghetsnav. Det är grundläggande att förändringar förankras på golvet och att resurser alltid följer med stora verksamhetsförändringar. Den vård som flyttas från sjukhusvården skall värnas och skyddas från privatiseringar och vårdval.

Region Jönköpings län ska stödja det förebyggande arbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa. En mer personcentrerad vård som skapar förutsättningar och tar tillvara patienters och närståendes förmåga är en mycket viktig del. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i detta arbete. Genom att skapa förutsättningar för bättre hälsa, i ett system, kan resurser användas mer effektivt. Förflyttning från slutenvård till öppenvård, från sjukhus till vårdcentral och från vård till hälsofrämjandeinsatser är påbörjat.

Välfärdsutmaningen innebär att betydligt fler invånare ska dela på de gemensamma resurser som hälso- och sjukvården har. Om ett växande antal invånare skulle ha samma konsumtionsmönster av hälso- och sjukvård som idag och vi skulle utföra den på samma sätt skulle budgeten för hälso- och sjukvård behöva utökas med cirka 1 miljard kronor fram till 2030. Pengar kan genereras genom ökade skatteintäkter om staten genomför en stor skattereform där de som är välbeställda får betala mer i skatt så att utrymmet för höjda statsbidrag ökar. Vilket är helt rimligt, dessutom behöver skatten bli mer progressiv och kapitalskatterna måste höjas. Det innebär inte att vi kan vara vårdslösa med de skattemedel som finns till förfogande. Slöseriet i offentlig sektor måste upphöra och politiken måste ta ett större ekonomiskt ansvar. En stor del av slöseriet kan spåras till privatiseringar, byråkrati och new public management.

Digitalisering och artificiell intelligens kan vara viktiga arbetssätt för att minska resursförbrukningen. Detta för att kunna ge hälso- och sjukvård till fler med mindre resurser per invånare. Förflyttningen behöver ske successivt. Den nya planen för framtidens hälso- och sjukvård kan vara en framgångsfaktor om planen används på rätt sätt.

Det finns fortfarande trösklar inom hälso- och sjukvården, både mellan kommun och Region Jönköpings län och i olika delar av verksamheten. Dessa trösklar måste arbetas bort så att hälso- och sjukvården blir en helhet utan onödiga hinder.

SAMVERKAN MED KOMMUNERNA

Samverkan med kommunerna sker utifrån det gemensamma ledningssystemet för samverkan. Tre strategigrupper inom områdena barn och ungdomar, psykiatri och missbruk samt äldre ansvarar för att omvärldsbevaka, identifiera utvecklingsområden och med årliga handlingsplaner verka för samverkan och att på bästa sätt ta tillvara de gemensamma resurserna. När allt mer vård ska ges nära hemmet finns behov av resurseffektiva arbetssätt. Befolkningsstrukturen med allt fler äldre invånare, teknisk och digital utveckling kräver nya samverkansstrukturer. Vi arbetar i samverkan utifrån länsinvånarnas perspektiv genom att utgå från frågan Vad är bäst för ”Esther”?

Det gemensamma arbetet utgår från värdegrunden:

- vi utgår från patientens/brukarens behov.
- vi samarbetar aktivt över organisations- och huvudmannagränser
- vi bemöter varandra med respekt och visar tillit vi lär av varandra och tar tillvara varandras kompetens

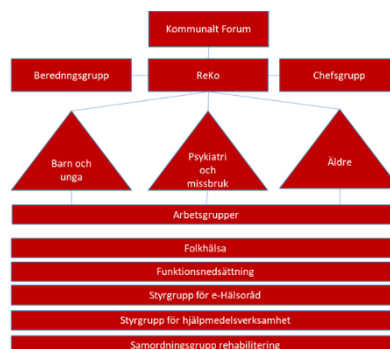

Bild: Kommunalt forum är ett nätverk med politiker från Region Jönköpings län och länets kommuner för samråd och inriktningsbeslut i frågor inom folkhälsa och sjukvård och regional utveckling.

Utöver dessa finns grupper inom; folkhälsa, funktionsnedsättning, e-hälsa, rehabilitering samt en styrgrupp för hjälpmedelsverksamheten.

Arbetet som sker i samverkan med kommunerna är omfattande. Familjecentraler, barn och ungdomshälsan, barnahus och ungdomsmottagningar inklusive ungdomsmottagning online inom strategigrupp barn och unga är exempel på områden där samverkan sker. Arbetet kring hemsjukvården sker i nära samarbete med sjukhus, vårdcentraler och kommuner ihop med patienter och närstående. *Trygg och säker vård och omsorg* är ett tydligt exempel på hur alla parter arbetar för att patienten ska få den bästa vården. Den palliativa vården är en annan viktig del som sker i samverkan. Andra områden där det finns ett nära samarbete med kommunerna är beroendevård med tillnyktringsenhet, beroendemottagning, sprutbytesmottagning och arbete kring våld i nära relationer. Detta arbete leds av strategigrupp psykiatri och missbruk. Men arbetet kan bli bättre och idag finns exempelvis inte abstinensbehandling och tillnyktringsenhet i alla länsdelar vilket är en stor svaghet. Samverkan kring samsjuklighet behöver också förbättras. Personcentrerad vård är grundläggande för människor med missbruksproblematik.

Region Jönköpings län kommer även att fortsätta att arbeta aktivt för att hitta bättre samverkansformer med länets kommuner för att minska den psykiska ohälsan hos länsinvånarna. Länets kommuner har olika behov och detta har Region Jönköpings län i beaktande.

SAMVERKAN OCH VÅRD I SYDÖSTRA SJUKVÅRDSREGIONEN

Samverkan inom Sydöstra sjukvårdsregionen regleras i Samverkansnämndens reglemente, regionsamverkansavtalet och årliga överenskommelser med övergripande mål att:

- tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård
- främja och bidra till invånarnas hälsa
- främja och bidra till utveckling av hälso- och sjukvården i sjukvårdsregionen
- solidariskt hjälpa varandra

Samverkansnämnden beslutar om vilken sjukvård som ska samordnas inom sjukvårdsregionen. Nämnden kan även hantera samverkansfrågor inom exempelvis kompetensförsörjning, digitalisering, regional utveckling och dialog med statliga myndigheter.

Regionsjukvårdsledningen bereder Samverkansnämndens ärenden och verkställer nämndens beslut genom direktiv till sjukvårdsregionala verksamheter och respektive region. Regionsjukvårdsledningen följer upp kvalitet, produktion och ekonomi.

En stor del av den sjukvårdsregionala samverkan sker i regionala programområden. Programområdena ska konkretisera sjukvårdsregionens patientlöften och verka för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård i hela sjukvårdsregionen. De regionala programområdena stöds av fyra kunskapsråd med företrädare för regionernas sjukvårdsledningar.

Som patient i Sydöstra sjukvårdsregionen ska du erbjudas vård som är lätt tillgänglig för kontakt, bedömning och besök erbjudas diagnostik och behandling samt uppföljning enligt bästa kunskap i varje möte vara delaktig och välinformerad genom hela vårdkedjan få tillgång till jämlik vård erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram få tillgång till patientsäker vård erbjudas kostnadseffektiv vård. I Sydöstra sjukvårdsregionen prioriteras patientnära forskning.

Något att tänka på:

Sverige har en sjukvård som håller hög klass och de medicinska resultaten är i internationell bemärkelse oftast goda. Samtidigt finns det stora utmaningar med köer till sjukvård och tandvård. Sjukvården ska vara sammanhållen och storleken på den egna plånboken ska inte påverka hur bra eller hur snabb vård vi får. Vården ska finansieras gemensamt av alla invånare, där människor bidrar efter förmåga och får efter behov. Därför ska inga ytterligare privatiseringar genomföras inom sjukvården. För att uppnå målet om en jämlik hälso- och sjukvård som prioriterar de med störst behov behöver den nära sjukvården förstärkas. Större hänsyn måste tas till klassförutsättningar i de olika upptagningsområdena samt att en nära och trygg vård ska finnas lätt tillgänglig under större delen av dygnet. Alla invånare har samma rätt till alla delar av vården oavsett var i länet man bor. Avståndet till vården är en viktig tillgänglighetsfaktor. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens är en förutsättning för personcentrerad vård, kvalitet och effektivitet. Regionens styrning och ledning av arbetet med rätt använd kompetens ska systematiseras.

Behovet skall styra den vården som ges inte patientens betalningsförmåga.

SAMORDNINGSFÖRBUNDEN

Länets tre samordningsförbund har bedrivit finansiell samordning inom exempelvis rehabiliteringsområdet under nästan tio år. De består av Region Jönköpings län, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna. Samordningsförbunden stödjer samverkan och insatser som syftar till att personer i yrkesverksam ålder, med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera parter, ska nå eller förbättra sin förmåga att arbeta eller studera. Insatserna är både långsiktiga och i projektform. Detta är en viktig verksamhet som ska stödja personer att komma i arbete.

STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR FÖR ÄLDRE OCH MULTISJUKA

Särskilda insatser skall genomföras för att skapa ett tryggare omhändertagande av de äldre på länets vårdcentraler och akutkliniker. En äldremottagning syftar till att erbjuda de äldre god tillgänglighet, kontinuitet men också stabilitet och trygghet. Flera av vårdcentralerna i regionen gör redan ett bra arbete med att erbjuda de äldre god vård under liknande premisser. Vänsterpartiet anser att detta förbättringsarbete måste organiseras och struktureras för att garantera de äldre en jämlik vård och arbetet måste bli verklighet på samtliga vårdcentraler. Till en äldremottagning ska det gå att ringa och direkt få prata med en annan människa och slippa krångliga knappvalssystem. Det är också viktigt att de äldre erbjuds en fast vårdkontakt när behov av detta finns.

Vi tror att sjuksköterskor skulle kunna vara frontfigurer för denna verksamhet och därmed erbjuda de äldre ett välbekant ansikte. Det är oerhört viktigt att äldremottagningarnas syfte tydliggörs samtidigt som en viss standardisering sker. Med det sagt betyder det inte att varje äldremottagning behöver se exakt likadan ut.

Det är viktigt att komma ihåg att varje vårdcentral har särskilda förutsättningar, unika patienter och geografisk placering. Det är vår bedömning att reform med syfte att åstadkomma äldremottagningar främst handlar om ett nytt arbetssätt och att använda de resurser som finns till förfogande på rätt sätt.

Vårdrelaterade skador måste systematiskt förebyggas och minimeras. Det handlar om att förbättra och prioritera upp arbetet med att minska skador till följd av smärta, fall, undernäring, trycksår och förlossningar. Stöd- och serviceverksamheter har en viktig roll att spela när det gäller att ge en god och säker vård till alla patienter och skall ges goda förutsättningar. Den äldre delen av befolkningen måste kunna känna sig trygga med att få bästa möjliga vård och att få hjälp med samordning och kontakter.

De senaste decennierna har en plats på äldreboende blivit allt svårare att erhålla. Idag är nästan alla som bor på äldreboenden svårt sjuka och har ett stort vårdbehov. Många är så sjuka att de har svårt att ta sig till vårdcentraler och därför görs många läkarbesök på plats ute i äldreboendet. Men den läkartid som tilldelas de boende är kort och frågan är om de boende verkligen får den läkartid som de är i behov av. Därför ska läkartiderna på äldreboenden ges efter behov inte utefter förutbestämda tidsramar. Målet ska alltid varit att heltid skall vara en rättighet och deltid en möjlighet för personalen. Region Jönköpings län har fattat ett sådant beslut och det är en stor seger för de partier som under lång tid förespråkade rätten till heltid både som en klass- och jämställdhetsfråga. Det är också viktigt att regionen kvalitetssäkrar jämställdhetsarbetet så att kontinuerliga framsteg sker i form av utjämning av löneskillnader och rätt till delaktighet på sin arbetsplats.

MEDARBETARE OCH ARBETSMILJÖ

Regionen ska även säkra en god arbetsmiljö för sina medarbetare. Friskvård och förebyggande arbete är oerhört viktigt för hälsan och träning på arbetstid kan ibland vara en del i detta.

Den som drabbats av sjukdom måste få en snabb och kvalificerad rehabilitering och erbjudas en aktiv sjukskrivning med möjlighet att pröva sig fram till goda lösningar. En återgång i arbete måste få ta den tid som krävs för att få bästa möjliga, varaktiga resultat.

Som offentlig arbetsgivare har Region Jönköpings län såväl ett ansvar som en möjlighet att vara ett föredöme och ge goda exempel när det gäller att erbjuda funktionsnedsatta möjlighet till anställningar. Detta arbete måste prioriteras och ett betydligt större antal anställningar förverkligas. En ödesfråga för framtiden är hyrpersonal och bemanningsföretagen i vården. Hyrläkarna bidrar till minskad kontinuitet för patienterna och försvårar kraftigt teamsamverkan i vården. Bemanningsföretagen i vården måste lagstiftas bort. Det är enda sättet för att i framtiden garantera våra invånare en vård av världsklass samtidigt som skattebetalarnas pengar inte slösas bort. Region Jönköpings län måste vara pådrivande opinionsbildare i att få till stånd en nationell samverkan i frågan.

Neddragningar och konkurrensutsättningar har visat sig innebära risker i patientsäkerheten och i förlängningen gett upphov till stora kostnader istället för de besparingar som varit avsikten. Regionen måste bli bättre på att hörsamma medarbetare och lyssna på facklig kritik, det är aldrig okej att utan vidare köra över personalen. Nedskärningarna av vårdplatser och personal är inte bara ett hot mot patientsäkerheten, de är också en stress- och arbetsmiljöfråga för personalen. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning för att återinrätta många vårdplatser som försvunnit i nedskärningspaketet.

Samtliga yrkesgrupper inom Region Jönköpings län behöver få tillgång till kompetensutveckling och stimulerande arbetsuppgifter. Delaktiga och engagerade medarbetare är den allra viktigaste resursen som Region Jönköpings län har och den resursen måste skötas om. Personalens synpunkter och förbättringsförslag är helt enkelt ovärderliga. Regionen måste också se över storleken på chefsgrupper så att en enskild chef inte har för stor personalgrupp att ansvara över.

Region Jönköpings län skall i all väsentlig efterfråga kollektivavtal alternativt kräva kollektivavtalsvillkor för all verksamhet som finansieras och upphandlas av regionen. Här måste vi vara offensiva, inte minst med tanke på att svenska primärkommuner och regioner är de parter i hela Europa som ställer lägst krav.

Det är angeläget att satsa på arbetsmiljöförbättringar för serviceverksamheterna. Många forskare varnar idag för konsekvenserna av att tillämpa industrimodeller för produktion på verksamheter i offentlig sektor, exempelvis inom vården. Vi ser idag en stigande sjukfrånvaro. De som är hårdast drabbade är kvinnor och hårt belastade yrkesroller som sjuksköterskor, arbetsterapeuter, undersköterskor och städ. Hög sjukfrånvaro inte är en naturlag utan något som vi i allra högsta grad kan påverka. Vi vill att ett projekt med att arbetstidsförkortning med bibehållen lön inom några utvalda verksamheter eller arbetsplatser ska sjösättas. Om det visar på goda resultat för verksamheten och för personalen ska projektet utvidgas. Ett lämpligt område kan vara kök- och restaurangpersonal eftersom vi dagsläget har svårt att erbjuda dem heltidsanställningar. Generellt anser Vänsterpartiet att en förutsättning för ett hållbart arbetsliv är att vi inte sliter ut varandra utan istället delar på arbetsbördan. Då kan vi motverka problem med arbetsskador och sjukskrivningar och på så vis även få den ekonomiska kalkylen att gå ihop.

Fler vårdadministratörer i vården är ett bra sätt att avlasta andra yrkesgrupper samtidigt som vården görs mer effektivt. Vi vill att en del av de riktade statsbidraget för goda arbetsvillkor och arbetsrätt går till att förstärka verksamheten med vårdadministratörer.

En arbetsmiljökommission ska tillsättas med syfte att komma fram till hur vi brister i arbetet med arbetsmiljöfrågor i våra verksamheter. Den skall vara lösningsorienterad. I den mån extra medel behövs för detta så tas det ifrån det riktade statsbidraget för arbetsvillkor och arbetsrätt.

Regionen måste fortsätta arbetet med RAK – rätt använd kompetens. Det håller inte i längden att låta exempelvis sjuksköterskor sköta sårvård, omsorg, städning och tvättning eller annat arbete som annars kunde utförts av exempelvis lokalvårdare och undersköterskor. På sätt och vis har regionen själva satt sig i en sits där brist på sjuksköterskor råder eftersom deras yrkeskompetens inte används på rätt sätt. Vi behöver både undersköterskor och sjuksköterskor och vi vill att de skall göra det som de är bäst på. Därför måste varje profession få möjlighet att växa och utveckla det som de är bäst på. Undersköterskor bör exempelvis få lov att fokusera mer på sårvård och omsorg.

Regionen behöver se över ersättningar vid exempelvis nattarbete för undersköterskor och sjuksköterskor. Det är idag inte attraktivt att jobba natt och det kan ibland vara svårt att få in personal. Det beror delvis på den allt för låga ersättningen. En rimlig ersättningsmodell är en timmes nattarbete mot 1.4h dagsarbete. På så vis får samtliga yrkesgrupper en förstärkt ersättning i enlighet med sin grundlön istället för schabloner.

Medarbetare som arbetar informationsinriktat inom sin profession, exempelvis medarbetarna på 1177, måste erbjudas möjlighet att variera sitt arbete så att de inte riskerar att tappa sin kompetens. Dessutom ska regionen arbeta för att så få som möjligt behöver vara ensamma när de arbetar. Det kan handla om att flytta telefonister som arbetar nattetid till andra avdelningar där det finns annan personal.

Den psykiska ohälsan ökar och behovet av psykologer är stort. Det är centralt att regionen är en bra arbetsgivare som kan locka till sig psykologkompetenser. Idag snarare skrämmer regionen iväg denna yrkesgrupp. Det är inte rimligt, därför behövs en genomlysning kring vad vi kan göra för att bättre ta hand om denna personalgrupp.

Inom tandvården saknas det uppemot hundra tandsköterskor. Detta är ett problem som leder till både sjukdom hos personalen som tvingas ta ett allt större ansvar för arbetsbördan och på sikt påverkar detta patienternas vård. På kort sikt bildas också stora köer till Folktandvården. Därför behövs en satsning på personalen vid Folktandvården så att de får fler kollegor och löner som matchar de privata tandvårdsklinikerna. Det är också viktigt att se över personalens medbestämmanderätt på arbetsplatsen då det finns signaler som pekar på att verksamheten är allt mer toppstyrd. Regionen bör också försöka knyta till sig en tandläkarutbildning eller åtminstone delar av en sådan i likhet med läkarutbildningen.

Några prioriterade områden är:

- Rätt till heltid
- Tillsvidareanställning är norm
- Demokrati på arbetsplatsen där medbestämmande och delaktighet är centralt
- Löneutveckling
- Hälsosamma arbetstider och arbetstidsförkortning
- Kompetensutveckling

PERSPEKTIV: MEDBORGARE

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs två strategier som faller under medborgarperspektivet:

Strategi 1 – Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen.

Strategi 2 – Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård

STRATEGISKT MÅL Jämlik hälsa och nöjda patienter/kunder

FRAMGÅNGSFAKTOR Personcentrerad vård med hög tillgänglighet

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Kundtillfredsställelse	Nationell patientenkät	Andel nöjda patienter 80 % i samtliga dimensioner och alla verksamheter där mätningen skett		PV 79,8 % SVF 78,6% Rehabilitering 84,4%
Jag har tillgång till den hälso- och sjukvård jag behöver – instämmer helt/delvis	Hälso- och sjukvårdsbarometern	90 %	87 %	92 %
Andel i befolkningen som har stort/mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet i sitt sin region	Hälso- och sjukvårdsbarometern	75 %	74 %	76 %
Medicinsk bedömning inom 3 dagar	Nationella väntetids-databasen	90 %	Nytt mått	Totalt 83%, varav kvinnor 82,2% och män 83,7 %
Faktisk väntetid till första besök i specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick komma inom 60 dagar (somatisk och psykiatrisk vård)	Nationella väntetids-databasen	80 %	Totalt 70 %, varav kvinnor 71,6% och män 67,9 %	Totalt 75,6%, varav kvinnor 76,6% och män 74,2 %
Faktisk väntetid till operation/åtgärd inom specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick en operation eller åtgärd inom 60 dagar	Nationella väntetids-databasen	80 %	Totalt 72 %, varav kvinnor 72,3% och män 72,4%	Totalt 72,1 %, varav kvinnor 73,4 % och män 70,6 %
Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum	Diver	90 %	Totalt 69 %, varav kvinnor 71,6% och män 64,6%	Totalt 69,4 %, varav kvinnor 72,6 % och män 65,4 %
Tid till ambulans – andel prio 1 larm inom 20 minuter		80%	74 %	73%

Att skapa en vård som är jämlik, personcentrerad och tillgänglig är en av vårdens viktigaste utmaningar. Införandet av nya angreppssätt syftar till att fortsätta stärka patientens ställning och göra det möjligt för människor att ta eget ansvar för sin hälsa. Det ska ske genom att involvera patienter och närstående i utvecklingen av hälso- och sjukvården samt erbjuda vård med god kvalitet och bästa möjliga tillgänglighet, valmöjligheter och stöd för egenvård.

Alla invånare har rätt till god och jämlik vård utifrån behov oavsett var i länet man bor. Avståndet till vården är en viktig tillgänglighetsfaktor. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån

personalens kompetens är en förutsättning för personcentrerad vård, kvalitet och effektivitet. Region Jönköpings län styrning och ledning av arbetet med rätt använd kompetens ska systematiseras.

PERSONCENTRERAD VÅRD

I den personcentrerade vården ska andra behov än enbart de fysiska behoven lyftas fram. Region Jönköpings län strävar efter att på olika sätt involvera patienter och närstående i hälso- och sjukvården. En viktig framgångsfaktor är den personcentrerade vården som innebär att se och möta hela människan och där individens berättelse är utgångspunkten för partnerskap, gemensam planering och ömsesidig respekt för varandras kunskap. Även anhöriga och närståendes hälsa och delaktighet ska finnas med och ha en tydligare roll vid varje kontakt med vårdgivare.

Utvecklingen av mötesplatser och hälsocaféer för personer med kroniska sjukdomar och deras närstående fortsätter. Exempel på mötesplatser är Hjärtats hus för invånare som har eller har haft cancer, lärcaféer, levande bibliotek och självhjälpssgrupper. Lärcaféer är en pedagogisk modell med målsättningen att deltagande patienter/anhöriga ska få ökad kunskap och lära sig hantera sin livssituation utifrån egna behov och resurser. En särskilt utsatt grupp inom vården är personer med allvarlig psykisk sjukdom och deras anhöriga.

Hälso- och sjukvårdsbarometern är en nationell undersökning som visar hur människor lokalt och i Sverige uppfattar hälso- och sjukvården. Målet är att fånga attityder, förväntningar och erfarenheter hos tidigare, nuvarande och framtida patienter och närstående. Patienternas erfarenheter av ett specifikt besök eller vårdtillfälle fångas via den nationella patientenkäten.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Fortsätta att utveckla den personcentrerade vården och inkludera patientföreningar och brukarråd.

Fortsätta att utveckla mötesplatser och hälsocaféer regelbundet återkommande och i alla tre länsdelar

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Fortsätta att erbjuda samtal kring livsfrågor inom psykiatri och i primärvården, samt via självhjälpssgrupper och lärcaféer. Samtalen utgår från åtta existentiella teman, inspirerade av WHO:s internationella folkhälsoundersökningar.

Förbättra missbruks- och abstinensvården – stärk arbetet kring samsjuklighet.

Erbjuda samtalsgrupper för medarbetare i vården, där tanken är att egen bearbetning av livsfrågorna ökar förutsättningarna att möta patienters behov.

TILLGÄNGLIG VÅRD

Tillgängligheten till vården är en central förtroendefråga för hälso- och sjukvården och avgörande för patienters tillfredsställelse med vården. Utgångspunkten är att vården ska vara lätt att nå och ges i rimlig tid. Det är viktigt att patienter kan känna tillit till vården och en trygghet i att man får vård när man behöver den. Det finns en lång tradition av arbete för att förbättra tillgängligheten inom respektive specialitet och verksamhetsområde.

1177 Vårdguiden via webb eller på telefon ska vara stöd i individens kontakt med vården och som en integrerad del i hälso-, sjuk-, tandvårds- och omsorgsstrukturen.

Vårdcentralerna är basen i hälso- och sjukvården och vårdcentralen ska vara det självklara valet för invånarna när de har behov av hälso- och sjukvård. Som ett led i arbetet för en bättre och mer tillgänglig nära vård i Region Jönköpings län behöver vårdcentralerna anpassa och utöka sina öppettider utifrån patienternas behov.

Genom att förtydliga vårdcentralernas uppdrag för akuta patienter, utveckla gemensamma arbetssätt och förbättra tillgängligheten ska patientströmmarna styras effektivare från akutmottagningarna till rätt vårdinstans dagtid och kvällar. Närakut bedrivs på vårdcentralen dagtid och är koncentrerad till minst tre platser på jourtid.

Vårdcentralerna behöver utveckla sitt omhändertagande för att möta multisjukas och äldres behov. Patienter med stora vårdbehov, exempelvis multisjuka och äldre, ska erbjudas vårdsamordnare, kontaktsjuksköterska och fast läkarkontakt. Patienten ska även erbjudas ett patientkontrakt med bland annat en samlad tidsplan över alla inplanerade vårdinsatser.

Utvecklingen går mot att allt fler sjukvårdsinsatser görs i hemmet och allt svårare sjuka får möjlighet att vårdas hemma. För att möta behoven bör vårdcentralerna i samverkan med den kommunala sjukvården fortsätta att stärka de tvärprofessionella närsjukvårdsteam.

Invånarnas behov av psykiatrisk öppenvård har ökat. Vården som är nära patienten ska förstärkas för att tillgodose detta behov. För detta behöver teamarbetet fortsätta att utvecklas. Vårdcentralerna behöver tillsammans med kommunerna ta ansvar för första linjens missbruksvård.

I samband med coronapandemin har tillgängligheten påverkats och ett antal operationer och besök blivit uppskjutna. En handlingsplan är framtagen och påbörjad under hösten 2020 för hur den uppskjutna vården ska genomföras. Detta kommer påverka tillgängligheten även under 2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Förbättra tillgängligheten till vården utifrån de olika mål som är satta

Fortsätta arbetet med utökade öppettider i primärvården

Förbättra tillgängligheten till 1177 Vårdguiden på telefon

Arbeta aktivt med att ta hand om den uppskjutna vården och säkra tillgängligheten till operation

Personcentrerad vård för alla – arbete krävs särskilt inom missbruks- och beroendevården.

FRAMGÅNGSAKTOR Jämlig hälsa och vård

Region Jönköpings län arbetar för jämlig hälsa och att vården ska erbjudas och fördelas på lika villkor. Arbetet med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder är en viktig utgångspunkt liksom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Grupper med särskilda behov identifieras och uppmärksammas genom bland annat uppföljning av resultat. Förbättringsarbeten uppmärksammar skillnader i behandling och resultat mellan olika grupper, till exempel utifrån kön, etnisk tillhörighet, socioekonomi, utbildningsnivå och geografi. För att bidra till en mer jämlig hälsa behöver tillgången på kultur öka för personer som har svårt att ta del av den kultur som erbjuds i samhället.

När det gäller hbtqi-frågor arbetar vi under devisen: Vi är till för alla. Ingen ska uppleva sig kränkt eller missförstådd på grund av sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck i mötet med vården. Gäller även andra grupper såsom minoriteter, religioner, levnadssval, funktionshindrade med flera.

Vi ska förebygga och minska ohälsa bland hbtqi-personer och alla ska känna sig välkomna att arbeta hos oss oavsett sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck. Detta gäller alla arbetsplatser i Region Jönköpings län oavsett om det är vård eller annan verksamhet. Utbildning i hbtqi-frågor liksom diplomering erbjuds verksamheter inom Region Jönköpings län och samarbetspartners.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Hälsöfrämjande arbete i socioekonomiskt utsatta områden - tilläggsuppdrag till primärvården

Arbetet med integration

För personer med utländsk bakgrund finns behov av anpassad kommunikation kring hälsa och svensk sjukvård. Utvecklingen av arbetssätt för stöd till målgruppen har intensifierats med anledning av coronapandemin och införs i samverkan med länets kommuner, tillsammans med stödjande insatser för att aktivera invånarnas frivilliga engagemang. Fortsatt samverkan med kommunerna behövs för att stärka och främja en positiv hälsoutveckling och underlätta integrationsarbetet både för personer i asylprocess och nyanlända.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Hälsokommunikatörer som arbetar med upplysning om hälso- och sjukvården på olika språk i hela länet fortsätter. Det handlar om information om hur sjukvårdssystemet är uppbyggt, söka vård på rätt vårdnivå, att hitta rätt i vården och öka kunskapen kring folkhälsa.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk, sensorisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionshinder definieras som den begränsning funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättning. Detta innefattar även tillgången till information och ett bra bemötande.

För att skapa jämlika förutsättningar och en jämlik vård/hälsa arbetar vi för de nationella målen om principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet, samt förebygga och motverka diskriminering.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Insatser ska göras som stödjer att patienter med funktionsnedsättningar får vård på lika villkor.

FRAMGÅNGSFAKTOR Bästa plats att växa upp och åldras på

Främja barn och ungdomars hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Inom *Strategi för hälsa* pågår lärande nätverket *Bästa platsen att växa upp, leva och bo på* som har förankrats i samverkan med kommunerna genom Strategigrupp barn och unga. Målet är att förbättra barn och ungas hälsa med 2 procent de kommande fyra åren. Det är viktigt att följa upp och klargöra hur mätmetoden går till.

Den psykiska ohälsan ökar och olika insatserna behöver fortsatt utvecklas för att möta detta. Psykisk ohälsa möts med både hälsofrämjande, förebyggande och riktade insatser i samverkan mellan kommuner och Region Jönköpings län. Barn- och ungdomshälsans verksamheter för lindrig psykisk problematik är fullt utbyggd med en verksamhet i varje länsdel. Strategigrupp barn och ungas gemensamma satsningar för att utveckla stöd, vård och behandling till barn med både social problematik och psykisk ohälsa fortsätter.

Region Jönköpings län tar ett krafttag för att förbättra den psykiska hälsan hos länets barn och unga. Under 2019 och våren 2020 intensifierades arbetet med att förbättra den psykiska hälsan hos barn och unga och underlätta omhändertagandet genom att skapa en triagering, *En väg in*. Ett ökat samarbete mellan elevhälsan, barn och ungdomshälsan och ungdomsmottagningarna är en förutsättning för att detta ska bli framgångsrikt.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatriens verksamhet har ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykisk funktionsnedsättning ökar. Föräldrar som söker stöd och hjälp för sitt barn via barnhälsovården eller skolverksamheten blir ofta remitterade till barn- och ungdomspsykiatri. Det är angeläget med snabbt omhändertagande och korta väntetider till utredning och behandling så att stödinsatser kan erbjudas, vilket kan bli avgörande för framtida personlig utveckling och välmående.

Ett länsövergripande barnskyddsteam är framtaget som bedriver utbildning och verka för att en generell kunskapsnivå inom samtliga hälso- och sjukvårdsinstanser upprätthålls kring barn som far illa. Teamet bedriver även uppföljning och kvalitetssäkring samt formulera rutiner för handläggning. Dessutom bistår teamet konsultativt vid den medicinska utredningen och vid anmälningar till de sociala och polisiära myndigheterna.

Barnahus är en samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin, rättsmedicin och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp mot barn och ungdomar. Barnahus har två övergripande mål; dels att förstärka barns rättigheter och ge barnen bättre stöd, dels att höja kvaliteten på genomförda utredningar så att domstolarna på bättre grunder kan fälla eller fria misstänkta gärningsmän.

FN:s barnkonvention är ett verktyg att använda för att få ett tydligt barnperspektiv i alla frågor som rör barn i deras vardag.

Prioriterade uppdrag under planperioden

Tillgängligheten ska stärkas inom barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomshälsan. Arbetet med *En väg in* fortsätter.

Utredning pågår för utveckling av första linjens barn- och ungdomspsykiatri.

Medel tillförs för att bygga ut utredning och behandling för neuropsykiatri hos barn och unga.

Lokala team från länets olika delar genomför förbättringsarbeten med inspiration från Skottland och Cincinnati, USA, för att förbättra barn och ungas hälsa. Utifrån lärande nätverket *Bästa platsen att växa upp, leva och bo på*.

Barnhälsovård

Barnhälsovården i Jönköpings län arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Syftet är att bidra till en mer jämlik barnhälsovård över hela landet. Betoning i programmet ligger på jämlik hälsovård med generella insatser till alla familjer samt riktade insatser till familjer med behov av extra stöd. Region Jönköpings län ska arbeta tillsammans med kommunerna för att ge barn 0-19 år förutsättningar för bästa möjliga hälsa.

Familjecentraler

Utvecklingen av familjecentraler i kommuner är en viktig del i de förebyggande insatserna för stöd till nyblivna föräldrar. Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Basen är den allmänna kvinno- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande individ- och familjeomsorg (socialtjänst). Familjecentraler finns tillgängliga för att stötta nyblivna föräldrar med information, praktisk hjälp samt uppmuntra och stimulera ett jämställt och aktivt föräldraskap.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Förberedelser för nya familjecentraler i Mullsjö och i Gnosjö pågår. När dessa är igång har varje kommun i länet minst en familjecentral aktiv.

Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagningen erbjuder insatser som rör sexuell, fysisk, psykisk och social hälsa utifrån en helhetssyn på ungdomar och deras problemformuleringar. Ungdomar ska kunna gå till den ungdomsmottagning de vill. Personalen ska ha bred yrkeskunskap som svarar mot de problem som ungdomarna väntas söka för. Arbetet omfattar uppsökande, förebyggande och behandlande insatser. Ungdomsmottagningarna drivs och samfinansieras tillsammans med länets kommuner.

I dag är många ungdomar äldre när de kommer ut på arbetsmarknaden. Det innebär att allt fler unga hamnar i ett gränsland när det gäller möjlighet till egen försörjning och att förverkliga sina framtidsplaner. Därför behövs en samordning när det gäller åldersgräns på Region Jönköpings läns ungdomsmottagningar och umo.se, som är regionernas webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. En spridning av olika digitala tjänster till exempel ungdomsmottagning on-line och andra e-tjänster genomförs.

Främja äldres hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Under 2021 omfattar samverkansarbetet inom *Strategi för hälsa* även främjandet av äldres hälsa och förebyggande insatser för att minska den psykiska ohälsan hos äldre. Ett lärande nätverk etableras där viktiga fokus är ett ökat deltagande i samhällsaktiviteter, digital inkludering samt utvecklade samverkansformer med länets pensionärsföreningar och civilsamhälle.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Arbeta för att främja äldres psykiska hälsa

Trygg och säker vård och omsorg

Kommunernas och Region Jönköping läns utveckling av samordnad vårdplanering vid in- och utskrivning från sjukhus fortsätter liksom utvecklingen av vård och stöd i hemmet. Målet för arbetet med trygg och säker vård och omsorg är att invånarna i Jönköpings län ska kunna säga "Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och där jag behöver den". Vårdcentralens vårdsamordnare är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhus. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa att god och effektiv vård sker i hemmet. Ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården ska hållas så korta som möjligt när vistelse på sjukhus är nödvändig. Läkarmedverkan i hemsjukvården ska förstärkas genom närsjukvårdsteam med fokus på gemensam planering, samordnade individuella planer(SIP) och proaktiva insatser.

Prioriterade uppdrag under planperioden

- Fortsatt arbete med Trygg och säker vård och omsorg
- Fortsätta införandet av Patientkontrakt och fast vårdkontakt
- Specialresurs inom äldres psykiska hälsa behövs
- Äldremottagningar som koncept ska finnas på samtliga vårdcentraler

PERSPEKTIV: PROCESS OCH PRODUKTION

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med medborgaren och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från medborgaren och intressenter.

I planen för framtidens hälso- och sjukvård beskrivs två strategier som faller under perspektivet process och produktion.

Strategi 3 – Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering

Strategi 4 – Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs

STRATEGISKT MÅL: Enklare vardag för patienter och medarbetare

FRAMGÅNGSFAKTOR Se varje individs styrkor och förmågor

Region Jönköpings län ska utifrån det nationella målet fortsätta investera i e-hälsa och ska ha som mål att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem, enligt den plan för framtidens hälso- och sjukvård som är framtagen under 2020.

Välfärdsteknik och e-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten. Den kan också ge möjlighet till effektiviseringar i sjukvården. Region Jönköpings län är aktiv i implementerandet av olika välfärdstekniska lösningar och i utveckling av e-hälsotjänster. Implementering av e-hälsa ska ske på ett kostnadseffektivt sätt som även leder till kvalitetsförbättringar inom vården.

Regeringens och SKR:s vision för e-hälsoarbetet utgår ifrån att Sverige år 2025 ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd, samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

För att vården ska kunna dra full nytta av och använda e-hälsotjänster optimalt, krävs kontinuerlig utveckling och förbättring av vårdens processer och arbetssätt. Genom nationell och lokal samverkan kring standardiserat arbetssätt kan vården effektiviseras och en ökad kvalitet och patientsäkerhet uppnås. Utgångspunkt är rätt information på rätt plats i rätt tid, med stöd av digitala verktyg för vårdplanering, kunskapsstöd, vårdprocessutveckling via standardisering och systematisering parallellt med personcentrering och med möjlighet till mobilitet och distansarbete. Digitala vårdsbesök är en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga vården innehåller både digitala och fysiska kontakter.

Coronapandemin har gjort att användningen av digitala vårdmöten, vård på distans och journalen via nätet har ökat kraftigt. En utmaning för 2021 blir att hålla i och fortsätta med digitala besök och digital vård på distans. En handlingsplan är framtagen och arbetet är påbörjat för hur e-hälsotjänster kan användas i ännu större utsträckning inom alla verksamheter.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta utökningen och tillgängligheten till digitala vårdmöten när det är lämpligt
- Införande av lösning för egenmonitorering
- Första linjens digitala vård – automatiserad anamnes och triagering
- Underlätta användandet av och kunskap om digitala stöd och tjänster (personal och invånare) som möjliggör ökad användning
- Fortsatt utveckling av vårdssystemet Cosmic och föra in de olika tjänster som ingår i utvecklingsplanen

STRATEGISKT MÅL: BRA FOLKHÄLSOARBETE

FRAMGÅNGSAKTOR Effektiva och ändamålsenliga processer

Handlingsplanen för jämlik hälsa är en viktig grund för samverkan i folkhälsoarbetet. Exempel på aktiviteter som fått genomslag är utvecklade stöd för unga och äldres psykiska hälsa, insatser för nyanländas hälsa, idrottsskolor för äldre, språkutveckling för barn och spridning av koncept för samtalsgrupper.

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser

Verksamheterna ska lägga stor vikt vid behandling och förebyggande av sjukdom samt främja patienternas hälsa och livskvalitet genom att främja goda levnadsvanor och psykisk hälsa. Samtal om levnadsvanorna och psykisk hälsa ska vara en naturlig del i patientmötet. Vårdcentralen ska erbjuda alla hälsosamtal det år de fyller 40, 50, 60 och 70 år. En första delrapport i utvärderingen av hälsosamtalen har lämnats. Coronapandemin har påverkat genomförandet av intervjuer med utförare och verksamhetsansvariga. Nästa delrapport presenteras under 2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Ett utvecklingsarbete för att förbättra arbetssätten för hälsosamtal genomförs och inkluderas i delprojekt inom *Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård*.

Livsstilsutmaningen

Att främja folkhälsa är ett arbete inte bara för vården utan för hela samhället. Vårdcentralerna har dock ett särskilt ansvar för att stötta personer med hög risk för sjukdom till livsstilsförändring. Ett treårigt tilläggsuppdrag om hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete i utsatta områden och/eller befolkningsgrupper startade under 2020. Uppdraget är en del i regelbok för vårdval och riktas till de vårdcentraler i länet som finns på platser där invånarna har förhöjd risk för ohälsa utifrån socioekonomiska förhållanden. Under 2021 sker ett målmedvetet förbättringsarbete i nära samverkan med samhällsaktörer i respektive närområde.

Region Jönköpings län och länets kommuner satsar gemensamt på att utveckla en modell för hälsocenter tillsammans med invånare, civilsamhälle och föreningsliv. Målgruppen är invånare som på grund av sin livsstil eller en eller flera levnadsvanor har risk för framtida ohälsa. I delprojektet *Meny till invånare* etableras ett samlat stöd som underlättar för invånarna att hantera sin egen hälsa. Spridningen av hälsocenter i länets kommuner och hälsocoach on-line underlättar samspelet mellan den nära vården och samhällets möjligheter att ge stöd. Den nära vården ska använda och hänvisa till utbudet av digitala invånartjänster och aktiviteter. Digitala tjänster är förstahandsvalet för egenvård.

Invånarprogram för levnadsvanor samt psykisk ohälsa och kronisk sjukdom införs via plattformen för stöd och behandling. Handlingsplaner för alkohol- och drogförebyggande insatser, sexuell hälsa, och våld i nära relationer är en grund för samverkan i folkhälsoarbetet. Samverkan med kommunerna behöver stärkas kring den psykiska ohälsan gällande missbruk, abstinens och samsjuklighet.

Region Jönköpings län är medlem i nätverket Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och ska arbeta aktivt för en hälsofrämjande hälso- och sjukvård och ha representanter i nationella temagrupper.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta utveckla olika tjänster för hälsa och prevention (Meny till invånare)
- Etablera hälsocenter i merparten av länets kommuner

Rehabilitering

Rehabiliteringsverksamheterna omfattar många olika professioner och kompetenser som erbjuder mångskiftande insatser och aktiviteter. Att ta tillvara individens resurser och erbjuda professionell kompetens för att stödja och utveckla dessa, är en viktig del i den personcentrerade vården. Inom området återfinns en bred och varierad rehabiliteringsresurs som riktar fokus mot funktionsnedsättningar orsakade av sjukdomar, störningar och skador samt behandling mot smärta.

Olika kulturformer kan vara värdefulla inom rehabilitering. Några sådana exempel är dans, musik, bildkonst och poesi.

Rehabilitering inom den nära vården som basen för hälso- och sjukvården, är ett viktigt område där arbete för att säkerställa jämlika förutsättningar behöver ske. Det är av stor vikt att rehabiliteringspotentialen som en individ

har tas till vara. Samarbete med specialistsjukvården, vårdcentralerna och kommunerna är nödvändig för trygga och säkra övergångar och en bra rehabiliteringsprocess för den enskilde. Det är viktigt att Region Jönköpings län stödjer kommunernas rehabiliteringspersonal vid behov och följer upp hela rehabiliteringsprocessen.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

För att förstärka samverkan och samarbete undersöks möjligheten att, med några kommuner, hitta arbetssätt där kommunens omsorgsuppdrag bättre kan samordnas med Region Jönköpings läns specialistkompetens. Områden som skulle kunna beröras initialt är t ex rehabilitering och förebyggande hälso- och sjukvård.

Använda kultur som del i rehabiliteringsarbetet

Rehabilitering – återgång i arbete

Effektiv rehabilitering är viktig för ett väl fungerande arbetsliv. Den är också en förutsättning för att gå från utanförskap till arbetsgemenskap. Rehabiliteringen ska ske till 100 procent av den egna förmågan. Det krävs ett lagarbete som omfattar medicinsk, arbetslivsinriktad och social rehabilitering för att åstadkomma goda resultat.

Region Jönköpings län har successivt utvecklat samarbete med arbetsgivare, Arbetsförmedlingen och socialtjänst i sjukfall. Insatser ges för patienter med lindrig och medelsvår psykisk ohälsa och långvarig smärta inom ramen för ovanstående överenskommelse. Syftet är att förebygga sjukskrivningar och att stödja kvinnor och män med psykisk ohälsa eller långvarig smärta som är sjukskrivna till att återgå i arbete.

Kulturunderstödd rehabilitering (KUR) erbjuds i majoriteten av länets kommuner till patienter som är sjukskrivna för psykisk ohälsa och/eller smärta. Framtagen samverkansmodell utgår från en delad kostnad mellan aktuell kommun och Region Jönköpings län. Detta arbete behöver utvecklas ytterligare.

Naturunderstödd grön rehabilitering (NUR) riktar sig till personer med stressrelaterade sjukdomar, som utmattningssyndrom, depressioner, ångest samt smärttillstånd som utvecklas i samband med långvarigt stresstillstånd. Syftet är att genom en naturunderstödd rehabilitering ge möjlighet till återhämtning, stärka självkänsla och börja en nyorientering genom förändrade vanor i det dagliga livet.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Ett strukturerat arbetssätt inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ska utvecklas och testas i primärvården inom Sydöstra sjukvårdsregionen.

Inom primärvården fortsätter ett förbättringsarbete som innebär att ett metodstöd utvecklas inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen

TERAPIFORMER INOM PSYKIATRI MED DJUR- OCH NATURBASERAD REHABILITERING

Region Jönköpings län skall vara ett föredöme inom psykiatrisk vård och rehabilitering. En vård som gör anspråk på att vara ett föredöme måste ständigt utvecklas och erbjuda en mångfald av rehabiliteringsformer. Djur- och naturbaserad rehabilitering har visat positiva resultat när det gäller att hantera oro, ångest och stress. Det ger också i många fall starkt förmåga till socialt samspel. Det finns många möjligheter att ta tillvara på inom djur- och naturbaserad rehabilitering.

Region Jönköpings län driver i naturbruksutbildningar där hantering av djur är en central del. Här finns möjlighet för ett fruktbart och framtidsinriktat arbete som kan gynna både elever, patienter och medarbetare.

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, bedriver forskning och flera projekt med fokus på att bidra till starkt hälsa och sjukvård för människor tillsammans med djur. Djurs medverkan i terapi kräver dock stor kunskap både för människans och också djurens bästa, vare sig det handlar om hund, häst eller annat djur. På SLU i Skara finns forskningskompetens som kan ge tillräckligt stöd för att arbeta vidare inom området interaktion människa-djur. Tillsammans med våra egna naturbruksskolor kan de vara en lämplig partner för att arbeta vidare med ämnet.

Det är nödvändigt att ta ytterligare några kliv inom djur- och naturbaserad rehabilitering. Det krävs samarbete med andra aktörer för att möjliggöra att den här sortens rehabilitering ska kunna utvecklas vidare och så att Region Jönköpings län kan bli ett föredöme även inom denna vård- och terapiform.

Möjligheten att erbjuda patienter i Region Jönköpings län djur- och naturbaserad rehabilitering utreds och stärks. Region Jönköpings län söker samarbetspartners på området med målet att bli ett föredöme inom djur- och naturbaserad rehabilitering samtidigt behöver naturbruksskolorna involveras i arbetet.

STRATEGISKT MÅL Säker hälso- och sjukvård

FRAMGÅNGSAKTOR Effektiva och ändamålsenliga processer

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Vårdprevention - Andel av patienter som bedömts ha risk inom område fall, undernäring, trycksår och munhälsa som fått åtgärd insatt (riskpatienter)	Senior alert	90 %	76 %	77%

Region Jönköpings län är bland de ledande i Sverige och ska vara i världsklass i patientsäkerhet. *Säker vård – alla gånger* är ett väl beprövat koncept som utgör basen för det proaktiva arbetet med patientsäkerhet i Region Jönköpings län och åskådliggörs med det så kallade pusslet (figur X, sidan XX). Patienters och brukares erfarenheter och kunskaper tas tillvara för att utveckla nya arbetssätt.

Arbetet för patientsäkerhet utvecklas och förbättras fortlöpande i takt med hälso- och sjukvårdens utveckling. Detta görs också i förhållande till det patientsäkerhetsarbete som sker i ett nationellt perspektiv inom ramen för den nationella kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvård, och med Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet som lanserades 2020 och nu kommer implementeras.

Viktiga framgångsfaktorer är att hälso- och sjukvården är personcentrerad, kunskapsbaserad, resultatorienterad samt organiserad för att skapa förutsättningar för en säker vård. Strategiska angreppssätt för arbetet med patientsäkerhet är:

- Utveckla och använd bästa rutiner och riktlinjer enligt evidens och beprövad erfarenhet.
- Arbeta med ständiga förbättringar av processer och system för att stödja säkra arbetssätt.
- Utveckla och använd arbetssätt för riskhantering.
- Utveckla och använd arbetssätt för kontroll, anpassning och reaktion i den dynamiska vården.
- Begränsning av vårdskadans effekt om den ändå inträffar (för patient, närstående och vårdpersonal).

Arbetet med att få de strategiska angreppssätten förankrade i patientsäkerhetsarbetet ska fördjupas. Mätning och övervakning av säkerhet sker med inriktning på utvärdering av inträffade vårdskador, tillförlitliga arbetsprocesser och system, medvetenhet om nuläget, riskmedvetenhet och beredskap samt lärande och utveckling.

I säkerhetsarbetet behövs team och tvärprofessionella mötesplatser samt ett engagemang där alla tar ansvar, agerar och samverkar för bästa möjliga patientsäkerhet. Preventiva förhållningssätt är nödvändiga. Ett effektivt lärande är viktigt för säkerhetsarbetet. Kunskap och analys ska baseras även på det som fungerar bra och på hur man tar tillvara denna förståelse för att minska risken att fel uppstår.

Fortsatt satsning på patientsäkerhetsutbildning av vårdens professioner och av medarbetare och ledare på alla nivåer, samt utveckling och forskning i nationella och internationella nätverk möjliggör utveckling. Metodikum, Region Jönköpings läns centrum för klinisk träning och medicinsk simulering, har en central betydelse för kompetensutveckling och teamträning.

Särskilt viktiga områden i arbetet med patientsäkerhet är ledningens engagemang, att minska vårdrelaterade infektioner, Strama-arbetet för adekvat antibiotikaanvändning, arbetssätt och vårdmiljöer som minskar risken för spridning av multiresistenta bakterier, läkemedelsarbetet, vårdpreventionsarbetet för att minska risk för fallskada, trycksår, undernäring och dålig munhälsa, samt åtgärder för att minska risker i vårdens övergångar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsätta arbetet med patientsäkerhet inom olika områden

STRATEGISKT MÅL KUNSKAPSBASERAD OCH ÄNDMÅLSENIG VÅRD

FRAMGÅNGSAKTOR Effektiva och ändamålsenliga processer

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Indikatorer i Öppna jämförelser	Vården i siffror	Förbättring	63 % förbättring	44%
Standardiserade vårdförlopp – andel patienter i SVF		70 %	Nytt mått	Nytt mått
Standardiserade vårdförlopp – andel inom max ledtid		80 %	Nytt mått	Nytt mått

Strategin för hälso- och sjukvården inklusive tandvården är att gå från mycket bra till bästa möjliga för att skapa mer värde för invånarna och minska kostnaderna.

Kunskapsstyrning - Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa

Utgångspunkten för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvården är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. Det är i mötet mellan vårdpersonal och patient som värdet skapas och vi ser hur effektiv och ändamålsenlig kunskapsstyrningen är.

Genom *Nationellt system för kunskapsstyrning – hälso- och sjukvård* skapas förutsättningar för en kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Regionernas system omfattar samverkan kring kunskapsstöd, stöd för uppföljning och analys samt stöd för ledning och verksamhetsutveckling i hela hälso- och sjukvården.

Region Jönköpings län har åtagit sig att arbeta och samarbeta utifrån systemets vision *Vår framgång räknas i liv i jämlik hälsa – tillsammans gör vi varandra framgångsrika*. Det innebär bland annat att anpassa och säkerställa en lokal och sjukvårdsregional kunskapsorganisation och avsätta resurser på olika nivåer i systemet.

Sydöstra sjukvårdsregionen har representanter i nationella programområden, samverkansgrupper och arbetsgrupper. Sjukvårdsregionen har dessutom värdskap med ansvar för processtödet i fyra nationella programområden:

- Barn och ungdomars hälsa
- Kvinnosjukdomar och förlossning
- Perioperativ vård, intensivvård och transplantation
- Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

De nationella programområdena leder och samordnar kunskapsstyrningen inom respektive område, följer upp och analyserar gap och utvecklingsbehov samt bidrar i arbetet med nivåstrukturer, utvecklingen av kvalitetsregister och ordnat införande av behandlingar och medicinsk teknik.

Region Jönköpings län är ledande i utvecklingen av metoder för praktisk användning av *nationella kvalitetsregister*. Sydöstra sjukvårdsregionens nationella registercentrum (RCSO) har särskild kompetens inom patientmedverkan, patientrapporterade mått och förbättringskunskap.

Nivåstrukturer ställer krav på att patienter som behandlas på sjukhus på längre avstånd från hemmet ska erbjudas kontakt och omhändertagande av den nära vården.

- Prioriterade uppdrag under planperioden:
- Fortsätta det påbörjade arbetet inom kunskapsstyrningen nationellt, regionalt och lokalt

Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp

Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp täcker en eller flera delar av en vårdkedja. Dokumentet beskriver bland annat flöde och åtgärder för sjukdomsområdet samt patientens medverkan. Även mål och indikatorer för uppföljning beskrivs. Förloppen tas fram inom Nationellt system för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvård.

Sedan tidigare används standardiserade vårdförlopp (SVF) inom cancervården. Under 2021 utvecklas och införs *personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp* för flera kroniska sjukdomar och allvarliga hälsotillstånd. Viktigt att beakta att undanträngningseffekter inte sker vid införandet.

Vid behov tas vårdprogram och andra kunskapsstöd fram för att stärka ett likvärdigt och gott bemötande av patienter med symtomdiagnoser eller sällsynta sjukdomar. Region Jönköpings län använder och utvecklar *kliniska kunskapsstöd* för den nära vården och den specialiserade vården. Syftet är att säkra bästa möjliga resultat med så liten variation som möjligt.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Införa *personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp* för flera kroniska sjukdomar och allvarliga hälsotillstånd.

Kroniska sjukdomar

Den nära vården ska erbjuda invånare med kroniska sjukdomar det stöd och den tillgänglighet de behöver för att kunna leva med så hög livskvalitet som möjligt. Utvecklingsarbetet omfattar bland annat fördjupad kartläggning av invånarnas behov, förbättrade arbetssätt och uppföljningsrutiner, kompetensutveckling, e-hälsa och effektiva självhjälpstöd. Insatserna ska minska behandling med flera samtidiga läkemedel, inskrivningar på sjukhus, återinläggningar och undvikbar sjukhusvård. Patientens egna erfarenheter ska tas tillvara

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Fortsätta arbetet med utveckling av omhändertagandet av patienter med kroniska sjukdomar

Cancervård

Antalet patienter som får cancerdiagnos ökar med 0,5 procent för män och 1,8 procent för kvinnor. Samtidigt förbättras överlevnaden, vilket innebär att antalet människor som lever med cancer ökar med 5 procent årligen. Ökningen beror på att en allt större andel av befolkningen är äldre (>65år) samt bättre behandlingsmetoder och läkemedel.

Mottagning för uppföljning av sena komplikationer till följd av en cancersjukdom hos barn skapades under 2020. Det finns nationella vårdprogram för uppföljning av barncancer. Det är en beskrivning av vilken vård som ska erbjudas barncanceröverlevare och vilka undersökningar som överlevare bör erbjudas.

En nationell satsning har genomförts över hela landet för att korta väntetiderna till cancervården.

Regionalt cancercentrum sydöst har utformat sex löften till invånarna. Alla patienter med cancer ska: få behandling inom fyra veckor (om inte annat anges i standardiserade vårdförlopp)

erbjudas diagnostik och behandling enligt best practice

vara välinformerade och delaktiga genom hela vårdkedjan

få lika god palliativ vård oavsett bostadsort

erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram, samt

Regionalt cancercentrum sydöst ska prioritera patientnära forskning inom cancerområdet.

Sedan 2015 har Region Jönköpings län arbetat intensivt med att införa standardiserade vårdförlopp (SVF). De flesta patienterna med cancer behandlas i SVF men det behövs ett stort arbete för att nå de idealtider som är framtagna som mål. Arbetet sker i nära samarbete mellan olika verksamhetsområden och den nära vården.

Nödvändiga screeningprogram införs i takt med nationella riktlinjer och beslut inom sydöstra sjukvårdsregionen. Särskilt arbete pågår med att få ett högt deltagande i mammografiscreeningen och cellprovtagning för livmoderhalscancer.

Screening av tjock- och ändtarmcancer påbörjas under 2021. Under 2020 påbörjas uppbyggnad av verksamheten. För verksamhet i full drift avsätts 7 miljoner kronor. Sedan 2014 finns en rekommendation från Socialstyrelsen att nationellt införa tjock- och ändtarmscancerscreening. Ett sådant screeningprogram medför initialt stora nya

kostnader, men enligt hälsoekonomiska beräkningar ska denna kostnad tjänas in med att färre individer dör av tjock och ändtarmscancer.

Region Jönköpings län har undersökt i samarbete med sydöstra sjukvårdsregionen hur ett införande av organiserad prostatacancer-testning kan ske. Under hösten 2020 påbörjas ett införande av prostatacancer-testning i Region Jönköpings län.

Rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom måste säkerställas och utvecklas. Processgrupp cancerrehabilitering har upprättats med uppdrag att utveckla en trygg personcentrerad, behovsinriktad och resurseffektiv rehabilitering av hög kvalitet. Arbetet organiseras i rehabiliteringsförlopp som följer de standardiserade vårdförloppen för att redan under utredningstiden kunna ge stöd till patienten för olika rehabiliteringsformer och egenvård.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Arbeta för att nå målen för standardiserade vårdförlopp
- Påbörja screening för tjock- och ändtarmscancer
- Införa organiserad prostatacancer-testning
- Rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom ska stärkas

Palliativ vård – vård i livets slutskede

Alla har rätt att få ett värdigt slut och att leva hela livet. Behoven hos personer med obotlig sjukdom varierar över tid och kan uppstå oavsett ålder, diagnos och var personen får sin vård. Den palliativa vården bedrivs utifrån det nationella vårdprogrammet i samspel mellan kommunal vård och omsorg, vårdcentraler och specialiserad vård i Jönköpings län.

Allmän palliativ vård ska ges till patienter vars behov kan tillgodoses av personal med grundläggande kunskap och kompetens i palliativ vård. Den bedrivs där personen befinner sig i hemmet, på sjukhus eller i kommunens särskilda boenden. Specialiserad palliativ vård ges till patienter med komplexa symtom eller vars livssituation medför särskilda behov, och som utförs av läkarledda multiprofessionella team. Behovet av gästhem i samtliga länsdelar är fortfarande stort och kring det behövs omfattande samarbete med länets alla kommuner.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

En utredning ska göras ihop med kommunerna som ska visa hur den specialiserade palliativa vården kan utformas så att alla länsinvånare har jämlik tillgång till palliativ vård dygnet runt.

Gästhem är ett bra komplement till sjukhusvård och vård i hemmet - behöver finnas i alla länsdelar i samverkan med kommunerna.

Kvinnors hälsa och förlossning

För att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa genomförs en flerårig satsning för förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa. Arbetet med kvinnors hälsa och att förebygga våld i nära relation behöver intensifieras.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

Vårdkedjan och kunskapsstöd ska utvecklas för att skapa en trygg och säker vård för kvinnan i samband med graviditet, förlossning och eftervård, samt förbättring av neonatalvården.

- På sikt skall enkelsalar på BB vara norm
- Partner skall alltid erbjudas att stanna kvar på BB

Psykisk hälsa

En flerårig satsning pågår för utveckling inom området psykisk hälsa. Arbetet omfattar såväl främjande av psykisk hälsa, förebyggande och tidiga insatser som behandling, stöd och rehabilitering för personer med allvarliga psykiska sjukdomar och psykisk funktionsnedsättning. Den som söker psykiatrisk öppenvård ska ha rätt till utredning och behandling från personal med specialistkompetens inom sitt område. Teambaserat arbete som är specialiserat på olika typer av diagnosgrupper ger goda förutsättningar att möta behoven hos patienten. Detta kräver en sammanhållen vård och en förstärkt öppenvård med bättre samverkan mellan huvudmännen samt en ökad dialog med patient- och brukarföreningar.

Arbete pågår för att uppnå jämlik psykiatrisk vård i länet inom följande utvecklingsområden:
en personcentrerad vård där den individuella vårdplanen utformas så att erfarenhet och kunskap om individens behov tas tillvara på bästa sätt för att erbjuda en vård på rätt nivå
fortsatt utveckling av samarbetet med primärvård och kommun
fortsatt utveckling av patient- och närståendeflytande
fortsatt förbättra den somatiska hälsan för personer med psykisk sjukdom
fortsatt samverkan inom riskbruk, missbruk och beroende med fokus på att utveckla verksamheter över huvudmannagränser. Kring samsjuklighetsgruppen krävs ytterligare arbete för att säkerställa god vård.
fortsatt anpassning av vården för att kunna bedrivas mer i hemmiljö
Patientstyrd inläggning inom fler specialiteter för att uppnå tillgänglig och säker vård, tillgång till platser behövs.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- starta upp den planerade tillnyktringsenhet – i alla länsdelar på sikt
- förbättringsarbete kring den somatiska hälsan för personer med psykisk sjukdom i samverkan mellan den specialiserade psykiatriska vården, primärvården och kommunen.

Suicidprevention

Det suicidpreventiva arbetet inom Region Jönköpings län utgår från den handlingsplan och de nio mål som regeringen, via Folkhälsomyndigheten, har antagit. En uppdragsbeskrivning för arbetet med samordnad suicidprevention och psykisk hälsa under 2020-2023 är framtagen och antagen i ledningssystemet för samverkan med länets kommuner. Det övergripande syftet med uppdraget är att utveckla samordning och samverkan mellan berörda aktörer i Jönköpings län, stärka kunskapsuppbyggnad och kompetens, samt utveckla uppföljningen av det suicidpreventiva arbetet.

Insatser för att minska stigma av personer med psykisk ohälsa är en viktig del i ett arbete med att förebygga psykisk ohälsa och suicid. För att ge ytterligare kraft i pågående arbete medverkar Region Jönköpings län i Folkhälsomyndighetens regionala antistigmasatsning inom psykisk hälsa och suicid 2020-2021.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Samordna arbetet kring suicidprevention i länet. För att möjliggöra ett aktivt lokalt arbete etableras ett nätverk med lokala samordnare i länets kommuner.

Våld i nära relationer

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld, könsstämpning, omskärkelse av minderåriga och våld i nära relationer orsakar stort lidande för många. Region Jönköpings län arbetar med insatser som ska motverka att detta uppstår eller upprepas. Arbetet för att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer ska fortsätta och utvecklas.

Habilitering

Habiliteringen ska ge stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar. Genom bra habilitering underlättas tillvaron för personer med funktionsnedsättningar och därigenom skapas förutsättningar för större delaktighet i samhällslivet.

Behovet av habiliteringsinsatser till barn har ökat markant under senare år. Inte minst inom neuro-psykiatriområdet, men också för barn med grava fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Insatser för att underlätta övergången från barn- till vuxenhabiliteringen ska intensifieras.

Såväl den medicinska som den medicintekniska utvecklingen innebär att behoven av habiliteringsinsatser både har ökat och förändrats för grupper som exempelvis svårt sjuka barn med komplicerade missbildningar som överlever i större omfattning, liksom barn som föds mycket för tidigt. Andra exempel är döva barn med cochlea-implantat och barn med autism. Även nyanlända till Sverige med behov av specialisthabilitering ökar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Under planperioden höjs standarden på habiliteringens lokaler i Värnamo så att habilitering kan bedrivas jämlikt i hela länet

Hjälpmedelsverksamhet

Området omfattar övergripande funktionshinder- och hjälpmedelsfrågor, verksamhet vid hjälpmedelscentral, audionommottagning och syncentral samt ortopedtekniska hjälpmedel. Hjälpmedelscentralen ansvarar för hjälpmedelsförsörjning till både Region Jönköpings läns verksamheter och till länets kommuner. Det är viktigt att den sammanhållna hjälpmedelsverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt, för att kunna möta länsinvånarnas behov av hjälpmedel. Regelverket *Hjälpmedel i Jönköpings län* är gemensamt och målet är att länsinvånarna ska få samma möjlighet till hjälpmedel oavsett bostadsort och vem som är huvudman i det enskilda fallet. På sikt behövs även en hjälpmedelsdepå för fritidsaktiviteter så att människor med funktionsnedsättningar till en rimlig kostnad skall kunna prova på olika idrotter och aktiviteter. Detta är särskilt viktigt för unga och äldre.

Läkemedelsanvändning

Region Jönköpings län arbetar för att nå en rationell, säker och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning. Kostnaderna för läkemedel har ökat i Sverige och även i Jönköpings län. Nya läkemedel ger möjligheter till bättre behandlingsresultat, men leder samtidigt till ökade kostnader för läkemedelsbehandling, särskilt inom den specialiserade vården. Region Jönköpings län har en välfungerande rutin för införande av nya kostnadskrävande läkemedel. Läkemedelsdialoger genomförs med verksamheten. Region Jönköpings län deltar aktivt i arbetet med att utveckla samarbete i sydöstra sjukvårdsregionen och på nationell nivå.

Sedan 2019 har lagernivåerna av kritiska läkemedel för slutenvården ökat successivt. Ytterligare förstärkningar av lagernivåerna med fokus på OP/IVAs behov har skett under pandemin våren 2020. Planering för fortsatta förstärkningar med fokus på att skapa lagerutrymme pågår under 2021.

Resultat i *Öppna jämförelser* visar att Region Jönköpings län har god följsamhet gentemot nationella riktlinjer där läkemedelsbehandling på rätt indikation ingår. Samtidigt är andel äldre (75 år och äldre) som har tio eller fler läkemedel (polyfarmaci) högre jämfört med de flesta övriga regioner i Sverige. Arbetet med att undvika olämpliga läkemedel fortsätter därför. Nya angreppssätt behöver utvecklas och prövas inom detta område.

En stor grupp människor har hamnat i ett beroende som initierats av sjukvården. Det handlar om den överförskrivning som under många år varit vardag i Region Jönköpings län. Det handlar om beroendeframkallande mediciner som bland annat bensodiazepiner och Lyrica, läkemedel som ges i syfte att motverka sömnlöshet, oro och ångest men som kan leda till ett plågsamt beroende både för patienten och för de anhöriga. Här måste Region Jönköpings län ta ett större ansvar dels när det gäller förskrivningen men även när ett läkemedel efter lång tid skall fasas ut. Numera går flera av preparaten att få tag i över internet och denna utveckling måste följas noga. Läkemedelsberoendet har kartlagts och personal måste nu utbildas i kunskap kring bland annat nedtrappningsrådgivning.

I Sverige är minst en kvarts miljon människor läkemedelsberoende. Det är skrämmande och den utvecklingen måste genast brytas. Det skrivs årligen ut mängder av Lyrica och Bensodiazepiner i Sverige och i Region Jönköpings län. En miljon människor lider av depression och många av dem använder antidepressiva läkemedel. Enligt Socialstyrelsen (2014) brukar 802,198 personer sömnmedel, 560,534 är de personer som tar lugnande medel, opiumpreparat används av 760,923 personer och 876,905 människor i Sverige äter dagligen antidepressiva tabletter. I samtliga kategorier är det en tydlig kvinnodominans.

Många människor behöver naturligtvis sina läkemedel, men det långvariga och ofta mångåriga bruket kan vara väldigt skadligt för den enskilda individen och deras anhöriga. Läkemedelsberoende är en fråga att ta på absolut största allvar. Dessutom är det en viktig jämställdhetsfråga eftersom fler kvinnor än män tar många av dessa mediciner. Men om framgång skall nås i att bekämpa det skadliga läkemedelsberoendet krävs mycket kunskap, det är med hjälp av tillförlitlig data som vi vet vilka insatser och åtgärder som krävs för att vända trenden. Det finns flera frågeställningar där insamlande av data vore önskvärd. Skiljer sig vårdcentralerna i Region Jönköping när det kommer till hur mycket beroendeframkallande läkemedel som skrivs ut. Information på det området skulle ge oss en fingervisning om det lokala arbetet och kunskapen på de enskilda vårdcentralerna påverkar hur mycket beroendeframkallande läkemedel som skrivs ut.

En annan viktig aspekt är att läkemedelsberoendet kostar regionen enorma ekonomiska summor. Det vore önskvärt att en kartläggning tydliggör den sannolika kostnaden för läkemedelsberoendet eftersom det ger en fingervisning kring hur mycket arbete som återstår, samt att incitamenten ökar för att genomföra kompetensutveckling i frågan tillsammans med andra förebyggande insatser. En tredje intressant aspekt som en kartläggning skulle kunna resultera i är att regionen får en överblickbar bild över hur läkarkollegiets kunskap i regionen ser ut när det gäller nedtrappning av beroendeframkallande läkemedel. Det är viktigt eftersom våra

patienter måste få vägledning och råd gällande nedtrappning baserade på gedigen kunskap kring de berörda läkemedlen. Kartläggningen som har genomförts var väldigt gedigen och det är viktigt att resultaten nu används i förbättringsarbetet.

Ett växande samhällsproblem som förstör många människors liv är spelberoende. Här måste regionen vara aktiv i folkbildande insatser samt att tillsammans med kommunerna bygga upp en fungerande stöd- och vårdenhet för dessa patienter.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Fortsatta fokus på lagernivåer av kritiska läkemedel under 2021.
- Utveckla nya arbetssätt för att undvika olämpliga läkemedel hos äldre. Samarbete med kommunerna gällande läkemedel och fallprevention.
- Förebygg läkemedelsberoende

Ambulanssjukvård

På orter där inställetiden för ambulanser är lång, har Region Jönköpings län så kallade IVPA-larm (= I Väntan På Ambulans) i samverkan med kommunal räddningstjänst. Det innebär att räddningstjänsten på aktuell ort får larm via 112 och har då möjlighet att till exempel utföra defibrillering vid hjärtstopp i väntan på ambulans.

SMS-livräddare är ett system där HLR-utbildade lekmän kallas till hjärtstopp. Idag finns systemet i fyra regioner och tjänsten tillhandahålls via SOS Alarm. Tjänsten SMS livräddare skulle införts i Jönköpings län under 2020 och utvärderas efter tre år. På grund av coronapandemin har arbetet med införandet skjutits upp och kommer stället ske under 2021.

Region Jönköpings län är medlem i Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg (KSA). Kommunalförbundets uppdrag är att upphandla och äga flygplan samt administrera och sköta ambulansflygverksamheten. Verksamheten beräknas vara i drift 2021. Tillsvidare upphandlar Region Jönköpings län ambulansflygstjänster tillsammans med Region Östergötland och Region Kalmar. Stärkt grundbemanning och ambulansnärvaro i hela länet är viktiga nycklar.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- Införa SMS-livräddare
- Utvärdera ambulansverksamheten för att eventuellt genomföra förstärkningar

Bidrag inom folkhälsoområdet

Region Jönköpings län lämnar bidrag till organisationer som arbetar inom ramen för de nationella folkhälsomålen där fokus är på att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Bidragen är en viktig stimulans till civilsamhället för att möjliggöra mer stöd för invånarna att kunna hantera sin hälsa.

Bidraget kan ges som organisationsstöd och/eller verksamhetsstöd men också som stöd till olika projekt. Bidrag till nykterhetsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och organisationer inom funktionshinderområdet är exempel på mottagare av stöd. Bidraget ska stödja föreningar att genom olika mötesplatser sprida information, upplysa och delge kunskap om funktionsnedsättningar. Syftet är öka medvetenheten i samhället om situationen för personer med funktionsnedsättningar samt stödja föreningarna till att verka för en förbättrad hälsa i gruppen.

Idéburet offentligt partnerskap

Samverkan mellan idéburna organisationer/föreningsliv/civilsamhället och det offentliga ska utvecklas i partnerskap. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansmodell mellan det offentliga och den idéburna sektorn. IOP har bland annat använts för att motverka mäns våld mot kvinnor, minska utsatthet hos EU-migranter och i etableringsarbetet med nyanlända. Att utveckla nya modeller som bygger på att ta tillvara på människors engagemang kan skapa möjligheter som marknaden inte kan lösa.

Smittskydd, vårdhygien och strama

Region Jönköpings län övervakar det epidemiologiska läget i länet för att begränsa spridningen av smittsamma sjukdomar. Under coronapandemin har smittskyddet en central roll gentemot såväl vården som övriga delar av

samhället när det gäller information och riktlinjer, förebyggande åtgärder, smittspårning, epidemiologisk övervakning m.m. Planering pågår även för en framtida storskalig vaccinationskampanj när ett godkänt vaccin mot covid-19 finns tillgängligt.

En viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar är vaccinationsprogrammen. Region Jönköpings län följer upp vaccinationstäckningen i länet för barnvaccinationsprogrammet, kompletterande vaccination av migranter och vaccination av olika riskgrupper. Årligen genomförs en omfattande influensavaccinationskampanj där drygt 60 procent av alla länets invånare över 65 år vaccineras. Under hösten 2020 påbörjas vaccination mot humant papillomvirus (HPV) för pojkar i årskurs 5 (flickor vaccineras sedan 2010) och Region Jönköpings län stöttar Elevhälsan i arbetet med informationsinsatser och uppföljning av detta.

Arbete pågår ständigt för att förebygga vårdrelaterade infektioner på sjukhus, inom primärvården och inom kommunal vård och omsorg. Med hjälp av hygienombud på varje avdelning mäts följsamheten till basala hygienrutiner och stort fokus läggs på utbildning av medarbetare i olika verksamheter. I samband med pandemin har hygienrutiner och skyddsutrustning varit helt avgörande för att minimera smittspridningen till såväl vårdtagare som personal i region och kommun och i stort sett allt arbete har fokuserats på detta.

Strama (samverkan mot antibiotikaresistens) arbetar för en rationell antibiotikaanvändning. Antibiotikaförbrukningen i öppen och sluten vård följs upp och återkopplas till verksamheterna. Bland annat görs årliga besök till varje vårdcentral där diagnoskopplad förskrivning redovisas på förskrivarnivå.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

- storskalig vaccinationskampanj mot covid-19
- förstärkning av vårdhygiens arbete mot primärvården genomförs
- Ökad beredskap för framtiden inom smittskydd
- Säkerställa att inte överförskrivning av antibiotika sker via exempelvis nätläkare

Kris- och katastrofmedicinsk beredskap

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap (SOSFS 2013:22) beskrivs vilka förmågor och obligatoriska funktioner som ska finnas i Region Jönköpings län. I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår det att regionerna ska planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. För att ha en god förmåga vid kris- och katastrofmedicinska händelser krävs planläggning, utbildning och övningar. Risker och sårbarheter analyseras fortlöpande och är grunden för planeringsarbetet. Detta arbete genomförs delvis med hjälp av särskilt bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) utifrån överenskommelser gällande krisberedskap och lagen om extraordinära händelser.

Inom området civilt försvar pågår arbetet utifrån överenskommelser med MSB samt Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt socialdepartementet. Överenskommelsen kommer vara oförändrat under 2021. De mest prioriterade områdena är kompetenshöjning gällande totalförsvar, säkerhetsskydd samt att arbeta med att skapa en krigsorganisation och krigsplacering fortgår under 2021. För hälso- och sjukvårdens beredskap ligger fokus i överenskommelserna på att identifiera hur anpassning skall ske för att kunna omhänderta många skadade.

Under coronapandemin har olika områden identifierats som behöver förstärkas för att kunna upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap. Region Jönköpings län behöver bli mer robust och uthållig. Det gäller främst lagerhållning av särskilt viktig medicinteknisk utrustning, skyddsutrustning samt vissa viktiga läkemedel. Den generella lagerhållningen behöver öka och beslut tas för hur lång tid utrustningen skall räcka vilket kommer att medföra ökade kostnader. Även Region Jönköpings läns lokaler behöver vara robusta och anpassade för de krav som ställs.

Prioriterade uppdrag under planperioden:

kompetenshöjning gällande totalförsvar, säkerhetsskydd och skapa en krigsorganisation och krigsplacering
översyn av lagerhållning och lokaler för att säkra Region Jönköpings läns robusthet och uthållighet
Höjd grundbemanning i vården för att klara av svängningar i vårdbehovet

EXISTENTIELL HÄLSA OCH ANDLIG VÅRD

Att arbeta personcentrerat utifrån en helhetssyn innebär att man samtidigt beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov. Olika aspekter av hälsa är nära samverkande och en bearbetning av de existentiella frågorna kan vara en förutsättning för en hälsofrämjande process i sin helhet. All vårdpersonal bör därför kunna ge grundläggande existentiellt stöd. Existentiell hälsa ges också fortsatt uppmärksamhet i det breda folkhälsoarbetet.

På gruppnivå erbjuds även fortsättningsvis samtal kring livsfrågor inom psykiatri och i primärvården. Samtalen utgår från åtta existentiella teman, inspirerade av WHO:s internationella folkhälsoundersökningar. Gemensamt för insatser inom området är ett lösningsfokuserat och salutogent förhållningssätt som stödjer ”friskfaktorer” som främjar nyorientering och upprätthåller hälsan. Även självhjälpsgrupper och lärcaféer utgör mötesplatser för bearbetning av livsfrågor. I Region Jönköpings län finns också samtalsgrupper för medarbetare i vården, där tanken är att egen bearbetning av livsfrågorna ökar förutsättningarna att möta patienters behov. För att främja förankring, samordning och långsiktig hållbarhet kommer arbetet med existentiell hälsa att successivt ges en fastare organisatorisk form.

ETIK OCH BEMÖTANDE

Bemötandet inom hälso- och sjukvården har stor betydelse för patientens vårdupplevelse. Varje mänskligt möte ger uttryck för värderingar och olika människosyn. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde. Reflektion över gemensamma etiska värden är ett sätt att hålla den empatiska förmågan och medkänslan för människors beroende och sårbarhet vid liv.

Den etiska värdegrund som uttrycks i bland annat lagstiftning, i riksdagens prioriteringsbeslut och i det synsätt som företräds av WHO och FN utgör en etisk plattform för hälso- och sjukvården som också knyter an till delar av Region Jönköpings läns program för social hållbarhet. Här inryms också det viktiga arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

På enskilda arbetsplatser utgör etikarbetet ett arbetsledaransvar där etikombud kan utgöra en värdefull resurs. Det centrala etikrådet har uppdraget att övergripande initiera, stödja och stimulera etikarbetet, bland annat genom att
höja den etiska kompetensen hos medarbetare och förtroendevalda
främja samtal och etisk reflektion i planering, beslut och daglig verksamhet
ge vägledning och stöd kring etik och förhållningssätt

Etikrådet har också tilldelats ansvar för samordning av den andliga vården och för att främja arbetet med existentiell hälsa.

SVERIGES BÄSTA DIGITALA VÅRD

Region Jönköpings län ska utifrån det nationella målet fortsätta investera i e-hälsa och ska ha som mål att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem, enligt framtagna plan.

Välfärdsteknik och e-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten. Den kan också ge möjlighet till att effektivisera sjukvården. Region Jönköpings län är aktiv i implementerandet av olika välfärdstekniska lösningar och i utveckling av e-hälsområden. Implementering av e-hälsa (IT) ska ske på ett kostnadseffektivt sätt som leder till kvalitetsförbättringar inom vården.

Regeringens och SKL:s vision för e-hälsoarbetet utgår ifrån att Sverige år 2025 ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter i syfte att:

underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd
utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet

Region Jönköping län arbetar mot den nationella visionen och arbetet innefattar utveckling, samordning och införande av e-hälsostöd i form av nya vårdtjänster och invånartjänster. Nyttoeffekter ska skapas för att:

invånare, patient och närstående ska ha tillgång till lättillgänglig och kvalitetssäkrad information, åtkomst till dokumentation från insatser och behandlingar, samt individuellt anpassad service och e-tjänster
vårdpersonal ska ha tillgång till välfungerande och samverkande verksamhets- och beslutsstödsystem som säkerställer hög kvalitet och säkerhet

beslutsfattare ska ha ändamålsenliga verktyg för uppföljning av kvalitet och säkerhet samt få relevanta beslutsunderlag för planering, styrning och resursfördelning.

mäta konstansutveckling för den digitala och förhindra att behovsprincipen sätts ur spel

För att vården ska kunna dra full nytta av och använda e-hälsotjänster optimalt, krävs kontinuerlig utveckling och förbättring av vårdens processer och arbetsflöden. Genom nationell och regional samverkan kring standardiserat arbetssätt kan vården effektiviseras och en ökad kvalitet och patientsäkerhet uppnås.

Utgångspunkt är rätt information på rätt plats i rätt tid, med stöd av digitala verktyg för vårdplanering, kunskapsstöd, vårdprocessutveckling via standardisering och systematisering parallellt med personcentrering och med möjlighet till mobilitet och distansarbete. Digitala vårdsbesök är en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga vården innehåller både digitala och fysiska besök.

Uppsiktsområde:

Nogsamt följa det digitala utanförskapet och överbygga det. Alla skall kunna ta del av information och vara delaktig i sin vård på lika villkor oavsett förkunskap kring digital teknik

FRAMGÅNGSFAKTOR Jämlik hälsa och vård

Region Jönköpings län arbetar för jämlik hälsa och att vården ska erbjudas och fördelas på lika villkor. Arbetet med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder är en viktig utgångspunkt liksom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Grupper med särskilda behov identifieras och uppmärksammas genom bland annat uppföljning av resultat. Förbättringsarbeten uppmärksammar skillnader i behandling och resultat mellan olika grupper, till exempel kvinnor och män. För att bidra till en mer jämlik hälsa behöver tillgången på kultur öka för personer som har svårt att ta del av den kultur som erbjuds i samhället.

När det gäller hbtq-frågor arbetar vi under devisen: Vi är till för alla. Ingen ska uppleva sig kränkt eller missförstådd på grund av sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck i mötet med vården. Vi ska förebygga och minska ohälsa bland hbtq-personer och alla ska känna sig välkomna att arbeta hos oss oavsett sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck. Detta gäller alla arbetsplatser i Region Jönköpings län oavsett om det är vård eller annan verksamhet. Utbildning i hbtq-frågor liksom diplomering erbjuds verksamheter inom Region Jönköpings län och samarbetspartners.

Asyl och flyktingar

För personer med utländsk bakgrund finns behov av anpassad kommunikation kring hälsa och svensk sjukvård. En långsiktig modell för fortsatt stöd till målgruppen är framtagen och införs i samverkan med länets kommuner, tillsammans med stödjande insatser för att aktivera invånarnas frivilliga engagemang. Fortsatt samverkan med kommunerna behövs för att stärka och främja en positiv hälsoutveckling och underlätta integrationsarbetet både för personer i asylprocess och nyanlända. Även ett fortsatt stöd för ensamkommande barn i vård, skola och hem behövs.

FRAMGÅNGSAKTOR Bästa plats att växa upp och åldras på

BARN OCH UNGA

Det finns stora behov att stödja och hjälpa de unga som i allt högre utsträckning drabbats av psykisk ohälsa, det är positivt att mottagningar med detta syfte nu finns i alla länsdelar.

Det är grundläggande att arbeta för likvärdiga ungdomsmottagningar i samverkan med alla av länets kommuner eftersom denna verksamhet inte finns reglerat i lag. De nationella minimikrav som tagits fram av Sveriges förenade ungdomsmottagningar måste uppfyllas och idag är regionen och kommunerna inte i närheten av att klara dessa. Det är nödvändigt att en ungdomsmottagning finns i varje kommun och att de nationella riktlinjerna för bemanningsgrad och professioner följs. Vi satsar på ungdomen och förstärker ungdomsmottagningsverksamheten. Region Jönköpings län ska arbeta för att införa gratis preventivmedel i form av kondomer på samtliga ungdomsmottagningar.

Region Jönköpings län måste ta sig en rejäl funderare över hur vi tryggar framtidens behov att sjukhusclowner. I Östergötland satsas det stort på denna yrkesgrupp och de bidrar till en betydligt bättre verksamhet. Vi har idag en situation som inte är stabil. Det suicidpreventiva arbetet måste intensifieras när det gäller de unga – här gäller en absolut nollvision.

En handlingsplan för att arbeta med nollvision tas fram. Arbetet med barnkonventionen fortsätter och ett barnbokslut skall presenteras årligen. Barn med en svårt sjuk förälder ska ges omfattande stöd. Habiliteringen är en verksamhet som riktar sig till människor med tidigt förvärvade funktionsnedsättningar. En viktig verksamhet för att ge en god livskvalitet och möjligheter till ett bra liv. Fler barn än tidigare har idag behov av kvalificerad habilitering. Barnen behöver skyddas från skadlig inverkan av kemiska ämnen, det ska ingå i Barnhälsovårdens uppdrag att informera och stödja föräldrar i dessa svåra frågor som kräver ökad kunskap. Dessutom behöver regionen anställa fler dietister som kan arbeta med barn som lider av fetma eller andra nutritionsbaserade sjukdomar.

Omskärelse av barn

Enligt Socialstyrelsen (2014) utförs ungefär 2000-3000 omskärrelser av minderåriga pojkar varje år i Sverige. Eftersom siffran är några år gammal finns det anledning att tro att siffran är något högre idag. Icke-medicinsk omskärelse är svår att förena med respekten för barnets rätt till integritet och självbestämmande. Kirurgiska ingrepp bör heller inte utföras utan medicinsk grund eftersom de aldrig är helt riskfria. Dessutom finns det finns många auktoriteter på området som förespråkar att barn inte skall utsättas för onödiga kirurgiska ingrepp när inga faktiska medicinska skäl föreligger.

Region Jönköpings län behöver ompröva sitt ställningstagande kring att erbjuda omskärelse av minderåriga barn. Samtidigt behöver Region Jönköpings län, med hänsyn till barnets okränkbara rätt till sin egen kropp, blir en röst i remissvar och annan kommunikation med staten för att omskärelse av minderåriga skall förbjudas när inga medicinska skäl föreligger.

Ompröva möjligheten att genomföra omskärelse på minderåriga barn. Det är inte förenligt med barnkonventionen eller etiska medicinska regler

Barn och ungdomars hälsa

Symtom på ett nedsatt psykiskt välbefinnande är vanligare bland svenska 15-åringar än i andra länder. Den psykiska ohälsan bland ungdomar ökar stadigt, särskilt hos flickor. För att komma tillrätta med den negativa utvecklingen behöver samverkan mellan Region Jönköpings läns ansvarsområde för unga och kommunens elevhälsa förstärkas. Dessutom finns det goda exempel på kultur i vården som är mycket lovvärda, ett sådant exempel är sjukhusclownernas arbete.

Arbetet med att få bort köerna till barn- och ungdomspsykiatri är skarpt prioriterat. Harmonisera kostnader för den enskilde gällande sängvätande barn med övriga regioner. Bredda barn och ungdomshälsan. Arbeta tillsammans med kommunerna för att möjliggöra mer tid i skolan för skolsköterska, kurator etcetera

Barnhälsovård

Barnhälsovården i Jönköpings län arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Syftet är att bidra till en mer jämlik barnhälsovård över hela landet. Betoning i programmet ligger på jämlik hälsovård med generella insatser till alla familjer samt riktade insatser till familjer med behov av extra stöd. Region Jönköpings län ska arbeta tillsammans med kommunerna för att ge barn 0-19 år förutsättningar för bästa möjliga hälsa.

Familjecentraler

Utvecklingen av familjecentraler i kommuner är en viktig del i de förebyggande insatserna för stöd till nyblivna föräldrar. Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Basen är den allmänna kvinno- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande individ- och familjeomsorg (socialtjänst). Familjecentraler finns tillgängliga för att stötta nyblivna föräldrar med information, praktisk hjälp samt uppmuntra och stimulera ett jämställt och aktivt föräldraskap. Alla familjecentraler ska genomföra föräldrakurser samt särskilt erbjuda pappautbildning. Kvinno- och barnhälsovården ska identifiera ohälsosamma levnadsvanor och motivera till goda levnadsvanor.

I samverkan med kommunerna håller det på att etableras minst en familjecentral i varje kommun. En modell för verksamhetsuppföljning har införts på alla familjecentraler.

Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagningen erbjuder insatser som rör sexuell, fysisk, psykisk och social hälsa utifrån en helhetssyn på ungdomar och deras problemformuleringar. Ungdomar ska kunna gå till den ungdomsmottagning de vill. Personalen ska ha bred yrkeskunskap som svarar mot de problem som ungdomarna väntas söka för. Arbetet omfattar uppsökande, förebyggande och behandlande insatser. Ungdomsmottagningarna drivs och samfinansieras tillsammans med länets kommuner.

I dag är många ungdomar äldre när de kommer ut på arbetsmarknaden. Det innebär att allt fler unga hamnar i ett gränsland när det gäller möjlighet till egen försörjning och att förverkliga sina framtidsplaner. Därför behövs en samordning när det gäller åldersgräns på Region Jönköpings läns ungdomsmottagningar och umo.se, som är regionernas webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. En översyn görs tillsammans med kommunerna när det gäller vilka åldrar som ska inkluderas samt eventuella justeringar av personalbehov på ungdomsmottagningarna.

Staten lyfter ungdomsmottagningarnas roll för den psykiska hälsan och fördelar statsbidrag för att stärka den psykosociala verksamheten vid länets ungdomsmottagningar. En uppbyggnad av olika digitala tjänster till exempel virtuell ungdomsmottagning och andra e-tjänster pågår.

- Stärkt stöd till länets ungdomsmottagningar i syfte att uppnå de nationella riktlinjerna

Främja barn och ungdomars hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa möts med både hälsofrämjande, förebyggande och riktade insatser i samverkan mellan kommuner och Region Jönköpings län. Barn- och ungdomshälsans verksamheter för lindrig psykisk problematik är fullt utbyggd med en verksamhet i varje länsdel. Strategigrupp barn och ungas gemensamma satsningar för att utveckla stöd, vård och behandling till barn med både social problematik och psykisk ohälsa fortsätter. Den psykiska ohälsan ökar och insatserna via barn- och ungdomshälsan behöver fortsatt utvecklas för att möta detta.

Ett länsövergripande barnskyddsteam i projektform är under uppstart. Teamet ska bedriva utbildning och verka för att en generell kunskapsnivå inom samtliga hälso- och sjukvårdsinstanser upprätthålls, bedriva uppföljning och kvalitetssäkring och formulera rutiner för handläggning av barn som far illa. Dessutom ska teamet konsultativt bistå vid den medicinska utredningen och vid anmälningar till de sociala och polisiära myndigheterna.

Barnahus är en samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin, rättsmedicin och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp mot barn och ungdomar. Barnahus har två övergripande mål; dels att förstärka barns rättigheter och ge barnen bättre stöd, dels att höja kvaliteten på genomförda utredningar så att domstolarna på bättre grunder kan fälla eller fria misstänkta gärningsmän.

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Behovet av barn- och ungdomspsykiatrins verksamhet har ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykisk funktionsnedsättning ökar. Föräldrar som söker stöd och hjälp för sitt barn via barnhälsovården eller skolverksamheten blir ofta remitterade till BUP, barn- och ungdomspsykiatri. Det är angeläget med snabbt omhändertagande och korta väntetider till utredning och behandling så att stödinsatser kan erbjudas, vilket kan bli avgörande för framtida personlig utveckling och välmående. Detta måste ske i samverkan med kommunerna. Barn och ungdomshälsan behöver stärkas och breddas vilket också kan avlasta BUP.

- Få bort köerna i BUP genom att tillföra resurser samt bredda Barn- och ungdomshälsan

Trygg och säker vård och omsorg

Kommunernas och Region Jönköping läns utveckling av samordnad vårdplanering vid in- och utskrivning från sjukhus fortsätter liksom utvecklingen av vård och stöd i hemmet. Målet för arbetet med trygg och säker vård och omsorg är att invånarna i Jönköpings län ska kunna säga "Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och där jag behöver den". Vårdcentralens vårdsamordnare är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhus. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa att god och effektiv vård sker i hemmet. Ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården ska hållas så korta som möjligt när vistelse på sjukhus är nödvändig. Läkarmedverkan i hemsjukvården ska förstärkas genom närsjukvårdsteam med fokus på gemensam planering, samordnade individuella planer(SIP) och proaktiva insatser.

Kroniska sjukdomar

Den nära vården ska erbjuda invånare med kroniska sjukdomar det stöd och den tillgänglighet de behöver för att kunna leva med så hög livskvalitet som möjligt. Utvecklingsarbetet omfattar bland annat fördjupad kartläggning av invånarnas behov, förbättrade arbetssätt och uppföljningsrutiner, kompetensutveckling, e-hälsa och effektiva självhjälpsstöd. Insatserna ska minska behandling med flera samtidiga läkemedel, inskrivningar på sjukhus, återinläggningar och undvikbar sjukhusvård. Patientens egna erfarenheter ska tas tillvara.

Somatisk hälsa vid psykisk sjukdom

Under planperioden genomförs förbättringsarbeten i samverkan mellan den specialiserade psykiatriska vården, den nära vården och kommunen. Syftet är att förbättra resultaten för somatisk samsjuklighet, upprättade hälsoplaner, hälsofrämjande insatser, samordnade vårdplaneringar och patientnöjdhet. Äldres psykiska hälsa är ett viktigt område att satsa på.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk, sensorisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionshinder definieras som den begränsning funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättning. Detta innefattar även tillgången till information och ett bra bemötande. För att skapa jämlika förutsättningar och en jämlik vård/hälsa arbetar vi för de nationella målen:

principen om universell utformning
befintliga brister i tillgängligheten
individuella stöd och lösningar för individens självständighet
förebygga och motverka diskriminering

Insatser ska göras som stödjer att patienter med funktionsnedsättningar får vård på lika villkor. Region Jönköpings län har ansvar för rådgivning och annat stöd, enligt § 9 i LSS.

Hjälpmedelsverksamhet

Området omfattar övergripande funktionshinder- och hjälpmedelsfrågor, verksamhet vid hjälpmedelscentral, audionommottagning och syncentral samt ortopedtekniska hjälpmedel. Hjälpmedelscentralen ansvarar för hjälpmedels-försörjning till både Region Jönköpings läns verksamheter och till länets kommuner. Det är viktigt att den sammanhållna hjälpmedelsverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt, för att kunna möta länsinvånarnas behov av hjälpmedel. Regelverket Hjälpmedel i Jönköpings län är gemensamt och målet är att länsinvånarna ska få samma möjlighet till hjälpmedel oavsett bostadsort och vem som är huvudman i det enskilda fallet.

Psykiatri

Psykiatrin måste prioriteras mer än idag det gäller så väl öppenvårdsalternativ som slutenvårdsalternativ. Vi är kritiska till nedskärningar som innebär bland annat att avdelning G på Länssjukhuset Ryhov fick stängas ned samt att dagpsykiatriskt verksamhets läggs ned runt om i regionen.

Att privatisera delar av psykiatrin är fullkomligt uteslutande och det vore ett dråpslag mot denna känsliga verksamhet. Vi vill att man satsar på fler vårdformer och ökat stöd i eget boende, sysselsättning och ökade möjligheter till psykoterapi. Människor mår allt sämre i dagens Sverige och är en av de vanligaste orsakerna till sjukskrivningar. Den självskattade psykiska ohälsan ökar. Denna ökning bygger på ökade sociala problem.

Nedmonteringen av sjukförsäkringen och omänskliga krav på återgång i arbete innebär ytterligare psykisk stress och ekonomiska problem som har drabbat psykiskt sjuka hårt. Vi vill tillföra resurser för att möta psykisk ohälsa.

Det finns en brist på mellanvårdsalternativ inom psykiatrin. Det kan leda till att patienter som skrivs ut enligt de senaste bestämmelserna riskerar att fastna på korttidsplatser på äldreboenden eftersom kommunerna inte har tillräckliga stödboenderesurser.

Andelen unga med sömnproblem, oro eller ångest stiger. Mot den bakgrunden är det angeläget att satsa så att det blir lättare för unga att söka och få hjälp i tid. Dessutom behöver vi stimulera nya initiativ inom första linjens psykiatri. Utöver arbetet med första linjens psykiatri behövs även andra metoder. En sådan metod är patientstyrd inskrivning för vissa målgrupper av patienter är mycket bra. Möjligen bör detta utvecklas ytterligare. Det kan handla om möjliggöra patientstyrd inläggning för fler patientgrupper inom slutenvården.

Många människor i Region Jönköpings län har idag en antidepressiv medicinering. En del har nyligen påbörjat sin medicinering andra har haft sin i decennier. Det är viktigt att primärvården ges möjlighet till att begära adekvat stöd från exempelvis psykiatrin vid rådgivning åt patienter. Det finns en brist på vårdcentralerna beträffande rådgivning vid bland annat nedtrappning. När patienter som brukat sin medicin under många år vill undersöka hur de mår utan medicinering, då denna också är förknippad med biverkningar, är det viktigt att sjukvården tar sitt ansvar och ger adekvat nedtrappningsrådgivning. Därför har Vänsterpartiet föreslagit och fått gehör för att ska genomföras en utredning med fokus på att ta reda på hur vi på bästa möjliga sätt kan hjälpa patienter med rådgivning i dessa frågor. På så sätt kan vi garantera att inte felaktig rådgivning äger rum som kan vara direkt farliga för patienten.

Ett återhämtningsinriktat arbetssätt ska genomsyra regionens psykiatriska verksamheter och all personal ska rustas för detta genom nödvändiga utbildningssatsningar. En organisatorisk struktur och rutiner ska finnas för att tillvarata patienters och anhörigas erfarenheter och specifika kunskap.

Personer med långvarig psykosjukdom och komplex problematik ska ha tillgång till stöd av integrerade, tvärprofessionella team enligt gällande nationella riktlinjer om bästa möjliga vård. Det åligger verksamhetsansvariga att säkerställa att gällande nationella riktlinjer följs när det gäller personer som nyinsjuknat i psykosjukdom. Regionen bör bättre än idag följa upp att så sker.

Allmänpsykiatrin liksom barn- och ungdomspsykiatrin behöver förstärkas och få möjlighet att också utveckla sitt arbetssätt. Det är grundläggande att det är låga trösklar in till första linjens psykiatri och att den finns tillgänglig för snabb och säker vård. Första linjen ska vara experter på att remittera till rätt stöd och vård. Vi ser det som centralt att utveckla nya mellanvårdsformer mellan slutenvården och öppenvård. Det är också av stor vikt att den så nödvändiga slutenvården får utvecklas. En slutenvård som konsekvent arbetar återhämtningsinriktat och verkar mer gränsöverskridande sinsemellan mellanvård, öppenvård och lokalsamhälle är framtiden. En långsiktig plan med delmål för att minimera antalet självmord skall tas fram med siktet inställt på en nollvision.

Det behövs ett större utbud av olika vårdformer och behandlingsalternativ. Den öppna psykiatriska vården behöver resursförstärkas och bemannas på ett mer ändamålsenligt sätt. Rehabiliteringspersonal skall finnas på alla mottagningar och ett ökat fokus på patienternas somatiska hälsa skall garanteras. Bland annat är antalet fysioterapeuter inom den psykiatriska vården oerhört lågt, detta måste åtgärdas. Den fysioterapeutiska behandlingen är mycket värdefull för behandling av psykisk ohälsa.

Äldre personers psykiska ohälsa uppmärksammas inte alltid tillräckligt av vården. Äldrepsykiatriska team med speciell kompetens och tillgång till särskilda vårdplatser skall införas. Vi vill att en konsekvensanalys kring den psykiatriska slutenvården skall genomföras om det blir tal om att förändra antalet platser. Mobilalösningar måste alltid analyseras noggrant. I nuläget ser vi ingen anledning till neddragningar.

Det psykosociala stödet måste utvecklas bland annat genom att förstärka kuratorsorganisationen på akutmottagningarna samt ett genomförande av utbildningar för all personal när det gäller krisintervention. De människor som drabbats av posttraumatiskt stressyndrom behöver ett professionellt omhändertagande och behandling. Någon form av traumacenter eller nätverk ska utformas i länet för att tillgodose dessa patienters behov.

En flerårig satsning pågår för utveckling inom området psykisk hälsa. Arbetet omfattar såväl främjande av psykisk hälsa, förebyggande och tidiga insatser som behandling, stöd och rehabilitering för personer med allvarliga psykiska sjukdomar och psykisk funktionsnedsättning. Den som söker psykiatrisk öppenvård ska ha rätt till utredning och behandling från personal med specialistkompetens inom sitt område. Teambaserat arbete

som är specialiserat på olika typer av diagnosgrupper ger goda förutsättningar att möta behoven hos patienten. För att klara det krävs en sammanhållen vård och en förstärkt öppenvård med bättre samverkan mellan huvudmännen samt en ökad dialog med patient- och brukarföreningar. Vården behöver även bli bättre på att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).

Det är viktigt att satsa mer på att få ut människor med psykisk funktionsnedsättning i arbete. Det kan handla om att uppgradera arbetet med IPS-team som är knutna till öppenpsykiatri. Det är centralt med ett evidensbaserat arbetssätt och metoder för att möjliggöra att denna målgrupp att fungera i arbetslivet.

Arbete pågår för att uppnå jämlik psykiatrisk vård i länet och där vården är bland den bästa i landet, inom följande utvecklingsområden: en personcentrerad vård där den individuella vårdplanen utformas så att erfarenhet och kunskap om individens behov tas tillvara på bästa sätt för att erbjuda en vård på rätt nivå fortsatt utveckling av samarbetet med primärvård och kommun fortsatt utveckling av patient- och närståendeinflytande fortsätta förbättra den somatiska hälsan för personer med psykisk sjukdom fortsatt samverkan inom riskbruk, missbruk och beroende med fokus på att utveckla verksamheter över huvudmannagränser fortsatt anpassning av vården för att kunna bedrivas mer i hemmiljö. Uppgradera arbetet med IPS-team och att möjliggöra för människor med psykisk funktionsnedsättning att delta i arbetslivet.

Traumacenter

Ett psykiskt trauma är ofta ett resultat av en chockartad och smärtsam upplevelse. En sådan typ av trauma kan medföra förhöjd stress och överväldigande känslor som kan vara besvärliga att hantera. Svåra händelser kan framkalla både fysiska och psykiska reaktioner. Att en människa upplever tecken på trauma är ofta en signal på att individen börjar återhämta sig från det som har hänt och då måste vården vara redo med stödinsatser. Den största traumaproblematiken behöver inte ske i direkt anknytning till själva händelsen utan kan göra sig påmind flera år efter själva händelseförloppet.

I dagligt tal refereras trauma ofta till människor som varit med om en dramatisk händelse som förändrat livet. Det upplevs finnas ett före och ett efter. Men alla svåra händelser behöver nödvändigtvis inte resultera i psykiska trauman eller posttraumatiskt stressyndrom – PTSD. Ungefär 75 % av de människor som råkar ut för en potentiell traumatisk händelse återhämtar sig dock på egen hand även om det ofta kan ta tid enligt (Psykologiguiden, 2019). Men även i dess fall skulle ett Traumacenter kunna bidra till att snabba upp läkandeprocessen och minska lidandet. De människor som drabbats av posttraumatiskt stressyndrom – PTSD – behöver ett professionellt omhändertagande och behandling.

Sammantaget finns det ett stort behov av att anlägga någon form av Traumacenter i Region Jönköpings län där kompetens och kunskap kan samlas för att bättre ge stöd åt de människor som bär med sig svåra psykiska men från traumatiska händelser.

Ett traumacenter behöver kunna garantera ett komplett omhändertagande dygnets alla timmar. God samverkan men den prehospitla verksamheten är nödvändig och en etablerad telemedicinsk teknik måste finnas tillgänglig för bedömning av svårt skadade som kommer till Traumacentrets samarbetspartners runt om i regionen, staten och i kommunerna. Ett Traumacenter måste arbeta multidisciplinärt med tillgång till nyckelpersoner inom flera olika specialiteter.

På ett Traumacenter ska varje enskild patient erhålla en utarbetad detaljerad planering av behandling i multidisciplinär samverkan. Patienter ska triageras och omhändertas med rätt vård och av rätt kompetens. Avancerad diagnostik ska finnas tillgänglig. Ett Traumacenters övergripande syfte är att rädda liv och samtidigt arbeta för att patienterna uppnår en god hälsorelaterad livskvalitet.

- Region Jönköpings län skall snarast påbörja ett arbete för att planera inför ett framtida Traumacenter

Nollvision

En av vår tids största folksjukdomar är psykisk ohälsa. De senaste decennierna har psykisk ohälsa och symptom förknippade med den ökat kraftigt i hela Sverige. Under 2017 dog 1189 personer av suicid i Sverige enligt Folkhälsomyndigheten. Betydligt fler försökte ta sitt liv eller funderade på det. Den samhällsutveckling som tenderar att öka den psykiska ohälsan och öka risken för suicid måste motarbetas både på kort och på lång sikt. Det är flera parallella åtgärder som behöver genomföras både lokalt, regionalt och nationellt. På regional och kommunal basis är arbetet med suicidprevention inom sjukvård och socialtjänst fundamentalt. En uttalad nollvision som ständigt följs, utvärderas och revideras likt nollvisionsmålet inom trafiken vore ett viktigt steg i att prioritera upp det suicidpreventiva arbetet.

Idag har regionen suicidpreventiva team på varje sjukhus. Det är bra med det räcker inte. Tillsammans med kommunerna måste vi arbeta mer och tillsammans över region- och kommungränser för att motverka psykisk ohälsa. Det finns mycket som går att utveckla, exempelvis arbetet med att identifiera systembrister samt att se över våra egna rutiner. Vi behöver implementera ett suicidperspektiv i beslutsfattandet. Ungefär 30-60 personer tar varje år sitt liv i Region Jönköpings län. Varje person som tar sitt liv innebär ett misslyckande för samhället. Det betyder att vi gör något fel.

Utbilda i Första hjälpen till psykisk hälsa

Första hjälpen till psykisk hälsa eller MHFA (Mental Health First Aid) syftar till att rädda liv genom att öka kunskapen om psykisk ohälsa, psykiska sjukdomar och att motverka de negativa attityder, rädslor och tabun som psykisk ohälsa och suicid vanligen väcker hos allmänheten. Den somatiska Första hjälpen ges till en person som är akut sjuk eller skadad innan medicinsk hjälp kan erhållas. MHFA och somatiska Första hjälpen skiljer sig åt i tillvägagångssättet men i flera aspekter är det övergripande syftet gemensamt. Första hjälpen för psykisk hälsa har avsikten att rädda liv på en person som annars kan skada sig själv, se till att personen får hjälp innan den psykiska hälsan förvärras, underlätta tillfrisknande samt att stödja personen som har psykiska problem. Både en somatiska Första hjälpen och MHFA har alltså den gemensamma avsikten att rädda liv och minska eventuella skadeverkningar.

Det finns många anledningar till varför det är lämpligt utbilda medarbetare i Första hjälpen till psykisk hälsa. Psykisk sjukdom och psykisk ohälsa är vanligt förekommande. Det kan bland annat handla om depression, alkohol- och missbruksproblematik, ångestsjukdom och ådstörningar. Det är sannolikt att en människa någon gång drabbas av psykisk ohälsa eller att någon närstående gör det. Ungefär 23 procent av männen drabbas av depression innan 70-års ålder, för kvinnor är den siffran 30 procent. Därför är det viktigt att kunskapen sprids till så många som möjligt och på så sätt och nå närstående och familjer.

Människor vet i allmänhet ganska mycket om vanliga kroppsliga sjukdomar men kunskapsnivån kring psykiska sjukdomar är betydligt lägre. Okunskapen bidrar till en dömande och nedvärderande attityd emot psykiskt sjuka. Det bidrar till att den drabbade och dess anhöriga inte alltid söker hjälp i tid. En breddad kunskap i samhället om psykiska sjukdomar skulle troligtvis öka människors förståelse och öka möjligheten att upptäcka tecken på psykisk ohälsa och därmed i ett tidigare skede kunna både stötta och erbjuda hjälp. Många människor med psykiska besvär söker inte stöd och hjälp eller avvaktar med att söka, vilket på sikt kan leda till att tillfrisknandet försvåras. Benägenheten att söka professionell hjälp skulle sannolikt öka om personen med problematik uppmuntras av sina närstående att söka adekvat vård.

De som drabbats av psykisk ohälsa är ibland inte medvetna om sina problem. Eftersom de inte känner till sina problem kan det också finnas en omedvetenhet om att hjälp behöver sökas. Det kan också vara så att det finns en okunskap kring vilken hjälp och behandling som faktiskt finns tillhanda. Ibland gör också problemen att den drabbade inte orkar eller ens är kapabel att söka hjälp själv. Då betyder det mycket om de närstående inser den drabbades behov.

När behoven av hjälp och stöd inte är uppenbart akuta är det vanligt att det tar tid innan hjälp erbjuds. Men med kunskaper i MHFA går det att stödja personen innan professionell hjälp finns att erhålla. Dessutom har det åskådliggjorts att Första hjälpen till psykisk hälsa fungerar i praktiken. Det standardprogram som finns för MHFA har utvärderats flera gånger och i flera olika studier. Programmet är standardiserat och majoriteten av studierna har minst en utfallsvariabel gemensam vilket innebär att studiernas resultat kan jämföras. Resultaten är entydiga även om olika metoder har använts. Även om studierna har baserats på kursdeltagare där deltagarna har olika etnisk och ekonomisk bakgrund är resultaten samstämmiga.

De grundläggande fem stegen i Första hjälpen till psykisk hälsa är:

- Bedöm situationen och ta kontakt
- Lyssna öppet och fördomsfritt
- Erbjud stöd och information
- Uppmuntra personen att söka professionell hjälp
- Stöd personen att skaffa andra hjälpresurser

I Sveriges finns det några få pionjärkommuner som låter utbilda sina anställda i Första hjälpen till psykisk hälsa. Göteborg och Vetlanda är två sådana pionjärer. Men ytterligare några kommuner har kommit en bit på vägen, exempelvis Nässjö. På högländet har Räddningstjänstförbundet varit en viktig aktör och ett föredöme som utbildare. I Vetlanda har genomförandetaktens varit att de skall klara av ungefär 2500 medarbetare på fem år. Kostnaden är förhållandevis liten i förhållande till de problem med psykisk ohälsa som finns. Ungefär 49 % av alla sjukskrivningar beror på psykisk ohälsa. Antalet personer som avled genom suicid var 15 gånger fler än de som dog av bränder i Sverige 2017 enligt Räddningstjänsten. Ändå är vi duktiga på att prioritera brandskyddsutbildningar i regionen men inte alls lika bra på att prioritera utbildning för psykisk hälsa. Varför då inte använda sig av de metoder som finns och som visat sig fungera i praktiken så som exempelvis MHFA. Region Jönköpings län skulle kunna använda sig av externa utbildare från Räddningstjänstförbunden men också utbilda egna instruktörer.

Region Jönköpings län har alla möjligheter att bli en pionjär på området bland regionerna i Sverige. Det är en möjlighet för Region Jönköpings län att tydliggöra att vi prioriterar arbetet för psykisk hälsa. Ett första steg vore att börja utbilda den egna personalen i MHFA precis på samma sätt som regionen idag utbildar anställda i den somatiska Första hjälpen. Låt Region Jönköpings län bli den första regionen som deklarerar målet att alla medarbetare skall erbjudas att gå det standardiserade kursprogrammet för MHFA. Region Jönköpings län påbörjar arbetet med att utbilda medarbetare i MHFA och att en plan tas fram för att samtliga medarbetare skall erbjudas möjligheten att genomföra utbildningen.

Missbruk- och beroendevård

Människor som blivit fångade i ett långvarigt missbruk tillhör en mycket utsatt samhällsgrupp. Ett långvarigt missbruk kan i värsta fall leda till kriminalitet och att människor förlorar livet. Vanligen leder till stort lidande och plågsamma familjeförhållanden. Kontinuitet i arbetet med beroende- och missbruksvården är centralt för att lyckas. Här är samverkan mellan primärkommuner och regionen grundläggande. Människor med en beroendeproblematik som behöver vård på sjukhus har samma rätt som andra till adekvat vård och deras säkerhet får inte riskeras på grund av exempelvis plats- och kunskapsbrist. Det är helt oacceptabelt att inläggningstiden för abstinensbehandling har krympts till den grad att patienter snabbt återfaller i missbruk eftersom de skrivs ut när de fortfarande har absintens. Detta missförhållande har uppmärksamats av både enskilda och brukarorganisationer.

En särskild genomlysning ska göras av hur akutsjukvård med abstinensbehandling fungerar för personer med missbruksproblematik. Ett särskilt fokus i genomlysningen ska vara förutsättningarna för abstinensbehandling för personer med beroendesjukdom boende i den södra länsdelen, där möjlighet till sådan behandling på Värnamo sjukhus är avskaffad sedan länge. Dessa personer tvingas idag åka till Jönköping, 8 -12 mil enkel resa, när de behöver hjälp att bryta en pågående missbruksperiod. På grund av platsbrist händer det inte sällan att de får vända hem igen utan att ha fått hjälp. Detta är inte acceptabelt och kan i praktiken betraktas som en form av diskriminering och särbehandling av de personer i GGJV som har en beroendesjukdom.

En nyinrättad tillnyktringsenhet är under uppstartande på Länssjukhuset Ryhov, något som är efterfrågat och mycket positivt. Vi anser dock att det på sikt behövs en tillnyktringsenhet i varje länsdel för att behoven ska täckas. Platsantalet i Jönköping bör också utökas.

Personer med missbruksproblematik och som samtidigt har lider av svår psykisk ohälsa (samsjuklighet) skall få stöd och hjälp av integrerade team med Case Managers. Teamen kan eventuellt också ingå som del i en framtida satsning på s.k. FACT-team (Flexibel ACT), som är uppbyggda kompetensmässigt för att flexibelt kunna anpassa sig efter patienternas aktuella situation, så att insatser sätts in på rätt nivå, utefter behoven i den aktuella situationen.

I och med vårdvalets införande avvecklades flera av länets socialmedicinska mottagningar. Vissa finns kvar men erbjuder främst samtalsbehandling, eftersom primärvården övertagit det medicinska ansvaret. Vi ser det som mycket viktigt att analysera denna utveckling och dess konsekvenser för olika målgrupper. Även anhöriga till människor med missbruk behöver stöd och hjälp för att orka i en svår situation. Regionen behöver se över vilken hjälp som ges till anhöriga så att de får adekvat stöd efter behov.

Rättspsykiatri

Köp av rättspsykiatriska vårdplatser regleras i Överenskommelse om Samverkan och vård i Sydöstra sjukvårdsregionen samt Vård vid US. Sedan 2016 råder det brist på rättspsykiatriska vårdplatser i Sverige. Utöver de avtalade platserna i Vadstena, köps platser i andra regioner för rättspsykiatrisk vård och häktade som är i behov av vård. Rättspsykiatriska kliniken i Jönköping har en nära samverkan med övriga kliniker framförallt kring patienter i utskrivningsfas.

Avskaffa patientavgift för tvångsvårdade patienter såväl inom reguljär slutenvård som på inom rättspsykiatrisk vård

Medel avsätts i denna budget för att avskaffa patientavgiften inom tvångsvården. Flera av våra näraliggande regioner har redan gjort detta och vi ser inga rationella skäl till att behålla avgiften. Dessa patienter upplever i många fall avgiften som kränkande och bidragande till återtraumatisering. Dessutom kan många patienter inte betala avgiften i tid vilket påverkar deras privatekonomi mycket negativt, särskilt vid långa vårdtider.

Prioriterade områden inom psykiatrin

- Förbättra den interna och externa kommunikationen
- Bygg ut beroende- och missbruksvården
- Utveckla den psykiatriska slutenvården och öppenvården
- Öka tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatrin
- Förbättra vårdcentralernas samverkan i socialmedicinska frågor
- Höja grundbemanningen
- Utveckla arbetet med patientstyrd inläggning inom slutenvården

- Uppgradera vården för personer med samsjuklighet
- Utbilda i första hjälpen till psykisk hälsa
- Förbättra första linjens psykiatri på vårdcentralerna
- Nollvision i det suicidpreventiva arbetet
- Avskaffa vårdavgiften för tvångsvårdade patienter

KULTUR OCH UTVECKLING

Kulturens egenvärde är absolut och en förutsättning för demokrati. Den ska därför ges stort utrymme i samhället. Kulturen präglas av sin tids föreställningar, motsättningar och villkor, men återspeglar inte bara samhället. Genom kulturyttringar utgör den dessutom en förändrande kraft som bidrar till att människor blir mer medvetna om sig själva. Kulturen är följaktligen både samhällsbyggare och normbrytare. Därför är det viktigt att den varken underkastas censur, ideologier eller kommersialism. Att satsa på kultur ska inte ses som en utgift utan en långsiktig investering. Vinsten blir högre än insatsen. Kulturen är nämligen ingen liten sektor i regionen, dock tämligen odefinierad.

STRATEGISKT MÅL - Ett attraktivt och framtidsinriktat utbildningsutbud på naturbruksprogrammet och folkhögskolor med hög kvalitet, anpassat efter befolkningens och arbetsmarknadens behov.

Framgångsfaktor Utgå från behovsanalyser som ger underlag för utbildningarnas dimensionering och inriktning.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna)	Statistik	nytt mått		1,1

Uppdrag/Mål

- Bedriva vuxenutbildning inom den gröna sektorn på uppdrag av olika aktörer i samhället
- Naturbruksskolorna fortsätter att utveckla djurhållningen för att vara ett föredöme när det gäller djurhälsa och djurvelfärd.
- Naturbruksskolorna ska vara naturliga mötesplatser för den gröna sektorn i regionen/för regionen
- Utveckla Naturunderstödd rehabilitering till att vara en resurs för Region Jönköpings läns medarbetare/chefer
- En skolplan för Naturbruksskolorna uppdrag, både det kommunala och det regionala, tas fram.
- Utbildningar inom eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer som är anpassade efter näringsens behov ska erbjudas.

STRATEGISKT MÅL - Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Framgångsfaktor Utgå från behovsanalyser som ger underlag för utbildningarnas dimensionering och inriktning.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Sökande per utbildningsplats (Folkhögskolorna) (folkhögskolan) – könsuppdelas (kvinnor/män/övriga)	Statistik	≥ 2,0	2,0	2,3

Uppdrag/mål

- Tillsammans med aktörerna i kompetens- och innovationsråden identifiera vilken roll folkhögskolorna i Region Jönköpings läns regi kan fylla för att ytterligare bidra till det livslånga lärandet
- I samarbete med länets gymnasieskolor aktivt fånga upp elever som inte fullföljer en gymnasieutbildning och informera om möjligheterna med en folkhögskoleutbildning
- Aktivt stödja verksamheter som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- Folkhögskolorna ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kultur och hälsofrämjande aktiviteter
- Folkhögskolorna ska aktivt bidra till en jämställd regional tillväxt
- En skolplan för de egna Folkhögskolornas uppdrag inklusive det regionala uppdraget tas fram

Kultur

Kulturverksamheterna ska långsiktigt planera och agera enligt den regionala utvecklingsstrategin, de nationella och regionala kulturpolitiska målen samt aktivt arbeta med kulturplanens och den regionala biblioteksplanens genomförande. Samverkan behövs för att i framtiden säkra en väl fungerande arkivverksamhet i länet.

Det ska finnas ett välutvecklat konst- och kulturliv präglad av hög kvalitet inom både bredd och spets i länet.

I kulturplanen fastställs följande prioriteringsområden utifrån vilka samtliga verksamhetsområden ska arbeta:

- kulturell infrastruktur
- villkor för konstnärligt skapande
- fokus på barn och ungas kultur
- tillgängligt kulturliv
- interregionalt, internationellt och interkulturellt samarbete
- samverkan och dialog
- samverka kring arkivverksamhet

STRATEGISKT MÅL- Kulturen ska vara vital och närvarande i hela länet

Uppdrag/mål:

- Utveckla och främja digitaliseringens möjligheter för genomförande och spridning av kultur och bildning
- Delta i kunskapsutvecklingen och med aktiviteter kopplade till kulturens roll för god hälsa.
- Utveckla strukturer för samråd inom berört konst/bildningsområde.
- Främja interkulturella möten.

STRATEGISKT MÅL - Det ska finnas möjligheter för alla att delta och ta del av kulturliv och kulturupplevelser

Uppdrag/mål:

- Stärka barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län
- Stärka och utveckla verksamheter för barn och unga samt det kulturpedagogiska arbetet i samarbete och samverkan med länets kulturskolor
- Verka för ett inkluderande arbetssätt för konstnärer med funktionsnedsättning

Verksamhetsområde Kultur och utveckling

Uppdrag/Mål till Kultur och Utveckling

- Utveckla verksamheterna inom kulturens förmåga att initiera, stödja och genomföra publika arrangemang med god konstnärlig kvalitet inom litteratur, konst, film, hemslojd och dans i hela länet
- Aktivt stödja och med hjälp av riktad kunskap främja kulturell verksamhet av god kvalitet i hela länet
- Aktivt främja och delta i kulturellt samarbete inom och utanför länet, delta i och utveckla internationell samverkan och samspel, samt delta i de nationella och regionöverskridande samtalen om kulturens och bildningens möjligheter och utveckling.
- Aktivt arbeta med att utveckla tvärkonstnärlig samverkan, interkulturella möten och samverkan med det fria kulturlivet
- Aktivt utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna
- Skapa bättre förutsättningar att verka som professionell utövare i länet
- Skapa bättre förutsättningar för de ideella kulturaktörerna i länet
- Skapa bättre förutsättningar och utveckla möjligheterna för professionella författare och verksamheter som arbetar med dessa
- Bevaka, tillgängliggöra och stärka samtidskonsten i länet
- Stödja och utveckla konstnärliga residensprogram i länet
- Verka för samordning och öka kunskapen om fristadsprogrammet i hela länet
- Utveckla de regionala biblioteksverksamheterna
- Vara stödjande och kunskapsbärande i dialog med och mellan civilsamhället och de konstnärliga Smålands Musik och Teater

STRATEGISKT MÅL- Kulturen ska vara vital och närvarande i hela länet

Framgångsfaktorer Genom egna insatser och stöd till föreningslivet skapa engagerade och kulturintresserade medborgare och fler mötesplatser. Kulturverksamhet i alla kommuner i Jönköpings län.

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Betalande Publik Smålands Musik och Teater	Statistik	≥ 70 000	70 121	61 136
– Kulturhuset Spira/Jönköpings kommun		Nytt mått		
—Övriga länet		Nytt mått		
Publik vid föreställningar för barn och ungdom	Statistik	≥ 25 000	24 968	29 672
-Kulturhuset Spira/Jönköpings kommun		Nya mått		
- Övriga länet		Nytt mått		

Uppdrag/mål till Smålands Musik och Teater

- Vara professionell scenkonstinstitution och ett nav för scenkonsten
- Producera och/eller arrangera ett varierat utbud av musik, teater och dans av hög kvalitet med både spets och bredd för barn, ungdomar och vuxna.
- Bedriva turnéverksamhet främst i länets 13 kommuner samt, vid möjlighet, på den nationella och internationella kulturarén.

STRATEGISKT MÅL - Det ska finnas möjligheter för alla att delta och ta del av kulturliv och kulturupplevelser

Uppdrag/mål till Smålands Musik och Teater

- Aktivt bidra till utvecklingen av det fria kulturlivet och skapa förutsättningar för dess kulturutövande i Kulturhuset Spira
- Samverkan i olika former med det fria kulturlivet och amatörgrupper inom musik och teater ska vara en viktig del i verksamheten och skapa förutsättningar för nya mötesplatser och ny publik.
- Komplettera de egna produktionerna med gästspel och samarbete med externa arrangörer.
- I kulturhuset Spira bedriva konferensverksamhet där kulturinslag kan inkluderas

Museiverksamhet

Verksamheterna baseras på statens kulturpolitiska mål (resultatet av SOU2009:16). Särskilt centralt är det mål som uttrycks som ”främja ett levande kulturarv, som bevaras, används och utvecklas”. Museerna ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Ett särskilt ansvar finns för att utveckla och förnya engagemanget kring kulturmiljövårdsområdet, vilket sker utifrån de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

Stiftelsen Jönköpings läns museum

Stiftelsen Jönköpings läns museum har som huvudsyfte att ge allmänheten möjlighet att ta aktiv del av sin historia, nutid och framtid. Museet ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Region Jönköpings län är tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet, stiftare av Jönköpings läns museum. Region Jönköpings län ansvarar för verksamhetens innehåll och utveckling. Jönköpings kommun ansvarar för att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler.

STRATEGISKT MÅL - Alla länsinvånare ska ha möjlighet att vara delaktiga i kulturlivet, till kulturupplevelser och till eget skapande.

Uppdrag/mål

Fortsatt utveckling och säkerställande av museernas pedagogiska verksamhet för barn och unga och satsningar på samtidskonst

PERSPEKTIV: PROCESS OCH PRODUKTION

Utbildning

STRATEGISKT MÅL:

- Eleverna på naturbruksgymnasierna ska slutföra sin utbildning med godkänd examen inom tre år.
- Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.

Framgångsfaktor [Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov.](#)

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel elever på naturbruksprogrammet som slutför sin utbildning med godkänd examen	Statistik	90 %	76 %	87 %
Andel deltagare som slutför kurs inom folkhögskolan - könsuppdelas (kvinnor/män/övriga)	Statistik	85 %	94 %	90 %

PERSPEKTIV: LÄRANDE OCH FÖRNYELSE

Utbildning

STRATEGISKT MÅL: Naturbruksskolorna ska vara ledande inom sina områden och att det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte till att bidra till de gröna näringarnas utveckling.

Naturbruksskolornas betydelse för den framtida utvecklingen av livsmedelsproduktionen i länet och dess långsiktiga hållbarhet kan bli ännu större. Naturbruksskolorna ska vara ledande inom sina områden och att det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte till att bidra till de gröna näringarnas utveckling. För att bidra till det behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Det skapar förutsättningar för att utveckla skolorna till reella kompetenscentrum för de gröna näringarnas långsiktigt hållbara utveckling. Skolorna har goda förutsättningar att vara förebilder och föregångare när det gäller att kontinuerligt utveckla djurskydd, djurhälsovård och djurvälstånd. Med ändamålsenliga och flexibla lokaler som kan utvecklas i takt med lagstiftning och nya rön kan både elever och näringen utbildas och inspireras att ständigt utveckla djurhållningen.

Naturbruksskolornas förutsättningar till förädlingsprocesser behöver utredas vidare i syfte att säkerställa matleverans till Region Jönköpings läns sjukhus i händelse av kris eller katastrof.

Uppdrag/mål

- Naturbruksskolorna utvecklas till kompetenscentra där tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar bidrar till ökad självförsörjningsgrad av livsmedel och ett långsiktigt hållbart jordbruk
- Naturbruksskolornas förutsättningar att bidra med mat till kök och restauranger i Region Jönköpings läns verksamheter vid händelse av kris eller katastrof utreds vidare
- Naturbruksskolorna arbetar aktivt med att utveckla miljöer och sprida kunskap som syftar till att länet ska nå de globala målen och de svenska miljömålen
- Naturbruksskolorna bidrar till att sprida kunskap om de gröna näringarnas potential när det gäller fossilfria råvaror baserade på bioråvara, green tech och ett hållbart skogsbruks funktion som kolsänka.

Regionen ska värna och främja ett rikt kulturutbud med en mångfald av uttryck med fokus på geografisk och fysisk tillgänglighet. Konst och kultur är förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling och för samhällets och enskilda invånares möjlighet att skapa en identitet, känna tillhörighet och gemenskap. Konst och kultur skapar sammanhang och mening och kan få människor att se världen och sig själva genom andras ögon. Yttrandefrihet, konstnärlig frihet och varje människas rätt till kultur är kulturpolitikens grund. En mångfald av uttryck, verksamheter och aktörer är basen för ett rikt kulturliv som måste värnas, lyftas fram och utvecklas.

Kultur tillför en viktig dimension till andra samhällsområden och kan i samverkan med andra politikområden fungera som motor för regional utveckling och tillväxt. Insatser inom kulturområdet har betydelse för att stärka människors kreativitet, stärka den lokala identiteten, bidra till ett öppet och kreativt klimat i en region och inte minst demokratin. Möjligheten att ta del av, och aktivt delta i, ett rikt kulturutbud är viktigt för individens välfärd och välbefinnande. Kultur är hälsofrämjande och rehabiliterande, men bygger även broar mellan människor och verksamheter. Ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö medverkar till att en bygd, region eller landsdel är

attraktiv vid företagsetableringar. Det skapar nya arbetstillfällen och påverkar hur människor väljer bostättningsort. Väl marknadsförda kulturmiljöer och kulturminnen bidrar till ökad turism och fler jobb.

Alla människor har rätt att ta del av kulturlivet och ska kunna göra det utifrån sina egna önskemål och möjligheter i olika skeden av livet. Det här är något som framhålls i både de kulturpolitiska målen och i den av Sverige ratificerade FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Arbetet med att stärka tillgänglighet till konst och kultur gentemot enskilda målgrupper, och utifrån en fördjupad analys på stad och land-perspektivet, skapar möjligheter för medborgarnas tillgång till kultur utifrån de förutsättningar som kommunerna verkar i. Detta kan också uppnås genom samverkan med andra delar av Region Jönköpings läns verksamheter, kommunerna, den ideburna sektorn, professionella kulturaktörer, studieförbunden samt universitet och högskola. Det är också centralt att underlätta för barn och unga i hela länet att ta del av kulturlivet.

En ökad användning av digitaliseringens möjligheter bör vara en strategisk inriktning. Med det menas att skapa bättre förutsättningar för länets kulturaktörer att använda digital teknik för att producera och sprida kultur. För invånarna i länet ska tillgången till ett kvalitativt digitalt kulturutbud öka, liksom möjligheterna och förmågan att ta del av utbudet. Genom olika initiativ vill Region Jönköpings län ge invånarna tillgång till ett brett och varierat digitaliserat kulturutbud, med olika kulturformer och olika uttryck. Även här spelar civilsamhället en viktig roll.

Prioriterad inriktning

- Värna kulturens egenvärde
- Stödja det fria kulturlivet på landsbygden
- Arbeta med digitalisering inom kulturen
- Stärk den lokala identiteten
- Garantera medborgarnas möjligheter till tillgänglig kultur såväl ekonomiskt som distansmässigt.

Kultursamordning

För att synliggöra regionens kulturliv, krävs en kultursamordnare som samlat kan ge en bild av dess mångfald och rikedom. En kulturchef är viktig för att utveckla och stärka kulturen. Detta material bör kontinuerligt uppdateras och göras tillgängligt för regionens invånare. Underlaget kan även tjäna som överblick i en rättvis fördelning av stödjande insatser. Därtill finns fördelar genom samordning med andra regioner i Regionsamverkan Sydsverige. En kulturinventering behövs för att ta tillvara på alla fantastiska amatörer och kulturarbetare runt om i regionen. Syftet med kulturinventeringen är att få en översikt kring alla lokala konsthallar, amatörföreningar, utställare etcetera för att sedan inleda ett arbete med att lyfta fram och sprida kunskap om all den kultur som finns i regionen. Det behövs också fortlöpande kulturvaneundersökningar som både beskriver invånarnas kulturmönster men också pekar på ”vita fläckar” dit regionens kulturinsatser inte når.

Prioriterad inriktning

- Fortsatt kulturengagemang inom Regionsamverkan i Sydsverige
- Kulturkartläggning
- Kulturvaneundersökning

Kultur i vården

Projekt inom kultur i vården är av största betydelse. Kulturen har genom framgångsrika projekt i regionen visat sig vara ovärderliga att genom sina olika uttryck ge förbättrad hälsa och välbefinnande till olika patientgrupper. Dans, film, litteratur, bildkonst, teater, musik tillsammans med en god miljö är hälsobringande och har ett stort egenvärde i sig. Digital teknikhjälper att nå ut i länet är ett gott komplement. Vänsterpartiet vill att sjukhusclowner finns på alla tre sjukhusen i regionen. Ett annat utvecklingsområde är bruket av VR-teknik som medför att patienter både kan uppleva bildkonst och få naturupplevelser utöver sina fysiska möjligheter. En vision för detta ändamål ska tas fram.

Prioriterad inriktning

Utveckla konceptet kultur i vården

Satsa på att utveckla ett koncept med VR-teknik riktat mot patienter

Sjukhusclowner inom demensvård och psykiatri ska provas – helst inom ett försöksprojekt om så är möjligt

Smålands Musik och Teater

Det är nödvändigt att Region Jönköpings län stödjer kulturhuset Spira och Smålands Musik och Teater i dess arbete med att utvecklas och att som regionteater nå ut i hela länet. Småland Musik och Teater bör också samverka med regionens lokala grupper inom teater, dans, musik, opera och annan musikteater.

Tillgängligheten är inte enbart geografisk, utan även ekonomisk. Det är av största vikt att biljettpriser till Regionens utbud hålls i den nivå som gör det möjligt för regionens medborgare att ha råd med återkommande teater- eller konsertbesök. Kostnaderna för externa amatörer som vill nyttja kulturhuset Spira ska ses över. Smålands Musik och Teater har ett länsuppdrag inom musik, teater och dans och ska, som nav för länets scenkonst, verka i länets samtliga kommuner. Samverkan ska ske med det fria professionella kulturlivet, ideella krafter och civilsamhället. Smålands Musik och Teater ska bidra till att bredda intresset och engagemanget för kulturen i allmänhet och scenkonsten i synnerhet. Genom teaterensemble och orkester, Jönköpings Sinfonietta, är Smålands Musik och Teater den största arbetsgivaren för de professionella aktörerna i länet inom scenkonst. Verksamheten inom Smålands Musik och Teater omfattar framtagandet och uppsättandet av egna produktioner inom musik, teater och dans med verksamhetens egna resurser som grund. Verksamhet ska bedrivas både i Kulturhuset Spira och ute i länet. För att främja och säkerställa sin regionala närvaro ska Smålands Musik och Teater verka för att utveckla långsiktiga överenskommelser och samarbeten med kommuner och lokala aktörer. Samverkan med andra professionella scenkonstverksamheter ska eftersträvas.

Smålands Musik och Teaters verksamhet utgår ifrån kulturhuset Spira i Jönköping. I den ingår att ansvara för utbudet på Spiras fyra scener som ska ha ett brett innehåll. Detta säkerställs genom egna produktioner, samarbeten, inköpta produktioner samt uthyrningar. Även konferenser med kulturinslag arrangeras.

Ett särskilt riktat uppdrag finns gällande länets barn och unga. Smålands Musik och Teater ska prioritera möjligheterna för skolor att få kulturupplevelser både i kulturhuset Spira och i sina hemkommuner. Region Jönköpings län erbjuder länets kommuner att barn i både låg- och högstadieålder ges möjlighet att få en kulturupplevelse utan biljettkostnad. Kostnader för resor måste ses över tillsammans med kommunerna. En uppgörelse med kommunerna kring detta är eftersträvarsvärd eftersom skolornas ekonomiska möjlighet varierar och den del skolor ligger långt ifrån Kulturhuset Spira. Skolor i utkanten får betala dyra resor till Spira medan skolor som ligger i närhet till Kulturhusets Spira kan ta sig dit gratis. Det är alltså olika ekonomiska förutsättningar för länets skolor att ta sig hela länets kulturhus.

Prioriterad inriktning

- Ökad närvaro i länets samtliga kommuner
- Ökad samverkan med det fria kulturlivet
- Verka för ett brett utbud i länets samtliga kommuner, musikaluppsättningar vartannat år
- Barn och unga
- Träffa överenskommelse med länets kommuner angående kostnad för resa till Spira för de enskilda skolorna
- Intensifierat arbetsmiljöarbete

Prioriterad aktivitet

- Transparens, stöd och förutsägbarhet för sökanden i olika bidragssystem inom kulturen
- Ekonomiskt tillgängliggöra föreställningar på Kulturhuset Spira

Barn och unga

I kulturplanen framgår att Regionen är beredd till ett större åtagande än tidigare, när det gäller samordning med kommunernas verksamheter. Här finns en fördjupad ambition för barns och ungas upplevelser av kultur i samverkan med regionens kulturskolor. I grundskolan bör elever ges strukturerade tillfällen till upplevelser av scenkonst enligt en trappstegsmodell som anpassas till varje stadium. Satsningar på barn och ungas tillgänglighet och möjlighet att få ta del av kulturupplevelser skall prioriteras. En viktig del i det är ett tätt samarbete med länets kommuner kring transporter till kulturarrangemang samt att ett kontinuerligt kulturutbud erbjuds länets skolelever vid fasta årsintervaller. I det arbetet skall elever få ta del av föreställningar men också själva erbjudas att skapa och medskapa.

Prioriterad inriktning

- Prioritera barn och unga
- Ökat samarbete med länets kommuner och skolor
- Möjliggör att barn och unga både får ta del av kultur samt att medskapa
- Samverka med skolor

Amatörsamverkan

Region Jönköpings län ska arbeta fram en policy för att beskriva samverkan mellan amatörföreningar och yrkesverksamhet inom dans, konst, teater och musikverksamhet för att möjliggöra goda och likvärdiga villkor för amatörföreningar i länet. I policyn bör beskrivning av bidragsformer lyftas fram och förtydligas för att hitta nya vägar till amatörerna i regionen. Det inbegriper också förutsättningar för amatörerna att vara på Spira till rimliga hyreskostnader. Regionen ska arbeta för ett nytt system för kulturstöd skapas, där det tydligt ska finnas riktlinjer för vem som har rätt att besluta om de olika stöden samt att hjälp ges med hur dessa insatser ansöks. Stödet till kulturprojekt runt om i länet behöver stärkas.

Prioriterad inriktning

- Stärk möjligheterna för amatörföreningar och det fria kulturlivet att verka

Konst

Stora mängder konst finns i Regionens ägo. Dessa utnyttjas på många olika sätt. De hänger på väggar i väntsalor och korridorer eller står som skulpturer i gröna miljöer. Åter andra har fått sina öden beseglade och samlar nu damm i arkiv. Det finns många olika anledningar till att verk har arkiverats. Det kan vara konstverk som är slitna eller förlegade, ansetts provocerande eller som historiskt vittnar om en svunnen tid. Det inte är lämpligt att ställa ut kontroversiella konstverk var som helst men dessa alster kan vara intressanta att beskåda ur ett nytt perspektiv. Det är ett klokt resursutnyttjande att på något sätt använda den konst Regionen har i sin ägo. Den har trots allt oftast inköpts för skattemedel. Det skulle kunna handla om utställningar eller tillverkandet av en förteckning som möjliggör för medborgarna att få betrakta dessa verk.

Prioriterad inriktning

- Ta till vara och använd den konst som finns i regionens ägo på ett nyfikat sätt

Museer och arkiv

Länsmuseet i Jönköpings län ges medel att utveckla sin verksamhet, samt att de kan återupprätta sitt tidigare framgångsrika arbete med länets skolor. Det är vår önskan att berörda parter bland annat region och kommun skjuter till de medel som krävs för att klara av sitt uppdrag.

En rad större och mindre museer inom Jönköpings län behöver inventeras och dess kulturarv och vår samtid presenteras. Museet Vandalorums verksamhet i Värnamo räknas till de större, medan Tällängs konsthall utanför Vetlanda hör till de mindre. I den kartläggningen torde Smålands Konstnärsförbund och Smålands Konstarkiv vara behjälpliga.

Region Jönköpings län är tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet, stiftare av Jönköpings läns museum. Verksamheten är baserad på statens kulturpolitiska mål (resultatet av SOU2009:16). Särskilt centralt är det mål som uttrycks som "främja ett levande kulturarv, som bevaras, används och utvecklas". Museet ska arbeta för att människor får möjlighet att ta tillvara kulturarv i ökad omfattning och i nya sammanhang. Ett särskilt ansvar finns för att utveckla och förnya engagemanget kring kulturmiljövårdsområdet, vilket sker utifrån de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

Region Jönköpings län ansvarar för verksamhetens innehåll och utveckling. Jönköpings kommun ansvarar för att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler. Stiftelsen Jönköpings läns museum har som huvudsyfte att ge allmänheten möjlighet att ta aktiv del av sin historia, nutid och framtid. Jönköpings läns museum verkar utifrån den beslutade uppdragsbeskrivningen. Uppdragsbeskrivningen uppdateras med ett utvecklat regionalt arbete där fokus ligger på samarbete med länets kommuner.

Arkivens betydelse för demokrati och lärande kan inte nog mycket betonas. Det gäller såväl fysiska arkiv som digitala och utvecklingen av e-arkiv. Här krävs en samordning, utveckling av innehållet och ökad tillgänglighet.

Prioriterad inriktning

- Återupprätta ett tätt samarbete med länets alla kommuner
- Projekt som involverar skolungdomar prioriteras
- Arbete med att utveckla arkiven tillsammans med andra berörda aktörer

Prioriterad aktivitet

- Fortsatt utveckling och säkerställande av museets pedagogiska verksamhet med särskild satsning för barn och unga bland annat riktat till länets skolor

Bibliotek

Bibliotekslagen har som avsikt att verka för demokrati, kunskapsförmedling och främja litteraturens ställning. Tillgängligheten innebär tillgång till bibliotek, medierna och information fysiskt och digitalt. De är också viktiga mötesplatser. Länsbiblioteket ska stödja folkbiblioteken och deras filialer som viktiga aktörer i detta arbete. De bör finnas i geografiska närområden och på sjukhus.

Vandringsleder – tillgänglighet

Vandringsleder och vår gemensamma miljö är viktiga för kultur och folkhälsa. Dessa två begrepp går ofta hand i hand. Det är därför viktigt att Regionen är en medspelare i att rusta upp vandringsleder och andra gemensamma miljöområden. Det är på många håll i länet ett underhållsarbete som brådskar.

Smålandsidrotten/SISU idrottsutbildarna som är Riksidrottsförbundets regionala gren, verkar i Jönköpings län. Idrottskonsulenternas verksamhet i länet ska uppmärksammas. Särskilt stöd bör ges till arbetet med barn- och ungdomsgrupper i samarbete med länets kommuner.

För att få ett väl förankrat kulturutbyte över hela länet har det skapats ett samarbetsforum mellan kommunerna och Regionen. Kulturesor med kollektivtrafiken är en viktig del i att ge alla medborgare tillgänglighet till kultur. Att använda sig av tillgänglighetsbussar är bra. Regionen bör se över möjligheten att köpa in en buss likt Solbussen i Region Kalmar län som möjliggör för människor med funktionsnedsättningar att ta del av naturupplevelser.

Prioriterad aktivitet

- Se över restaureringsbehovet vid vandringsleder
- Skapa tillgängliga mötesplatser i naturen

Regional kulturplan

Jönköpings län ingår i samverkansmodellen för statens stöd till regional kulturverksamhet. Målet med modellen är att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer vilket innebär att Region Jönköpings län ansvarar för fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Den regionala kulturplanen ligger till grund för fördelningen. Kulturplanen är ett kultur- och konstpolitiskt dokument som beskriver inriktningen för det regionala konst- och kulturlivet. Kulturplanen har tagits fram i samråd med länets kommuner och andra regionala aktörer och anger inriktning för kulturpolitiken och därmed i första hand hur befintliga resurser ska disponeras. Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har uppföljningsbara uppdragsbeskrivningar. De satsningar och prioriteringar som beskrivs i den regionala kulturplanen har uppföljningsbara handlingsplaner. Det är viktigt att vi inte blandar ihop det fria kulturlivet med våra egna intuitioner när det kommer till projektbidrag. Det är inte bra att regionens egna verksamheter konkurrerar med det fria kulturlivet om samma bidragsmedel.

För den aktuella planperioden är följande övergripande mål satta:

- Kulturen ska vara vital och närvarande i hela länet
- Möjligheter för alla att delta och ta del av kulturliv och kulturupplevelser

Ett välutvecklat konst- och kulturliv präglad av hög kvalité med både bredd och spets

Prioriterad aktivitet

- Upprätta samverkansavtal om det lokala utbudet av scenkonst med länets kommuner avseende såväl barn och unga som för en vuxen publik.
- Utveckla samarbetet med länets skolor och kommuner
- Tillgängliggöra föreställningar på Spira genom att sänka biljettpriser
- Konstinventering för att sprida kunskap och synliggöra amatörer och konstarbetare i länet utanför våra egna institutioner
- Skapa ett centralt beläget utställningsrum för regionens konst som inte används för annat ändamål
- Stöd små kulturaktörer på landsbygden med hjälp att nå ut

Kultur och utveckling

Kultur och utveckling är en verksamhet som, med den regionala kulturplanen som grund, arbetar strategisk för att stödja länets aktörer inom musik, teater, dans, film, bild och form, bild och form gestaltning, hemslöjd samt litteratur och regional biblioteksverksamhet

Med sin kompetens ska verksamheten förbättra förutsättningarna för ett rikt kulturliv och stimulera utvecklingen av densamma. Verksamheten sker i dialog med och mellan civilsamhället och länets kulturaktörer.

Verksamheten har i uppdrag att vara främjande, kunskapsbärande och bildande. Kultur och utveckling ansvarar för att utveckla de stöd som utgår till kulturlivet.

I verksamheten kultur och utvecklings uppdrag ingår att svara för forum och möten för dialog mellan kulturaktörerna och Region Jönköpings län. Samråd och samverkan med länets kommuner, civilsamhället, studieförbund, fria kulturutövare och institutioner är en central del av verksamheten.

Genom den konstnärliga gestaltningen bidrar verksamheten till stimulerande miljöer i Region Jönköpings läns lokaler. Konstnärer, nationella såsom internationella, ges möjlighet till arbete och länets invånare får tillfälle att möta samtidskonst i sin närmiljö. Kultur och utveckling verkar utifrån den beslutade uppdragsbeskrivningen.

Prioriterad inriktning

- Utveckla, stödja och främja det fria kulturlivet
- Skapa bättre förutsättningar att verka som professionell utövare i hela länet
- Skapa bättre förutsättningar för ideella kulturaktörerna i länet
- Fokus på barn och ungas kultur

Prioriterad aktivitet

- Se över så att inte regionens egna intuitioner konkurrerar om samma bidragsmedel som det fria kulturlivet

INTERNATIONELLT SAMARBETE

För att möta de samhällsutmaningar som länet står inför, ökad global konkurrens, den demografiska utvecklingen, samt klimat-, miljö- och energifrågorna, krävs det internationellt samarbete. Företagen och arbetskraften rör sig på en global marknad och därför behöver det finnas ett internationellt perspektiv på det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Strategiska samarbeten och partnerskap behöver etableras inom Sverige och i andra länder för att stödja näringslivet utveckling. EU-samarbetet sätter ramarna för många utvecklingsfrågor och påverkar också förutsättningarna genom de fonder och program som möjliggör och skapar incitament för projekt, företagsutveckling och innovation.

Länet behöver också i än högre grad dra nytta av globaliseringens möjligheter genom en starkare delaktighet i de globala värdekedjorna. Förutsättningarna för direktinvesteringar behöver ständigt utvecklas och företagets exportmöjligheter behöver stärkas. De globala värdekedjorna skapar nya förutsättningar för små och medelstora företag att delta i de globala marknaderna exempelvis som underleverantörer eller som leverantör av specialiserade insatsvaror. Värdet av tillverkade produkter blir alltmer beroende av de tjänster som säljs tillsammans med varorna. Kunskapsbaserat kapital och innovation blir allt viktigare. Globaliseringen ställer därmed nya krav på näringslivet och samhällets förmåga att utvecklas och möta de utmaningar som finns – vilket också innebär möjligheter.

I ett ökat internationellt samarbetet ges det livslånga lärandet och kompetensutvecklingen nya möjligheter. Genom Erasmusprogram och utbyte på högre utbildning- och forskarnivå kan ny kompetens tillföras länet. Det regionala utvecklingsarbetet behöver i högre grad stödja de offentliga aktörerna och företagen i länet genom en större internationell utblick som kan främja utveckling, lärande, gränsöverskridande samarbeten samt frigöra utvecklingspotentialen hos de små och medelstora företagen och bidra till fler affärsmöjligheter.

Region Jönköpings län är medlem i Assembly of European Regions (AER) där Region Jönköpings län har en politisk representation och tillsammans med övriga Smålands län, Blekinge och Halland och lärosätena i länen driver ett Brysselkontor. För medborgarna finns Europa Direktkontoret som arrangerar aktiviteter på skolor, arbetsplatser och offentliga arenor i syfte att höja kunskapen om EU och internationaliseringen för allmänheten. Bedömningen är att medlemskapet i AER och kostnaderna för det överväger den lilla nyttan som finns med ett medlemskap baserat på erfarenheten hittills. Därför påbörjas ett arbete med att utveckla regionens deltagande i AER.

Naturbruksskolorna har sedan många år ett utbyte med flera länder i Europa. Skolornas elever kan göra delar av sin praktik på företag inom gröna sektorn i ett antal länder som regionen samverkar med. Samverkan sker inom ramen för Erasmus och finansieras därigenom. Även folkhögskolorna har internationellt utbyte vilket bidrar till Agenda 2030:s genomförande i andra länder.

Prioriterad inriktning

- Bredda det internationella samarbetet även utanför Europeiska unionen
- Internationella samarbetet kring hållbarhetsfrågor skall vara prioriterade

REGIONAL UTVECKLING

Visionen i den regionala utvecklingsstrategin är inte bara en vägvisare, den är också ett löfte. Den innebär att Jönköpings län har bestämt sig för hur länet ska uppfattas i det långsiktiga perspektivet – såväl inifrån som utifrån. Visionen ska leda till utvecklingen av ett hållbart län med goda möjligheter till boende i attraktiva miljöer, arbete, företagande, utbildning och utveckling, bra kommunikationer samt ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv för alla. Visionen och strategin ska bidra till att människor vill söka sig till länet och få dem att stanna.

Finansieringsprinciper för område regional utveckling

Finansiering av arbetet med att leda, samordna, följa upp och analysera den regionala utvecklingsstrategin sker inom budgeten för Region Jönköpings län.

Strategin för den fleråriga finansieringen av regionala utvecklingsstrategin fastställs i egen process, finansieringsstrategin, där inriktning, prioritering och exemplifiering av olika finansieringsformer sker. En grundläggande inriktning för finansieringen av regionala utvecklingsstrategin är att Region Jönköpings läns finansiering ska inriktas till områden av strategisk kapacitetshöjande betydelse.

Aktiviteterna inom strategin finansieras från olika källor såsom regionala tillväxtmedel så kallade 1:1-medel, egna regionala projektmedel så kallade RU-medel samt externa medel. Externa medel utgörs huvudsakligen av EU:s strukturfonder. Region Jönköpings län bidrar till det samlade främjandesystemet som ägare eller bidragsgivare till centrala aktörer såsom Almi Företagspartner AB, Science park-system, Ung företagsamhet och Coompanion. Verksamhets- och ägarbidragen skall bidra till att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Arbetet med regional utveckling utgår från lagar och nationella styrdokument samt nationella strategier kopplade till områden som berörs inom dessa styrdokument. Dessa anger att ansvarig för regional utveckling ska leda arbetet genom att utarbeta och fastställa en regional strategi för länets utveckling (RUS) och samordna insatser för genomförande av strategin. Under 2019 tog Region Jönköpings län beslut om den regionala utvecklingsstrategin 2020-2035. Den utgår från lagar och nationella styrdokument samt nationella strategier kopplade till områden som berörs inom dessa styrdokument och ett omfattande förankringsarbete tillsammans med länets aktörer och berörda myndigheter.

Den regionala utvecklingsstrategin 2020-2035 är därmed det överordnade dokumentet som styr arbetet med länets tillväxt och utveckling. Tillsammans med dess handlingsplaner och andra strategidokument för delområden som infrastruktur, trafik, kultur, digitalisering m.m. utgör den regionala utvecklingsstrategin den långsiktiga planen för Jönköpings län och därmed Region Jönköpings läns arbete med regional utveckling som regional utvecklingsansvarig aktör. Den regionala utvecklingsstrategin tar sin utgångspunkt i internationella överenskommelser och strategier.

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser och företag är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region. Det är människor som bidrar med kompetens och arbetskraft, som driver företag framåt och möjliggör investerar. De söker en livsmiljö som ger möjligheter att kombinera bra boende med arbete, service, omsorg och fritid. Vårt län ska erbjuda bra möjligheter till att bo, verka och ta del av samhällets tjänster i hela länet. Att människor har ett arbete de trivs och utvecklas med, en rik och varierad fritid och ett socialt sammanhang som möjliggör växande är de starkaste förebyggande och hälsofrämjande faktorerna ett samhälle kan erbjuda. Kulturen och föreningslivet är viktiga delar i denna helhet. Region Jönköpings län spelar en viktig roll som trygghetsnav.

Utmaningar ska vändas till möjligheter och styrkor. Genom att skapa bra förutsättningar för samverkan mellan utbildning, arbetsmarknad och näringsliv kan kompetensförsörjningen stärkas och bidra till näringslivets och regionens utveckling. Region Jönköpings län ska arbeta för att möjligheterna att studera ökar i hela länet. Antalet utbildningsplatser behöver bli fler både inom yrkeshögskolan och på Jönköping University samt spridas i länet i möjligaste mån. Samtidigt är det viktigt att kvaliteten på utbildningarna inte försämras vid utlokalisering.

I länet finns många små och medelstora företag, både inom tillverkningsindustrin och inom övriga branscher. Traditionen av entreprenörskap och företagande är stark. För att behålla och utveckla denna behöver förutsättningarna att nå framgång med innovativa idéer förbättras. Nya affärsmöjligheter behöver tas tillvara och utveckling stödjas i växande näringar som exempelvis besöksnäringen. Tanken att eget företagande är ett reellt alternativ till anställning behöver planteras tidigt hos länets barn och ungdomar.

Region Jönköpings län ska vara pådrivande i arbetet med att nå de nationella målen för utbyggnad av bredband så att man i hela länet kan ta del av digitaliseringens möjligheter. Särskild uppmärksamhet ska riktas på landsbygdens utveckling. Här utgör antagna livsmedels- och skogsstrategier viktiga delar.

Det strategiska läget i Sverige ger Jönköpings län goda förutsättningar som attraktiv mötesplats och starkt logistikcentrum. Fortsatta satsningar på infrastruktur behövs såväl på järnvägs- som vägsidan. Andelen som reser med kollektivtrafiken ska öka. Region Jönköpings län ska vara en aktiv part i arbetet med att förverkliga planerna på nya stambanor som binder samman regionen med kringliggande regioner och storstadsområden och erbjuder möjlighet till effektivt resande.

Leda regional tillväxt och utveckling

Arbetet med regional utveckling utgår från lagar och nationella styrdokument samt nationella strategier kopplade till områden som berörs inom dessa styrdokument. Dessa anger att ansvarig för regional utveckling ska leda arbetet genom att utarbeta och fastställa en regional strategi för länets utveckling (RUS) och samordna insatser för genomförande av strategin. Detta arbete ska utformas och bedrivas i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Utvecklingen i länet ska kontinuerligt analyseras, följas upp och utvärderas. Utifrån dessa analyser ska resultatet av det regionala tillväxtarbetet årligen redovisas till regeringen.

Prioriteringar inom tillväxt

De nationella prioriteringarna ska förutom för det egna regionala utvecklings- och tillväxtarbetet också ligga till grund för de statliga myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna stämmer väl överens med de långsiktigt identifierade fokusområdena för den regionala utvecklingsstrategin. Utöver den nationella strategin ska det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet genomsyras av Agenda 2030 och hållbarhet ur de tre hållbarhetsperspektiven.

REGIONAL TILLVÄXT

Det är viktigt att problematisera begreppet tillväxt eftersom det inte bara handlar om ekonomi. Det kan handla om människors möjligheter att växa men också om grön tillväxt. Det nationella uppdraget tydliggör att det regionala utvecklingsansvaret innefattar ansvar för det regionala tillväxtarbetet, den regionala utvecklingsstrategin och transportinfrastrukturplanering. Roller och ansvarsfördelning ska vara tydliga och organiseringen ska leda till att den regionala utvecklingsansvarige leder och utvecklar det regionala arbetet för en hållbar tillväxt och utveckling i länet. Regeringen trycker på att förutsättningarna för ett mer resultatinriktat genomförande av den regionala tillväxtpolitiken måste utvecklas och stärkas. I uppdraget ingår att ansvara för företagsstöd, medel för projektverksamhet samt stöd till anläggning av kanalisation.

Inom kompetensförsörjningsområdet har den regionala utvecklingsansvariga ett uppdrag att inom ramen för kompetensplattformar utveckla samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Samverkan med de statliga myndigheterna behöver vara omfattande då dessa inom sina verksamheter ska verka för att målen i den regionala utvecklingsstrategin uppnås. Samverkan behöver vara extra nära länsstyrelsen, näringslivet, fackföreningsrörelsen och det civila samhällets organisationer, i synnerhet kommunerna. Ett starkt regionalt ledarskap är enligt regeringen en viktig framgångsfaktor för regional tillväxt och utveckling. Ett ökat regionalt ansvar och inflytande över det regionala tillväxtarbetet ställer höga krav på ett starkt regionalt ledarskap med förmåga att göra prioriteringar på kort och lång sikt.

Detta ansvar handlar om att företräda regionala intressen, samla aktörer från lokal, regional och nationell nivå, däribland näringsliv, arbetarkollektiv, akademi samt det civila samhället, skapa samarbeten och erfarenhetsutbyten med andra länder, göra prioriteringar på kort och lång sikt, utifrån analyser och ett kontinuerligt lärande ta fram en långsiktig och strategisk planering för att uppnå regionala långsiktiga mål och visioner, ta initiativ till och kunna fatta strategiska och snabba beslut samt leda, samordna och koordinera utvecklingsprocesser i länet.

För att lyckas med detta krävs både legitimitet och mandat för att samla aktörer och att utveckla och driva det regionala tillväxtarbetet. Ett framgångsrikt regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete skapar förutsättningar för det goda livet exempelvis genom att invånarna kan säkra sin försörjning genom arbete, att det motverkar socialt utanförskap och bidrar till en meningsfull fritid. Det är faktorer som både är hälsofrämjande för invånarna och skapar ett stabilt skatteunderlag över tid.

Prioriterad inriktning

- För att genomföra det regionala utvecklings- och tillväxtuppdraget avseende såväl nationella som regionala prioriteringar tillförs medel utifrån redovisade behov

Prioriterad aktivitet

- Ta fram en finansieringsplan för Regionala utvecklingsstrategins genomförande
- Tillsammans med arbetsmarknadens parter, industriföretag och andra aktörer skapa ett industriråd med syfte att för framtiden utveckla och stärka den regionala industrin
- Ta fram kriterier för hållbar tillväxt i hela länet

Projektmedel för utveckling

Region Jönköpings län disponerar årligen statliga utvecklingsmedel, så kallade 1:1 medel. Dessa pengar fördelas mellan projektstöd, företagsstöd och kommersiell service. I alla lägen är det viktigt att ekonomiska medel bara betalas ut i de fall där det finns ett tydligt syfte som kan redovisas.

Region Jönköpings län har möjlighet att tillsammans med andra aktörer eller själv söka EU- eller statliga medel från insatser och utlysningar som ytterligare kan stärka det regionala utvecklingsarbetet. Det finns en förväntan från övriga aktörer i det företagsfrämjande systemet att regional utveckling i högre grad ska ta på sig ledartröjan för kritiska projekt så att de dels blir av och dels genomförs med hög kvalitet och samordning. För att detta ska vara möjligt behöver det finnas medel tillgängliga för medfinansiering av dessa projekt.

EU:s strukturfonder är viktiga verktyg för att genomföra EU:s gemensamma sammanhållningspolitik.

Jönköpings län tillför i dessa sammanhang NUTS II-området Småland och Öarna.

Prioriterad aktivitet

- Efterfråga tydliga syften vid utbetalning där jämställdhet och hållbarutveckling är prioriterade tillsammans med jobbskapande i länet

Prioriterad aktivitet

- Arbeta för ökad tilldelning av 1:1 medel och andra nationella utvecklingsmedel till länet
- Förbereda nästa programperiod för EU:s samhållningspolitik
- Noggrannhet och uppföljning kring utbetalade medel

Analys av det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet

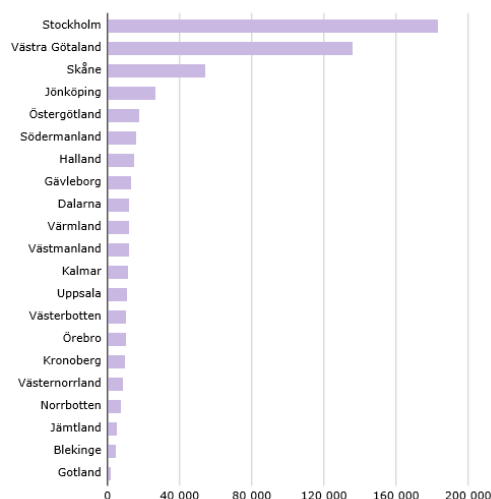
Utvecklingen i länet ska kontinuerligt analyseras, följas upp och utvärderas. Utifrån dessa analyser ska resultatet av det regionala tillväxtarbetet årligen redovisas till regeringen. I denna analys ska särskild hänsyn tas till funktionella regionala samband inom som över läns- och landsgränserna samt olika typer av landsbygder och tätorter. Analysen ska göras utifrån social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet med kön som övergripande indelningsgrund. Arbetet med strukturbilder ska utvecklas och ansvaret för den övergripande samhällsplaneringen förflyttas stegvis över till regionerna. I det nationella uppdraget anges att de regionala utvecklingsaktörerna ska stärka och utveckla analyskapacitet och kompetens avseende såväl kvalitativa som kvantitativa regionala analyser. Detta är ett arbete som behöver intensifieras och breddas för att klara det. Det behövs ett tätt samarbete med exempelvis länets industri för att tillsammans klara av framtidens infrastrukturställning samt att säkra arbetstillfällena. Industrin i Region Jönköping är och förblir en stark sektor i Region Jönköpings län.

Prioriterad inriktning

- Samarbete med länets industriaktörer för att klara av framtidens infrastrukturställning samt för att säkra arbetstillfällena genom att till exempel skapa ett industriråd

Covid-19

Covid-19 har inneburit en särskild utmaning för näringslivet. Region Jönköpings län är en av de regioner som vars näringsliv har drabbats hårdast. Efter storstadsregionerna så är Jönköpings Län det län som i högst grad behövt nyttja stödet för korttidsarbete. En stor del av länets arbetskraft i privat sektor har under delar av året omfattats av stödet.

Tabell: Antal anställda som omfattas, Tillväxtverket, 2020-09-22

Grunden till att länet har drabbats hårt beror på vår stora andel tillverkningsindustri och industrin beroende av globala värdekedjor.

Bransch ¹	Nettobeviljat belopp SEK	Anställda som omfattas - Beviljat
Totaler	1 017 697 661	26 399
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	1 474 320	62
C Tillverkning	521 189 814	14 821
F Byggverksamhet	19 878 569	444
G Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	193 092 491	5 051
H Transport och magasinering	17 300 934	568
I Hotell- och restaurangverksamhet	62 780 272	1 415
J Informations- och kommunikationsverksamhet	20 276 988	333
K Finans- och försäkringsverksamhet	995 750	13
L Fastighetsverksamhet	2 791 311	47
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	58 290 531	1 018
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	39 254 506	814
P Utbildning	5 669 637	131
Q Vård och omsorg; sociala tjänster	44 829 450	991
R Kultur, nöje och fritid	14 808 301	339
S Annan serviceverksamhet	13 586 726	310
ÖVRIGA BRANSCHER	1 478 061	42

Under år 2020 har Region Jönköpings län fått ett stort nationellt ansvar för att motverka pandemins effekter för näringslivet genom projektet Nationell Företagsakut, nationellt kunskapscentrum samt support för korttidsarbete. Samtidigt så har Region Jönköpings län genomfört flera olika uppdrag och projekt på regional nivå. Erfarenheterna från dessa har skapat en unik kompetens inför det fortsatta arbetet med att bidra till en hållbar återstart av ekonomin och att motverka konsekvenser av pandemin.

Uppdrag och projekt med anledning av Covid-19	Status
---	--------

¹ Tabellen hämtad från Tillväxtverket. 2020-09-22

Framtidssäkrad industri	Pågående under 2021
Vart i hela världen är världen på väg	Pågående under 2021
Vägar till hållbar utveckling	Pågående under 2021
Kvalitetsledning 2.0	Pågående under 2021
Kulturfestivalen	Genomförd under 2020
Koppla-upp dagarna	Genomförd under 2020
Hållbarhetsutbildning	Genomförd under 2020
Utbildning KKN-näringen	Genomförd under 2020
Nationella Företagsakuten	Genomförd under 2020
Nationellt kunskapsstöd för företagsjourer	Genomförd under 2020
Support för korttidsarbete (Tillväxtverket)	Genomförd under 2020
Jobbmatchningsakuten	Genomförd under 2020
Samordningsforum Näringsliv med riktade kommunikationsinsatser	Genomförd under 2020

HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling är ett begrepp som innefattar både hållbar miljö- och klimatpolitik men också det hållbara arbetslivet. Klimatfrågan handlar om att vi överutnyttjar jordens resurser och att dessa fördelas orättvist. Om alla människor skulle leva med samma livsstil och konsumtionsvanor som vi i den rika delen av världen skulle det krävas flera jordklot. Därför är miljöproblemen och klimatförändringarna till stor del en fråga om solidarisk fördelning av jordens begränsade resurser. Regionen är en offentlig aktör och bör därför vara ett föredöme och ta sitt ansvar för en hållbar utveckling i vårt län. Regionen måste därför arbeta för att vår ekologiska bärkraft inte ska överskridas och att miljöutrymmet ska fördelas rättvist och med hänsyn till kommande generationer. Klimatförändringarna är vår tids viktigaste framtidsfråga. Det är världens rika länder som genom utarmning av jordens resurser under lång tid har huvudansvaret för de utsläpp som permanent har skadat vårt gemensamma jordklot. Höginkomsttagare orsakar större utsläpp än låginkomsttagare och män har i alla inkomstgrupper större klimatpåverkan än kvinnor. Utvecklingsländerna drabbas hårdast av det förändrade klimatet och mest utsatta är de med lägst inkomst och kvinnor. Det är därför viktigt att arbeta med regional utveckling och utbyte med även den mindre rika delen av världen. Regionen skall eftersträva klimaträttvisa och ta ett stort ansvar för att minska utsläppen och klimatanpassa sin verksamhet.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en agenda för förändring mot ett hållbart samhälle. Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan. Genomförandet innebär en successiv omställning av Sverige som modern och hållbar välfärdsstat, på hemmaplan och som en del av det globala systemet. Regeringen har tagit beslut om ett antal centrala åtgärder för hållbar utveckling som förväntas ge önskade effekter, men det är på regional och lokal nivå agendan ska omsättas i praktisk handling. En GAP-analys har gjorts på länsnivå vilken låg till grund för insatserna på området i den regionala utvecklingsstrategin. Nyckel till ett framgångsrikt genomförande är att det finns en bred delaktighet i omställningen. Genom att arbeta systematiskt med detta kan Jönköpings län utvecklas till Sveriges mest hållbara län. Agenda 2030 är därför integrerad i den regionala utvecklingsstrategin, i dess handlingsplaner och i Region Jönköpings läns budget.

Strategiska mål: Region Jönköpings län leder arbetet för en hållbar utveckling och att målen i Agenda 2030 ska nås i tid i länet. Detta arbete ska bidra till en hållbar tillväxt och utveckling i hela Jönköpings län.

Prioriterade uppdrag: *Skapa en hållbar social utveckling för människor och företag.*

Aktiviteter:

Tillsammans med kommuner och berörda myndigheter kartläggs de grupper som finns i eller riskerar att hamna i fattigdom. Denna ska leda till att nödvändiga insatser ska genomföras i samverkan med Folkhälsa, kommuner och civilsamhälle för att avskaffa fattigdom i länet, bidra till jämställda livsinkomster och sluta de påverkbara hälsoklyftorna.

Prioriterade uppdrag: *Säkerställa en ökad hållbar produktion av livsmedel och en god vattenkvalitet i hela länet*

Aktiviteter:

- I samarbete med kommunerna och Folkhälsa identifiera vilka insatser som är centrala för att bidra till bra och hållbara matvanor hos länets invånare
- Tydliggöra Region Jönköpings län ansvar i arbetet med att säkra en god vattenkvalitet.
- I samarbete med en eller flera kommuner genomföra en pilotstudie för rening av läkemedelsrester

Prioriterade uppdrag: *Skapa förutsättningar för en god hälsa och hög livskvalitet i hela länet.*

Aktiviteter:

Utveckla formerna för att identifiera vad invånarna upplever skulle bidra till en mer jämlik vård, förbättrade livsvillkor och förbättrad hälsa.

Prioriterade uppdrag: *Säkerställa invånarnas tillgång till god vård i hela länet där hälso- och sjukvården är en viktig tillväxtfaktor och de tre akutsjukhusen har stor betydelse för länets attraktivitet och arbetsmarknad.*

Aktiviteter:

- Utveckla ett forum för spridning av kunskap och goda exempel när det gäller digitalisering och innovationer där offentlig sektor, olika branscher och näringar kan inspireras av varandra.

Prioriterade uppdrag: Säkerställa en jämställd regional tillväxt och jämlika förutsättningar i samhället.

Aktiviteter:

Genomföra jämställdhetsutbildning kontinuerligt för länets företag och organisationer
Uppföljning av effekterna av jämställdhets- och mångfaldsarbetet hos aktörer som får verksamhets- och/eller ägarbidrag från Region Jönköpings län och koppla det till de framtida bidragen
Kartlägga befintliga nätverk för kvinnor och män i länet och identifiera utvecklingsbehov

Prioriterade uppdrag: Säkerställa ett miljömässigt hållbart län som minskar belastningen på miljö, klimat och förbrukningen av jordens resurser

Aktiviteter:

Den nuvarande elanvändningen i länet kartläggs jämte det framtida behovet av el i länet
Främja långsiktigt hållbara byggmaterial och cirkularitet i byggbranschen
Utveckla stöd som underlättar för länets näringsliv att utveckla hållbarhetsdrivna affärsplaner
Aktivt verka för en fossilfri infrastruktur i länet
Kartlägga lämpliga platser för vattenbruk i länet

Prioriterade uppdrag: Skapa en hållbar ekonomisk tillväxt i näringsliv och samhälle.

Aktiviteter:

Etablera en kunskapsplattform för cirkulär ekonomi för länets offentliga aktörer, näringsliv och civilsamhälle
Hållbarhetssäkra verksamhetsbidrag, ägarbidrag och projektmedel
Driva kunskapsutveckling inom hållbar upphandling för offentliga aktörer och leverantörer

Prioriterade uppdrag: Säkerställa att länet står väl rustat och är motståndskraftigt inför kommande klimatförändringar med mer extremväder.

Aktiviteter:

Aktivt verka för en långsiktig regional planering för att motverka konsekvenser av klimatförändringar med extremväder.

Prioriterade uppdrag: Skapa en hållbar social utveckling för människor och företag.

Aktiviteter:

Genomföra medborgardialoger kopplade till den regionala utvecklingsstrategin
Ta fram en samverkansmodell tillsammans med civilsamhället för att öka den sociala inkluderingen i samhället

Prioriterade uppdrag: Säkerställa god samverkan som ger förutsättningar att nå målet: 2035 är Jönköpings län hållbart.

Aktiviteter:

Ledningssystemet för den regionala utvecklingsstrategins genomförande etableras i länet

Prioriterad aktivitet:

- Utveckla de gröna näringarna. Aktiviteten låter mer som en prioriterad inriktning.
- Ny prioriterad inriktning: Synliggöra livsmedelsstrategin och länets livsmedelsproducenter för att öka förståelsen för lantbrukets aktiviteter och förutsättningar.

Prioriterad aktivitet:

- Gemensamma gårdsbesök för politiker och tjänstemän

Svenska kommuner, regioner och företag måste få hjälp att minska sina utsläpp med en stor statlig investeringsfond för klimatet. Möjligen behöver också regionen inrätta en investeringsfond för gröna investeringar. Dessutom behövs fler satsningar på energieffektivisering. All elektricitet som levereras till Region Jönköpings län skall uppfylla kraven för miljömärkt el.

Den globala medeltemperaturen får inte höjas med mer än 1,5 grader. Regionen måste vara en aktiv spelare tillsammans med näringslivet för att Sverige tar sitt ansvar för detta mål. Ett sätt att göra detta är att satsa på

förnyelsebara energikällor när förutsättningar finns samtidigt som vi vid renoveringar och nybyggnation ser över lämpliga platser för solpaneler och solceller, de allra flesta platserna är faktiskt lämpliga. Regionen bör också beakta möjligheten att använda sig av förnyelsebara material vid byggnation såsom trä. Det finns aktörer i Sverige som är mycket bra på att bygga i trä.

Arbetet med att miljömärka läkemedel och att stärka det miljömedicinska arbetet måste intensifieras. Dessutom har Vänsterpartiet vid ett flertal tillfällen lyft problematiken med att barn utsätts för skadliga kemikalier i sin närmiljö. Här måste regionen bli bättre på att knyta till sig kompetens som aktivt kan arbeta med frågorna även om det finns lokala mycket goda exempel.

För att få stopp på de stora utsläppen från våra transporter behöver vi på sikt göra satsningar på tåg och kollektivtrafik. Satsningar på dessa områden bör alltid vara prioriterade framför exempelvis flygplatser som är direkt kontraproduktiva i arbetet med hållbar utveckling. Covid-19-pandemin har påverkat flygmarknaden drastiskt. Det är därför inte längre affärsmässigt motiverat att ge stöd till den lokala flygplatsen i Jönköping. Genom regionala samarbeten kan istället vissa orter få en bättre nationell och internationell tillgänglighet genom att samla inrikestrafik och utrikestrafik på en flygplats.

Vi rekommenderar att digitala möten används som en del i att ersätta flyg. Men det statliga stödet som utgår via den regionala transportplanen om 2,3 miljoner betalas ut till Jönköping Airport. I möjligaste mån behöver stödet till Jönköping Airport slopas då det inte är förenligt med regionens miljöarbete. Men om stödet ändå skall finnas kvar skall det öronmärkas för hållbarhetsatsningar inom flyg. Vi anser att internationella miljökonventioner ska överordnas internationella frihandelsavtal, så som CETA och TTIP, samt att miljöhänsyn ska gå före marknadsstyrningen av vår verksamhet. Vi är kritiska till att importerade sopor bränns i vår region.

Alla nu levande människor och kommande generationer ska ha rätt till ren luft, rent vatten, säkra livsmedel och tillgång till natur. Därför är det viktigt att regionen står fast vid sin ambition att aktivt skydda Vättern som dricksvattentäkt ifrån destruktiv exploatering och militärövningar. Sveriges unika miljö kvalitetsmål och vår miljölagstiftning måste utvecklas för att bli ett ambitiöst redskap i arbete med att lösa miljöproblemen till nästa generation på nationell och lokal nivå. I detta måste regionen gentemot riksdag och regering vara en stark röst. Jordbruket, skogsbruket och fisket måste bedrivas på ett ekologiskt hållbart sätt. Det är därför viktigt att vi inte bebygger brukbar åkermark. Denna mark är viktig för att säkra framtidens produktion av bland annat livsmedel så att regionen och riket inte behöver importera sådant som vi faktiskt hade kunna odla på egen hand och därmed minska transportutsläpp. Regionen bör arbeta för att ge stöd till det som är långsiktigt hållbart som exempelvis ekologiskt jordbruk och kalhyggesfritt skogsbruk.

Återanvändning och återvinning måste öka och konsumtionen minska för att motverka det växande sopberget. Användning av miljö- och hälsofarliga kemikalier och bekämpningsmedel måste begränsas. Produkter måste vara enkla att återvinna och återvinningsstationer måste bli tillgängliga för alla. Livslängden på många produkter måste öka. Regionen måste aktivt arbeta för att hålla sina arbetsplatser så hållbara och resursvänliga som möjligt. Region Jönköpings ska prioritera miljöarbete som har stark koppling till bättre folkhälsa och god resurshushållning. Prioritera förbättringar inom transportområdet med bland annat fler miljöbilar som använder förnyelsebara bränslen. Antalet resor i tjänsten måste hållas nere och flygresor minimeras med hjälp av bättre utnyttjande av videokonferens- och datateknik. Insatser för att minska köttkonsumtionen och öka andelen ekologiska och närproducerade livsmedel är viktiga. Andelen miljöanpassade produkter som används i regionen bör öka.

Vi vill också att regionen är tydliga i kommunikationen när det gäller att vi i framtiden kommer att behöva både biogas, vätgas, HVO och el som drivmedel i fordonsflottan.

Att förändra vår värld, så inleds Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan identifierar 17 globala mål för hållbar utveckling som Sverige förbundit sig att nå. De flesta målen ska vara uppnådda just 2030, men det finns också delar som ska vara uppnådda redan 2020. Utifrån en genomförd GAP-analys av Jönköpings län i förhållande till Agenda 2030 har de 17 målen integrerats i mål och indikatorer i den regionala utvecklingsstrategin.

För det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet ska det finnas en handlingsplan för att integrera hållbarhets-, miljö-, energi- och klimatfrågorna i det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Denna handlingsplan ska också utgöra underlag för klimatstrategin som Länsstyrelsen ansvarar för.

I den regionala utvecklingsstrategin är målet att Jönköpings län ska vara den bästa platsen att besöka, växa upp, leva, verka och åldras på för alla. För att uppnå det behöver målen i Agenda 2030 nås och den hållbara

utvecklingen inom samhällets alla områden leda till att länet blir ett plus-energi-län, att fossila råvaror fasas ut och att länet aktivt bidrar till 1,5 graders-målet. Resursanvändningen behöver minska och vi behöver verka för en hållbar konsumtion och produktion. Satsningar behöver göras på länets natur och miljö. Inte minst vattenförsörjningen behöver säkras över tid och omsorg behöver visas ändliga resurser som jordbruksmark. För att möta klimatutmaningen behövs fler gröna företag och gröna jobb. Det sätter fingret på vikten av en väl fungerande kompetensutveckling i hela länet. Regionen behöver öka ansträngningen att attrahera och rekrytera högutbildad spetskompetens inom de gröna näringarna. Härtill utgör Jönköping University en viktig aktör för ökad forskning och innovation kring hållbar utveckling. Region Jönköpings läns båda naturbruksskolor är också viktiga kunskapscentra. Regionen ska på ett aktivt sätt arbeta med frågor kring ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet i linje med Agenda 2030.

I Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling utgör närodlade livsmedel jämte ekologiska produkter en prioriterad satsning för de egna restaurangerna. De egna naturbruksskolorna producerar volymer av både kött och mjölk som skulle kunna försörja regionen via återtag och/eller egen förädling och användas i de egna verksamheterna.

Vättern är Nordens och Sveriges största vattentäkt vilket gör att ca 400 000 människor får sitt dricksvatten från Vättern där till ett stort antal djur i gårdarna runt sjön. Vättern måste med alla till buds stående medel skyddas från de hot och faror som hotar vårt viktigaste livsmedel.

Region Jönköping ska enligt tidigare beslut föregå som ett gott exempel till andra regioner att skydda Vättern från Försvarsmakten och dess agerande med att använda vattentäkten som skjutfält för provning av Boforskanoner samt Flygvapnets övningar. Flygvapnet kommer att samöva med utländska stridskrafter för skjutövningar vid Karlsborg.

Här kommer 9 300 flygrörelser ske samt att 69 000 skott kommer att avlossas därtill ett stort antal raketer ned i Vättern. Detta måste stoppas då det handlar om människors hälsa i närtid och i kommande framtid. Här finns andra lämpligare ställen att nyttja som skjutfält. Regionen ska även till se att inga plaster kommer att nå Vättern från exempelvis konstgräsmattor då de bidrar till ökade halter av mikroplaster i sjön som därmed tas upp i näringskedjan. Här krävs ett stort arbete tillsammans med kommunerna. Allt detta sammantaget utgör en stor fara för de boende i vår region samt kommunerna runt Vättern. Här ser vi att Region Jönköping har ett stort ansvar för vår framtid.

Prioriterad inriktning

Perspektiven en jämställd regional tillväxt samt hållbarhet ur de tre perspektiven ska prägla alla regionala utvecklings- och tillväxtprocesser i syfte att skapa ett på alla områden jämställt och hållbart län.

Solpaneler på regionfastigheters tak, det finns nästan inga dåliga tak bara dåliga ursäakter

Arbete med hållbar utveckling kopplat till folkhälsa

Region Jönköpings län skall bli känd som den gröna regionen och förtjäna det

Utbyggnation av hållbar infrastruktur

Prioriterat aktivitet

- Arbeta för att utveckla de gröna näringarna
- Arbeta för att aktivt skydda Vättern och andra viktiga vattentäkter från kortsiktig exploatering

REGIONAL UTVECKLING

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser och företag är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region. Det är människor som bidrar med kompetens och arbetskraft, som driver företag framåt och möjliggör investerar. De söker en livsmiljö som ger möjligheter att kombinera bra boende med arbete, service, omsorg och fritid. Vårt län ska erbjuda bra möjligheter till att bo, verka och ta del av samhällets tjänster i hela länet. Att människor har ett arbete de trivs och utvecklas med, en rik och varierad fritid och ett socialt sammanhang som möjliggör växande är de starkaste förebyggande och hälsofrämjande faktorerna ett samhälle kan erbjuda. Kulturen och föreningslivet är viktiga delar i denna helhet. Region Jönköpings län spelar en viktig roll som trygghetsnav.

Utmaningar ska vändas till möjligheter och styrkor. Genom att skapa bra förutsättningar för samverkan mellan utbildning, arbetsmarknad och näringsliv kan kompetensförsörjningen stärkas och bidra till näringslivets och regionens utveckling. Region Jönköpings län ska arbeta för att möjligheterna att studera ökar i hela länet. Antalet

utbildningsplatser behöver bli fler både inom yrkeshögskolan och på Jönköping University samt spridas i länet i möjligaste mån. Samtidigt är det viktigt att kvaliteten på utbildningarna inte försämras vid utlokalisering. I länet finns många små och medelstora företag, både inom tillverkningsindustrin och inom övriga branscher. Traditionen av entreprenörskap och företagande är stark. För att behålla och utveckla denna behöver förutsättningarna att nå framgång med innovativa idéer förbättras. Nya affärsmöjligheter behöver tas tillvara och utveckling stödjas i växande näringar som exempelvis besöksnäringen. Tanken att eget företagande är ett reellt alternativ till anställning behöver planteras tidigt hos länets barn och ungdomar.

Region Jönköpings län ska vara pådrivande i arbetet med att nå de nationella målen för utbyggnad av bredband så att man i hela länet kan ta del av digitaliseringens möjligheter. Särskild uppmärksamhet ska riktas på landsbygdens utveckling. Här utgör antagna livsmedels- och skogsstrategier viktiga delar. Det strategiska läget i Sverige ger Jönköpings län goda förutsättningar som attraktiv mötesplats och starkt logistikcentrum. Fortsatta satsningar på infrastruktur behövs såväl på järnvägs- som vägsidan. Andelen som reser med kollektivtrafiken ska öka. Region Jönköpings län ska vara en aktiv part i arbetet med att förverkliga planerna på nya stambanor som binder samman regionen med kringliggande regioner och storstadsområden och erbjuder möjlighet till effektivt resande.

HÅLLBAR UTVECKLING OCH KLIMATET

Hållbar utveckling är ett begrepp som innefattar både hållbar miljö- och klimatpolitik men också det hållbara arbetslivet. Klimatfrågan handlar om att vi överutnyttjar jordens resurser och att dessa fördelas orättvist. Om alla människor skulle leva med samma livsstil och konsumtionsvanor som vi i den rika delen av världen skulle det krävas flera jordklot. Därför är miljöproblemen och klimatförändringarna till stor del en fråga om solidarisk fördelning av jordens begränsade resurser. Regionen är en offentlig aktör och bör därför vara ett föredöme och ta sitt ansvar för en hållbar utveckling i vårt län. Regionen måste därför arbeta för att vår ekologiska bärkraft inte ska överskridas och att miljöutrymmet ska fördelas rättvist och med hänsyn till kommande generationer. Klimatförändringarna är vår tids viktigaste framtidsfråga. Det är världens rika länder som genom utarmning av jordens resurser under lång tid har huvudansvaret för de utsläpp som permanent har skadat vårt gemensamma jordklot. Höginkomsttagare orsakar större utsläpp än låginkomsttagare och män har i alla inkomstgrupper större klimatpåverkan än kvinnor. Utvecklingsländerna drabbas hårdast av det förändrade klimatet och mest utsatta är de med lägst inkomst och kvinnor. Det är därför viktigt att arbeta med regional utveckling och utbyte med även den mindre rika delen av världen. Regionen skall eftersträva klimaträttvisa och ta ett stort ansvar för att minska utsläppen och klimatanpassa sin verksamhet.

Svenska kommuner, regioner och företag måste få hjälp att minska sina utsläpp med en stor statlig investeringsfond för klimatet. Möjligen behöver också regionen inrätta en investeringsfond för gröna investeringar. Dessutom behövs fler satsningar på energieffektivisering. All elektricitet som levereras till Region Jönköpings län skall uppfylla kraven för miljömärkt el.

Den globala medeltemperaturen får inte höjas med mer än 1,5 grader. Regionen måste vara en aktiv spelare tillsammans med näringslivet för att Sverige tar sitt ansvar för detta mål. Ett sätt att göra detta är att satsa på förnyelsebara energikällor när förutsättningar finns samtidigt som vi vid renoveringar och nybyggnation ser över lämpliga platser för solpaneler och solceller, de allra flesta platserna är faktiskt lämpliga. Regionen bör också beakta möjligheten att använda sig av förnyelsebara material vid byggnation såsom trä. Det finns aktörer i Sverige som är mycket bra på att bygga i trä.

Arbetet med att miljömärka läkemedel och att stärka det miljömedicinska arbetet måste intensifieras. Dessutom har Vänsterpartiet vid ett flertal tillfällen lyft problematiken med att barn utsätts för skadliga kemikalier i sin närmiljö. Här måste regionen bli bättre på att knyta till sig kompetens som aktivt kan arbeta med frågorna även om det finns lokala mycket goda exempel.

Vi anser att internationella miljökonventioner ska överordnas internationella frihandelsavtal, så som CETA och TTIP, samt att miljöhänsyn ska gå före marknadsstyrningen av vår verksamhet. Vi är kritiska till att importerade sopor bränns i vår region.

Alla nu levande människor och kommande generationer ska ha rätt till ren luft, rent vatten, säkra livsmedel och tillgång till natur. Därför är det viktigt att regionen står fast vid sin ambition att aktivt skydda Vättern som

dricksvattentäkt ifrån destruktiv exploatering och militärövningar. Sveriges unika miljökvalitetsmål och vår miljölagstiftning måste utvecklas för att bli ett ambitiöst redskap i arbete med att lösa miljöproblemen till nästa generation på nationell och lokal nivå. I detta måste regionen gentemot riksdag och regering vara en stark röst. Jordbruket, skogsbruket och fisket måste bedrivas på ett ekologiskt hållbart sätt. Det är därför viktigt att vi inte bebygger brukbar åkermark. Denna mark är viktig för att säkra framtidens produktion av bland annat livsmedel så att regionen och riket inte behöver importera sådant som vi faktiskt hade kunna odla på egen hand och därmed minska transportutsläpp. Regionen bör arbeta för att ge stöd till det som är långsiktigt hållbart som exempelvis ekologiskt jordbruk och kalhyggesfritt skogsbruk.

Återanvändning och återvinning måste öka och konsumtionen minska för att motverka det växande sopberget. Användning av miljö- och hälsofarliga kemikalier och bekämpningsmedel måste begränsas. Produkter måste vara enkla att återvinna och återvinningsstationer måste bli tillgängliga för alla. Livslängden på många produkter måste öka. Regionen måste aktivt arbeta för att hålla sina arbetsplatser så hållbara och resursvänliga som möjligt. Region Jönköpings ska prioritera miljöarbete som har stark koppling till bättre folkhälsa och god resurshushållning. Prioritera förbättringar inom transportområdet med bland annat fler miljöbilar som använder förnyelsebara bränslen. Antalet resor i tjänsten måste hållas nere och flygresor minimeras med hjälp av bättre utnyttjande av videokonferens- och datateknik. Insatser för att minska köttkonsumtionen och öka andelen ekologiska och närproducerade livsmedel är viktiga. Andelen miljöanpassade produkter som används i regionen bör öka.

Vi vill också att regionen är tydliga i kommunikationen när det gäller att vi i framtiden kommer att behöva både biogas, vätgas, HVO och el som drivmedel i fordonsflottan. Att förändra vår värld, så inleds Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan identifierar 17 globala mål för hållbar utveckling som Sverige förbundit sig att nå. De flesta målen ska vara uppnådda just 2030, men det finns också delar som ska vara uppnådda redan 2020. Utifrån en genomförd GAP-analys av Jönköpings län i förhållande till Agenda 2030 har de 17 målen integrerats i mål och indikatorer i den regionala utvecklingsstrategin.

För det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet ska det finnas en handlingsplan för att integrera hållbarhets-, miljö-, energi- och klimatfrågorna i det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Denna handlingsplan ska också utgöra underlag för klimatstrategin som Länsstyrelsen ansvarar för. I den regionala utvecklingsstrategin är målet att Jönköpings län ska vara den bästa platsen att besöka, växa upp, leva, verka och åldras på för alla. För att uppnå det behöver målen i Agenda 2030 nås och den hållbara utvecklingen inom samhällets alla områden leda till att länet blir ett plus-energi-län, att fossila råvaror fasas ut och att länet aktivt bidrar till 1,5 graders-målet. Resursanvändningen behöver minska och vi behöver verka för en hållbar konsumtion och produktion. Satsningar behöver göras på länets natur och miljö. Inte minst vattenförsörjningen behöver säkras över tid och omsorg behöver visas ändliga resurser som jordbruksmark. För att möta klimatutmaningen behövs fler gröna företag och gröna jobb. Det sätter fingret på vikten av en väl fungerande kompetensutveckling i hela länet. Regionen behöver öka ansträngningen att attrahera och rekrytera högt utbildad spetskompetens inom de gröna näringarna. Här till utgör Jönköping University en viktig aktör för ökad forskning och innovation kring hållbar utveckling. Region Jönköpings läns båda naturbruksskolor är också viktiga kunskapscentra. Regionen ska på ett aktivt sätt arbeta med frågor kring ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet i linje med Agenda 2030.

I Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling utgör närodlat livsmedel jämte ekologiska produkter en prioriterad satsning för de egna restaurangerna.

Vättern är Nordens och Sveriges största vattentäkt vilket gör att ca 400 000 människor får sitt dricksvatten från Vättern där till ett stort antal djur i gårdarna runt sjön. Vättern måste med alla till buds stående medel skyddas från de hot och faror som hotar vårt viktigaste livsmedel.

Region Jönköping ska enligt tidigare beslut föregå som ett gott exempel till andra regioner att skydda Vättern från Försvarsmakten och dess agerande med att använda vattentäkten som skjutfält för provning av Boforskanoner samt Flygvapnets övningar. Flygvapnet kommer att samöva med utländska stridskrafter för skjutövningar vid Karlsborg.

Här kommer 9 300 flygrörelser ske samt att 69 000 skott kommer att avlossas därtill ett stort antal raketer ned i Vättern. Detta måste stoppas då det handlar om människors hälsa i närtid och i kommande framtid. Här finns andra lämpligare ställen att nyttja som skjutfält. Regionen ska även till se att inga plaster kommer att nå Vättern

från exempelvis konstgräsmattor då de bidrar till ökade halter av mikroplaster i sjön som därmed tas upp i näringskedjan. Här krävs ett stort arbete tillsammans med kommunerna
Allt detta sammantaget utgör en stor fara för de boende i vår region samt kommunerna runt Vättern. Här ser vi att Region Jönköping har ett stort ansvar för vår framtid.

Prioriterad inriktning

- Perspektiven en jämställd regional tillväxt samt hållbarhet ur de tre perspektiven ska prägla alla regionala utvecklings- och tillväxtprocesser i syfte att skapa ett på alla områden jämställt och hållbart län.
- Solpaneler på regionfastigheters tak, det finns nästan inga dåliga tak bara dåliga ursäkter
- Arbete med hållbar utveckling kopplat till folkhälsa
- Region Jönköpings län skall bli känd som den gröna regionen och förtjäna det
- Utbyggnation av hållbar infrastruktur

Prioriterat aktivitet

- Arbeta för att utveckla de gröna näringarna
- Arbeta för att aktivt skydda Vättern och andra viktiga vattentäkter från kortsiktig exploatering

Samhällsplanering och tillgänglighet

Samhällsplanering och tillgänglighet handlar om allt från regional översiktsplanering, bostadsplanering och dimensionering, infrastrukturplanering, kollektivtrafik och bredband – men även frågor som vattenförsörjning och en ihärdig planering av samhället ur ett klimat, kris och katastrofperspektiv.

En god tillgång till fysisk och digital infrastruktur är en förutsättning för att länet ska kunna tillhandahålla möjlighet till utbildning och kompetensutveckling i hela länet. Genom digitaliseringens möjligheter kan det livslånga lärandet stärkas i form av distansutbildning och högskolors olika MOOC-kurser (Massive Open Online Courses).

Arkitektur, form och designområdet är en central fråga kopplad till samhällsutvecklingen. Området gestaltad livsmiljö tar vara på insikten om att människors liv påverkar och påverkas av sin omgivning. Detta förhållningssätt bygger på en helhetssyn, där det är människans behov som bildar utgångspunkt i formandet av livsmiljön och därmed länsinvånarnas vardag.

Arkitektur, form och design omfattar alla av människan skapade miljöer – offentliga rum, byggnader, landskap, anläggningar, interiörer, tjänster, produkter och processer. Inte bara tätortsmiljöer utan även landsbygden är idag starkt präglad av människans verksamheter och fysiska påverkan. Ett medvetet arbete med arkitektur, form och design är en grundläggande förutsättning för att åstadkomma hållbara och attraktiva livsmiljöer av god kvalitet med människan som utgångspunkt.

Samhälls- och bostadsplanering

I det nationella uppdraget lyfts betydelsen av hållbara och effektiva fysiska strukturer som stärker sambanden inom och mellan regioner. För att lyckas med det krävs en sektorsövergripande samverkan och samplanering mellan Region Jönköpings län och kommunerna, som utgår från ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara perspektiv. Särskilt ska frågor om fysisk planering och boendemiljöer prioriteras i det regionala tillväxtarbetet. Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets utveckling och konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer.

Bostadsbyggandet är primärt ett kommunalt ansvar. Samtidigt behöver enhetligheten mellan olika kommuner förbättras för att korta tiden från idé till färdigt hus. I dag ligger byggplaneringsansvaret på olika nivåer: kommunernas planmonopol och ansvar för bostadsförsörjning, samt regionernas ansvar för utvecklingsfrågor, infrastruktur- och kollektivtrafikplanering. Genom bättre samverkan mellan nivåerna och genom att koppla samman den regionala planeringen med de kommunala, stärks de enskilda kommunernas utveckling och regionen som helhet. Bostadsförsörjning och hållbar utveckling kan bättre tillgodoses med en regional fysisk planering. Genom regional översiktsplanering går det bättre tillmötesgå en ökad efterfrågan på ny bebyggelse och infrastruktur. I mer glesbefolkade områden kan planeringen användas som verktyg för att långsiktigt stärka underlaget för olika typer av service och tjänster.

Tillgänglighet genom informations- och kommunikationsteknik

Tillgång till bredband är en förutsättning för digitalisering och att öka IT-användningen i samhället och därmed för att kunna bo och driva företag i hela länet. Bredband bidrar till nya möjligheter till kompetensutveckling och kompetensförsörjning och är avgörande för att tillhandahålla och ta del av god samhällsservice samt hantera samhällsutmaningarna. Bredband skapar också förutsättningar för en attraktiv och levande landsbygd. Framtida

välfärdstjänster kommer att vara beroende av ett väl utbyggt bredbandsnät och dess kapacitet är avgörande för att arbetsmetoder ska kunna effektiviseras och tjänster och affärsmodeller utvecklas.

Prioriterat uppdrag:

- Region Jönköpings län ska vara pådrivande i arbetet att nå de nationella målen såväl som målen i den regionala bredbandsstrategin så att hela länet kan ta del av digitaliseringens möjligheter och nå målen i den regionala digitaliseringsstrategin.

Tillgång till kommersiell service

Tillgänglighet till olika typer av service är en förutsättning för hållbar tillväxt i hela länet. Vissa tjänster kan med fördel skötas på distans med stöd av en väl fungerande digitalisering, post- och paketservice. Andra serviceformer kräver fysiska besök på serviceställen. Avgörande för serviceställets funktion är dess lokalisering och hur transportsystemet fungerar. För en attraktiv boendemiljö krävs tillgång till dagligvaror, drivmedel, post, grundläggande betaltjänster och apoteksombud på rimligt avstånd. Servicepunkterna på landsbygden har en stor potential att utvecklas för att bidra till attraktiva miljöer och förutsättningar på landsbygden.

Företagande och innovation

Ett stimulerande och stödjande näringslivs- och innovationsklimat underlättar och ökar intresset för att starta, driva och utveckla framgångsrika företag, vilket är av avgörande betydelse för jobb, välfärd och en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Det är också avgörande för näringslivets konkurrenskraft och för en miljödriven näringslivsutveckling inom alla branscher.

Jönköpings län är en av Sveriges ledande industriregioner, med många små- och medelstora företag i hela länet. Den ökade efterfrågan på exportmarknaden, i kombination med en fortsatt relativt stark byggkonjunktur samt god offentlig och privat konsumtion bidrar till ett fortsatt starkt konjunkturläge i Jönköpings län även om vissa tecken på avmattnings kan ses.

Arbetslösheten är relativt låg samtidigt som allt tyder på att mer fördjupade kompetenser och högre utbildningsnivåer kommer att behövas framöver. Behovet av att anställa är stort eller mycket stort både i privat och i offentlig verksamhet, samtidigt som bristen på arbetskraft bedöms som största hindret för utvecklingen av länets företag. Matchningen mellan behovet av kompetens och tillgången till denna bland personer som står till arbetsmarknadens förfogande är låg. Därför måste kopplingen mellan utbildning och arbetsliv stärkas. Det handlar om att få fler ungdomar att välja ett yrkesprogram i gymnasieskolan, att stärka utbudet av yrkesvux- och yrkeshögskoleutbildningar samt att Jönköping University ges förutsättningar att erbjuda adekvata utbildningar anpassade efter arbetsmarknadens behov, även runt om i länet. Generellt sett måste vi arbeta för att andelen högutbildade i länet ökar. Länet har haft en stor flyktinginvandring med relativt sett låg utbildningsbakgrund vilket ställer krav på en offensiv matchning mot arbetsmarknadens behov.

Nyföretagandet är för lågt samtidigt som fler företag behövs. Företagarna har en hög medelålder och många företag har utmaningar med generationsväxling. Klimat-, miljö- och energiutmaningarna utgör en drivkraft för teknik-, varu- och tjänsteutvecklingen i alla branscher och därmed en miljödriven näringslivsutveckling. Affärsmöjligheter skapas för länets företag i och med den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster samt på förnybar energi och produktion med låga utsläpp till luft, mark och vatten.

Samtidigt som innovation är en framgångsfaktor för att uppnå de övergripande målen i den regionala utvecklingsstrategin är investeringsgraden inom forskning och utveckling hos länets näringsliv låg, under snittet för riket. Ett gott innovationsklimat förutsätter en nära samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor, akademi och civilsamhälle för att identifiera behov, utmaningar och lösningar.

För att styra mot en hållbar ekonomi krävs affärsmodeller, system och metoder som främjar förändrad och förbättrad teknik och ekosystemförvaltning, förnybara energikällor och förbättrade kretsloppsflöden. Konsumtionsmönstren av varor och tjänster måste påverkas för att dessa ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt över tid.

De båda delstrategierna till den regionala utvecklingsstrategin, strategin för smart specialisering och innovationsstrategin visar vägen för hur länets näringsliv ska kunna utvecklas och hur förutsättningarna för detta ständigt ska förbättras.

För att öka det sociala hållbarhetsarbetet inom små och medelstora företag i länet krävs en mer tydlig definition av social hållbarhet vilket leder till en ökad kunskap. Social hållbarhet i företag kan innebära mer delaktighet, att integrera människor som har svårt att få jobb någon annanstans eller att återinvestera vinster. Det krävs strategier för att uppnå detta vilka ska vara utvecklade och anpassade utefter små och medelstora företags behov och resurser. På så sätt kan fler mål nås samtidigt inom bl.a. inkludering, jämställdhet och kunskapsuppbyggnad.

Prioriterad aktivitet:

- Utökad stöd till arbetet med sociala och kooperativa företag

Prioriterad aktivitet:

- Påbörja ett projekt som kartlägger Regionen som arbetsgivare och det sociala hållbarhetsarbetet

Näringsliv

Jönköpings län har störst andel förvärvsarbetande inom industrin i landet. Även transport och logistik är en stark och växande bransch och även inom denna har länet Sveriges högsta andel förvärvsarbetande. Samtidigt är andelen förvärvsarbetande inom bygg, finansiell verksamhet och företagstjänster, personliga och kulturella tjänster och utbildning lägst i landet. Även hotell- och restaurang samt offentlig förvaltning är förhållandevis små branscher.

Industrin och den industrinära tjänstesektorn är en tillväxtmotor i länets ekonomi och har stor betydelse för länets välbefinnande och välfärd. Länet har förutsättningar att vara världsledande inom modern och hållbar industriell produktion – en produktion som är smart, flexibel, resurseffektiv och som samtidigt erbjuder attraktiva arbetsplatser. Nya hållbara material, molntjänster, robotik och additiv tillverkning skapar möjligheter inom alla branscher och är en förutsättning för att klara konkurrenskraften i länet. Dessutom är nya hållbara material och avancerad miljö- och klimatteknik nyckeln för att uppnå en mer effektiv, giftfri och hållbar produktion. Industrin har haft kraft att struktureras om och möta nya utmaningar historiskt sett och den fjärde industriella revolutionen kommer inte att innebära något undantag. Tillverkningsindustrin går mot mer tjänstebaserade affärsmodeller, ”smarta fabriker” som hanterar både massproduktion och skräddarsydda beställningar i liten upplaga och Internet of Things (IoT) som kopplar samman maskiner, människor och system genom sensorer vilket innebär en fullständig transformation inom en närliggande framtid.

För att länet ska nå klimatmålen behöver produktions- och energisystemet utvecklas så att beroendet av fossil energi minskar, andelen förnybar energi ökar, den negativa miljöpåverkan av transportsektorn minskar och en energieffektiv samhällsutveckling främjas. Den biologiska mångfalden är också av stor vikt för att säkerställa fungerande ekosystem och därmed de ekosystemtjänster som kan bidra till en hållbar tillväxt. Länets industritäta struktur medför att många företag är beroende av export. Totalt exporterar länets företag för drygt 40 miljarder kronor årligen. Det innebär att länets utveckling och tillväxt är starkt beroende av de globala värdekedjorna.

E-handel och logistik är starka näringar i en snabb utveckling med stor potential. Jönköpings län har utvecklats till ett logistikcentrum tack vare en framgångsrik strategisk satsning från flera kommuner utifrån länets unika läge.

Skogsnäringen och dess förädlingsindustri är fortsatt stark och förutsättningarna för utveckling i enlighet med strategin för smart industri samt för att bidra till en biobaserad ekonomi är stora. Skogen erbjuder också mervärden i form av en unik besöksmiljö med rika naturvärden på rimligt avstånd från norra Europa, varifrån många turister som besöker Sverige kommer.

Besöksnäringen är en växande näringsgren som bedöms ha en stark fortsatt potential då många av de värden som turister efterfrågar finns i eller inom en relativ närhet av länet. Satsningar på upplevelse- och besöksnäringen bidrar till livskvalitet och attraktivitet även för boende i länet. Ett ökat fokus på matturism innebär en möjlighet för landsbygds- och livsmedelsproducerande företag.

Livsmedelsproduktionen behöver öka dramatiskt inom ett tiotal år för att säkra den svenska självförsörjningsgraden, kompensera för minskade importvolymerna från länder med en växande medelklass och länder med negativ klimatpåverkan samt för att nå regeringens mål med en dubblad livsmedellexport. Detta behöver ske på ett hållbart sätt för att säkra den framtida livsmedelsproduktionen och den biologiska mångfalden. Länet har en omfattande mjölk- och köttproduktion och förutsättningarna för att utveckla frilandsodlingen är goda. Att utveckla konsumentmönstren mot att handla och konsumera mer närproducerat är angeläget. Genomförande av länets livsmedelsstrategi ska säkerställa att näringen utvecklas. En hög medelålder hos länets landsbygdsföretagare ställer krav på insatser för att utveckla länets entreprenörskap och attrahera nyetableringar. Här bidrar naturbruksskolorna med kompetens och kunskaper.

Med kulturella och kreativa näringar avses branscherna arkitektur, form och design, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, måleri, spel och media, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande. Företag och entreprenörer som bygger sin verksamhet på kultur och kreativitet representerar viktiga näringar. Genom sin koppling till det kulturella fältet bidrar dessa aktörer starkt till länets attraktivitet, livsmiljö, hållbar tillväxt samt ett län i balans. Det är också viktigt att beakta de konstnärliga utbildningarnas roll för utvecklingen av kulturella och kreativa näringar. Här är bland annat länets folkhögskolor viktiga aktörer.

Utmaningar som skapar nya möjligheter

Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor är nödvändiga fokusområden. För att möta klimat-, miljö- och energiutmaningarna och samtidigt främja ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs det förändringar i näringslivet, både strukturella och en övergång till förnyelsebara resurser. Genom att hållbart nyttja landsbygdens biologiska resurser kan en biobaserad samhällsekonomi utvecklas som alternativ till en fossilbaserad ekonomi.

Den åldrande befolkningen skapar också möjligheter i form av att nya produkter, tjänster och innovationer krävs och efterfrågas. Digitalisering och robotisering erbjuder nya sätt att möta medborgare och patienter vilket skapar förutsättningar för tjänsteutveckling inom vård- och välfärdstjänster. Bredband i hemmen erbjuder också nya sätt att stödja och serva invånarna. Region Jönköpings län ligger i framkant inom tjänsteutvecklingen inom vård- och välfärdstjänster och har potential att ytterligare stärka och utveckla området från en stark position. Digitaliseringen anses vara den enskilt starkaste förändringsfaktorn i samhället fram till år 2025. För att lyckas behöver länet vara med i täten av både den digitala omvandlingen för att dra nytta av möjligheterna som kommer med den fjärde industriella revolutionen och den globala gröna omställningen. Uppkopplad industri och nya material ska bidra till att påskynda arbetet med att digitalisera industrin och säkerställa att länet bättre tar vara på kompetens och det världsledande kunnandet kring material. Den fjärde industriella revolutionen möjliggör digitaliserad produktion, nya sätt att bemöta medborgare och förändrade affärsmodeller. Kompetens och innovationskraft är avgörande för att lyckas. För att stödja denna utveckling fokuseras det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet på digitalisering, smart industri, e-handel och logistik samt en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Företagsklimat

För att hela länet ska utvecklas över tid behöver företagsklimatet vara starkt i hela länet. Andelen nystartade företag är lägre än i landet i övrigt och andelen kvinnor som startar företag är låg. Detta är en trend som behöver vändas. Samtidigt är det viktigt att företagen består och att de är starkt lokalt förankrade. För att uppnå ett breddat näringsliv måste förutsättningar skapas för att företagsutveckling ska kunna ske på jämlika grunder. Jämställdhet behöver främjas och mångfalden måste tas tillvara. Alla entreprenörer och företagare ska ha samma rättigheter och möjligheter att utveckla sina idéer och sina företag. Möjligheterna att driva företag på landsbygden behöver stärkas, inte minst genom infrastruktursatsningar. Socialt företagande behöver främjas genom uppmaning till socialt ansvarfull upphandling, underlättande av socialt företagande samt genom att stärka arbetsmarknadspolitiska insatser på området. Även ungdomar behöver tidigt få vetskap om att också det sociala området erbjuder möjlighet till entreprenörskap och eget företagande.

Företags- och innovationsfrämjande verksamheter

För att stärka företagsklimatet och näringslivsutvecklingen i länet ges verksamhetsbidrag till ett antal insatser som tydligt bidrar till att skapa tillväxt i länet. Region Jönköpings län bidrar också till det samlade främjandesystemet som ägare eller bidragsgivare till centrala aktörer som Almi företagspartner AB, Science Park-systemet, Företagsjouren, Ung företagsamhet, Coompanion och Smålands Turism AB. Verksamhets- och ägarbidrag ska bidra till att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Prioriterade inriktning

- Region Jönköpings län ska driva på arbetet med en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling
- Region Jönköpings län ska driva på digitaliseringen i näringslivet och i offentlig sektor när det inte sker på bekostnad av annan verksamhet och när det inte sätter behovsprincipen ur spel
- Regionen ska främja socialt företagande, föreningsengagemang och demokratiarbete

Prioriterad aktivitet

- Genomföra branschvisa framtidsanalyser tillsammans med näringslivet i länet som underlag för handlingsplaner som stärker företagens långsiktiga konkurrenskraft
- En översyn av verksamhetsbidragen ska ske med syftet att koppla dessa till genomförandet av handlingsplanerna i den regionala utvecklingsstrategin

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Region Jönköping län står precis som många andra inför stora kompetensförsörjningsproblem. Det är helt enkelt väldigt svårt att rekrytera den personal som behövs. Det har inneburit nedstängningar av vårdplatser, vakanta

platser och en vård som inte alltid är patientsäker. Detta är en av de största utmaningarna som region står inför. Det krävs ett mångfacetterat och målinriktat arbete för att klara av den utmaningen. Det är ibland olika vad som krävs av en arbetsgivare för att attrahera personal i tillräcklig utsträckning. I vården handlar det ytterst om arbetsmiljö, utvecklingsmöjlighet, lön och chansen att påverka sin egen arbetssituation.

Ett sätt att arbeta på är att regionen underlättar för etablerandet av utbildning av professioner som visjälva har brist på. Ett bra sådant exempel är tandläkarutbildningen. Dessutom måste regionen arbeta för att utbildningar som redan finns i länet blir mer attraktiva. Men det är en utmaning att locka de bästa utbildarna till länet eftersom spetsen ofta vill vara knutna till de traditionella universiteten.

En del utbildningar bör dessutom finnas på flera orter i länet, men också genom att skapa mer möjligheter att utbilda sig och arbeta hemifrån, men med detta krävs en fungerande och bra internet uppkoppling som fungerar i hela länet. En förutsättning är att Regionen har goda relationer med utbildare i länet, inte minst Jönköping University. Vi måste ta tillvara till hela samhällets kompetens och erfarenhet oavsett bakgrund, kön och härkomst om vi ska säkra välfärden och den sociala sammanhållningen.

Att förstärka partnerskap mellan skolan och arbetsliv är en grundläggande förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Att få mer praktikplatser till vården är också viktigt. Inte bara för högskolestudenter utan också för grundskole- och gymnasieelever.

Idag har regionen svårt att rekrytera biomedicinska analytiker eftersom utbildningen är naturvetenskaplig men samtidigt inbringar en relativ låg lön. Det är ett allvarligt problem inte minst eftersom regionen då istället tvingas anställa annan personal som inte är bäst på att tolka och analysera ett resultat. Andra bristyrken i regionen är bland annat sjuksköterskor, undersköterskor, tandsköterskor. Det är viktigt att regionens personalpolitik är ett föredöme.

Ett annat sätt att tackla kompetens- och försörjningsbristen är utbilda och verifiera utbildningarna hos de människor som kommit till Sverige under de senaste åren. Det finns mängd av resurser som nu går till spillo för att de har inte fått den chansen att visa sina kunskaper. Här måste regionen dra lärdom från det föredömliga arbetet som gjorts för läkare vid Nässjö utbildningscentrum. Nässjö utbildningscentrum är ett föredöme i arbetet med kompetensförsörjning och deras metod och arbetssätt skulle kunna göra nytta på fler ställen i länet, framförallt om liknande program togas fram även för andra yrkesgrupper. Region ska utreda möjligheten till att expandera det arbetet som görs på Nässjö utbildningscentrum till fler delar av länet samt riktat mot andra yrkesgrupper än enbart läkare.

Det finns stor kunskap och kompetens hos människor som på grund av en funktionsnedsättning inte har kunnat få anställning i regionen. Här måste ett arbete till för att tillgänglighetsanpassa våra arbetsplatser. Det är inte rimligt att hinder som lätt kan byggas bort hindrar så många människor att komma in på en arbetsmarknad som skriker efter mer kompetens.

En viktig förändring som genomförts de senaste åren i Region Jönköpings län är satsningarna på heltid och tillsvidareanställningar. Tryggare arbeten ger också en mer produktiv och kvalitetssäker arbetsmarknad. Efterfrågan på arbetskraft inom nya yrkeskategorier kommer att uppstå, vilket ytterligare betonar individens behov av kompetensutveckling, livslångt lärande och rätt till omställning. Det ställer också krav på utbildningssektorn att i hela länet kunna möta snabbt skiftande utbildningsbehov och anpassa insatser individuellt för att länet ska kunna nyttja dels den potential som står utanför arbetsmarknaden men också digitaliseringens möjligheter. Förmågan att ta tillvara på hela arbetskraftens kompetens, kreativitet och erfarenhet oavsett bakgrund, kön, härkomst, ålder eller boendeort kommer vara helt avgörande för länets långsiktiga tillväxt och utveckling. Det är också avgörande för att säkra välfärden och den sociala sammanhållningen i hela länet. Arbetet med matchning utifrån det utbud och den efterfrågan som finns i länet kommer bli centralt.

Prioriterade inriktningar

- Förbättrat samarbete med högskolan och andra utbildare
- Utökade möjligheter till praktik för grundskole- och gymnasieelever.
- Region som arbetsgivare måste förstärka och säkerställa medarbetares arbetsmiljö, genom att ge de möjlighet till undervisning i arbetsmiljöfrågor för både chef och medarbetare.

Prioriterad inriktning

- Region Jönköpings län ska verka för en utveckling av arbetsmiljön på länets arbetsplatser.

- Region Jönköpings län ska driva på arbetet med en jämställd regional tillväxt.

Yrkesutbildningar på gymnasial och yrkeshögskolenivå har en särskilt stor betydelse för kompetensförsörjningen i länet för att säkra den direkta kopplingen till näringslivets behov av arbetskraft. En generell höjning av länets relativt sett låga formella kompetensnivå är också av central betydelse för en långsiktigt hållbar tillväxt och utveckling. Det är också viktigt att fler av länets ungdomar väljer ett yrkesprogram, samt att fler bryter traditionella programval utifrån kön. Region Jönköpings län vill stödja en ökad samverkan mellan skolhuvudmän för att möjliggöra att ungdomar kan välja det yrkesprogram man helst vill studera på.

Folkbildningen som består av studieförbund och folkhögskolor är en resurs för länet ur flera perspektiv. De kan bidra med kurser till anställda med utländsk bakgrund med behov av att stärka det svenska språket och av att få bättre insikt i svensk (arbets-) kultur. Därmed också en resurs för att förbättra integrationen och för att försörja regionen med personal. Folkhögskolor och studieförbund arbetar också aktivt med att utjämna utbildningsklyftorna och verkar för ett livslångt lärande. Dessutom är de viktiga ur en demokratisk aspekt då det alltid har varit viktigt inom folkhögskole- och studieförbundsrorelsen.

Samverkan med Jönköping University och övrig vuxen utbildning har en strategisk roll för att skapa förutsättningar för forskning, innovation, utveckling och kompetens i hela länet. Tillsammans arbetar Region Jönköpings län och Jönköping University för att stärka forskningsfinansieringen för högskolan. Att Jönköping University får tillräckligt med utbildningsplatser inom kritiska utbildningsområden är av stor betydelse för att långsiktigt försörja länet med relevant arbetskraft – både inom offentliga och privata näringar – och för att höja den formella kompetensnivån i länet. För regionens utveckling är det också angeläget att verka för att Jönköping University får universitetsstatus.

Prioriterad inriktning

- Utbudet på länets lärcentra behöver breddas för att möta näringslivets och det offentligas kompetensbehov och möjliggöra studier parallellt med arbete i hela länet.
- Ett länsövergripande system för livslångt lärande i syfte att stärka matchningen på arbetsmarknaden ska utvecklas
- Utbildningsvalidering för fler yrken

Prioriterad aktivitet

- Samla aktörerna och ta fram en gemensam plattform för arbetet med kompetensförsörjningen för näringslivets och offentlig sektors behov.
- Arbeta för att öka antalet utbildningsplatser vid JU och YH-utbildningar

En akut utmaning är att arbetsmarknadens kompetensbehov och kompetensen hos de som står till arbetsmarknadens förfogande inte matchar. Arbetsförmedlingen talar idag om full sysselsättning hos gruppen inrikes födda och utanför arbetsmarknaden står idag människor med kort utbildningsbakgrund och personer med funktionsnedsättningar som påverkar arbetsförmågan negativt. Arbetslösheten är också högre i gruppen utrikesfödda än i gruppen inrikes födda. Grupperna som idag står utanför arbetsmarknaden utgör, tillsammans med invandringen, ett nödvändigt tillskott till arbetsmarknaden då arbetskraftsbristen fortsätter stiga i de flesta branscher i länet. För att maximera detta tillskott krävs ett aktivt arbete med att få den nya arbetskraften i utbildning och arbete. Utmaningen gäller framförallt gruppen utrikesfödda kvinnor eftersom de står längst ifrån arbetsmarknaden.

Prioriterad inriktning

- Region Jönköpings län behöver bli en starkare aktör som erbjuder stöd till de branscher eller företag som behöver nyanställa eller uppgradera kompetensen hos befintliga medarbetare.
- Region Jönköpings län ska stärka stödet till nyföretagande bland utrikesfödda
- Den språkliga och etnokulturella kompetensen inom de regionala innovationssystemen och de företagsstödjande aktörerna behöver förbättras.
- Region Jönköpings län ska även stötta etableringar av mindre traditionella företagsformer såsom Kooperationer och sociala företag.

- Regionen skall särskilt arbeta för att få fler utrikesfödda kvinnor i utbildning och arbete eftersom den gruppen står längst ifrån arbetsmarknaden.

För ungas tillträde till arbetsmarknaden är det av största vikt att de fullföljer utbildningen på ett nationellt program i gymnasieskolan och tidigt erbjuds möjlighet att prova på företagande och entreprenörskap i olika former. Det krävs också dialog med industriföretagen i regionen kring vilken kompetens de behöver.

Utbildningsverksamhet

Region Jönköpings län driver folkhögskoleutbildningar och är, på uppdrag av länets kommuner, huvudman för gymnasieskolans naturbruksprogram.

Naturbruksskolorna

På uppdrag av länets kommuner genomför Region Jönköpings län naturbruksutbildning inom ramen för gymnasieskolan. Nu gällande samverkansavtal med kommunerna gäller till 31 december 2022. Avtalet har kompletterats med en överenskommelse om fortsatt samverkan fram till 2023.

Naturbruksskolorna ska utvecklas i samråd med länets kommuner. Det sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings län och länets kommuner har representanter. Naturbruksprogrammet ska erbjuda ett brett utbud av olika inriktningar.

För att uppnå målsättning i samverkansavtalet med länets kommuner om att naturbruksgymnasierna ska vara ledande inom sina områden och att det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete, har en branschanalys och en bedömning gjorts om förutsättningar och framtida inriktning för perioden fram till och med 2022.

Utöver gymnasieutbildning ska även utbildningar inom eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer som är anpassade efter näringens behov erbjudas. Naturbruksskolorna ska utvecklas till kunskapscentra för naturbrukets aktörer. Förutom utbildning är naturbruksskolorna också en regional mötesplats för forskning, näringsliv, organisationer och andra som söker kunskap inom naturbruk och utveckling av landsbygdsföretagande.

Prioriterad inriktning

Naturbruksgymnasierna ska utvecklas till kunskapscentra för naturbrukets aktörer.

- De ska bedriva vuxenutbildning inom den gröna sektorn på uppdrag av olika aktörer i samhället
- Naturbruksskolorna ska vara naturliga mötesplatser för den gröna sektorn i regionen/för regionen
- Utveckla naturunderstödd rehabilitering till att vara en resurs för Region Jönköpings läns medarbetare/chefer
- Ett arbete med grön rehabilitering inrättas och möjligheten att arbeta med djur- och naturbaserad rehabilitering

Prioriterad aktivitet

- En ny branschanalys av de gröna näringarna ska tas fram inför 2020 och ny samverkansperiod med kommunerna
- En skolplan för Naturbruksskolorna uppdrag, både det kommunala och det regionala, tas fram.

Folkhögskolorna

I det livslånga lärandet och för att stärka demokratin har folkbildningen genom folkhögskolorna en viktig roll att fylla. Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Den har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagare. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna linjen, som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolorna spelar en stor roll för utbildning av personer med kort utbildning, deltagare med utländsk bakgrund och personer med funktionsnedsättningar.

Folkhögskoleutbildningen finansieras huvudsakligen av statliga medel och bidrag från regionerna.

För Region Jönköpings läns egna folkhögskolor gäller den profilering som lagts fast 2013 och som innebär kultur för Sörängens folkhögskola och hälsa för Värnamo folkhögskola. Folkhögskolorna är också en resurs för regionens kompetensförsörjning, i sig själva eller i samverkan med övriga delar av regional utveckling.

Finansiering av folkhögskolor sker i huvudsak genom ersättning baserad på deltagarvecka. Ersättningsnivån och maximalt finansierade veckor på egna och rörelsedrivna folkhögskolor i länet fastställs inför varje budgetår. Ett särskilt ägarstöd som tar hänsyn till skolornas lokalmässiga förutsättningar utgår till egna folkhögskolor. Ersättningsnivån för folkhögskolor utanför länet ska följa rekommendation från Sveriges Kommuner och Landsting.

Prioriterad aktivitet

- En skolplan för de egna Folkhögskolornas uppdrag inklusive det regionala uppdraget tas fram
- Stärk förutsättningarna för folkbildning i länet och inkludera studieförbunden i arbetet

Attraktivitet och livsmiljö

Förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla ett attraktivt och konkurrenskraftigt län. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag och som investerar kapital. De söker en livsmiljö som ger möjligheter att kombinera bra boende med bland annat arbete, service, omsorg och fritid.

För att vara ett attraktivt län behöver arbete tillsammans med kommunerna, omkringliggande regioner och nationella aktörer ske gemensamt och systematiskt för att utveckla attraktiva miljöer som både kvinnor och män vill leva, bo, besöka och driva företag i. Näringslivet och civilsamhället är viktiga aktörer och det är bara när arbetet sker tillsammans som människor och företag kan erbjudas attraktiva miljöer. Civilsamhället och näringslivet kan dock aldrig ersätta den offentliga välfärden. God tillgänglighet till arbetsmarknad, offentlig service, kultur och naturupplevelser samt fritidsaktiviteter är viktiga delar i en attraktiv miljö.

Genom ett rikt och varierat kulturliv, som erbjuder invånare och besökare mångfacetterade kulturupplevelser, odlar regionens skolor och kulturaktörer demokrati och attraktivitet men också förutsättning för ökad turism, arbetstillfällen och ett bra liv i en region som är attraktiv för människor och företag. Utifrån ett attraktivitetsperspektiv är det därför av stor betydelse att Region Jönköpings län på alla sätt bidrar till en hållbar utveckling både i städerna och på landsbygden.

Stad och land

I den smarta staden skapar innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Städerna behöver vara goda livsmiljöer för människor att leva i utan att för den skull slösa på jordens resurser. Hållbar utveckling är med andra ord en viktig utgångspunkt för smarta städer.

Den pågående urbaniseringen innebär en växande miljöbelastning. Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen kan skapa motsättningar mellan befolkningsgrupper och utmaningar kring frågor som hälsa och omsorg. Samtidigt finns det i städerna stora möjligheter att ta sig an utmaningarna på ett effektivt sätt – till exempel genom effektiva infrastrukturlösningar och genom att den byggda miljön kan användas på ett smart sätt och delas av många. Länet har stora möjligheter att gå före i en hållbar stadsutveckling, och det blir då viktigt att ta vara på innovationskraften och på de tekniska verktyg som idag finns tillgängliga.

Landsbygden har långsiktigt goda utvecklingsförutsättningar. Det finns areella näringar, som kan erbjuda hållbar tillväxt och som kommer att ha en avgörande betydelse för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi. Landsbygden rymmer stora naturresurser och kulturvärden som erbjuder miljöer för attraktiva permanent- och deltidsboenden, friluftsliv och rekreation. Landsbygden behöver ses som en värdefull tillgång med många utvecklingspotentialer. Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Insatser behöver göras för att utöka möjligheten till gröna jobb. Insatser behöver också göras för att ta tillvara, tillgängliggöra och utveckla värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Region Jönköpings läns naturbruksskolor är kompetenscentra som kan fungera som öppna testbäddar och mötesplatser för olika typer av landsbygdsutveckling. Skolorna är också själva aktörer och genom sin verksamhet en påverkansfaktor på utvecklingen inom landsbygden.

Besöksnäringen bedöms ha en stor potential i länet både när det gäller turism, konferenser och olika event. Det finns ett stort intresse för att besöka länet som turist, inte minst landsbygden. För att potentialen ska tas tillvara

krävs framförallt satsningar på den småskaliga infrastrukturen för besöksnäringen som cykel-, vandrings- och ridleder.

Prioriterad inriktning

- Regionen ska vara en viktig aktör vid arbetet med så kallade servicehus på landsbygden där offentlig service är en viktig del
- Infrastruktursatsningar på landsbygden är avgörande
- Tågförbindelser till samtliga kommuner skall garanteras
- Ta till vara på det kulturarbete som för de allra flesta sker i skymundan och ge arbetet luft under vingarna
- Vara aktiva i arbetet med att se till att även landsbygdsskolor kan ta sig till exempelvis Spira till likvärdiga kostnader som skolorna i Spiras närhet

Attraktiva miljöer och upplevelser

För att över tid kunna säkerställa välfärden i form av vård, utbildning och omsorg är det av största vikt att skatteunderlaget säkras på en tillräckligt hög nivå. Att lyckas behålla länsinvånarna och att attrahera människor till länet är därför en stor utmaning som det är av avgörande betydelse att länet lyckas med.

Livsstilsfaktorer värderas högt av både kvinnor och män när det gäller en attraktiv livsmiljö. Det handlar om faktorer som ett rikt och varierat kulturliv och god tillgång till fritidsaktiviteter. Undersökningar visar att för både gruppen landsortsbor och gruppen stadsortsbor är det av avgörande betydelse om det finns tillgång till konserter och andra typer av kulturevenemang i närområdet för valet att bo kvar, respektive flytta till en landsort (mindre tätort eller landsbygd). Ett rikt och varierat kulturliv är därmed inte bara viktigt för att länets nuvarande befolkning ska uppleva länet som attraktivt, det är också av central betydelse för att länet över tid ska upplevas som attraktivt för unga människor, både de som bor här idag och de som bor i större städer, för att fler ska vilja flytta till länet.

Kulturen och föreningslivet betyder också mycket för utvecklingen av den sociala sammanhållningen och kultur, kulturarv och naturmiljöer har betydande roller för individers utveckling. Kultur och fritidsaktiviteter främjar människors kreativitet vilket är av stor betydelse för förnyelse- och innovationsförmåga. Kulturens och fritidens betydelse för en hållbar samhällsutveckling och en långsiktig regional tillväxt och utveckling är alltså stor.

EN ATTRAKTIV REGION – ATTRAKTIVITET OCH LIVSMILJÖ

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region – en region som ser möjligheter i förändringar och värdesätter samverkan. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag, som investerar kapital och som utvecklar samhällen. De attraheras av en öppen, inkluderande, jämställd, mångkulturell och barnvänlig livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service, god hälsa, omsorg och fritid. En livsmiljö som lockar människor till sig attraherar ännu fler.

För att vara ett attraktivt län behöver arbete tillsammans med kommunerna, omkringliggande regioner och nationella aktörer ske gemensamt och systematiskt för att utveckla attraktiva miljöer som vill leva, bo, besöka och driva företag i, oavsett kön, ålder, funktionsförmåga eller bakgrund i övrigt. Näringslivet och civilsamhället är viktiga aktörer och det är bara när arbetet sker tillsammans människor och företag kan erbjudas attraktiva miljöer. God tillgänglighet till arbetsmarknad, kommersiell- och offentlig service, kultur och naturupplevelser samt fritidsaktiviteter är viktiga delar i en attraktiv miljö.

Ett län som ur alla perspektiv är tillgängligt för alla bidrar till inkludering, sammanhållning, attraktivitet, näringslivsutveckling, tillväxt och inte minst turism.

Strategiska mål:

Region Jönköpings län verkar för att;

Alla har lika möjlighet att delta och bidra i ett tillgängligt, sammanhållande och hälsofrämjande samhälle som präglas av jämlikhet, jämställdhet och mångfald;
Vara en del av det framväxande e-samhället; utveckla tillgänglighet, implementering av offentliga digitala tjänster, ett ökat serviceutbud på landsbygden samt förbättra förutsättningarna för turism, rekreation, kultur och fritid

Prioriterade uppdrag: Attrahera, behålla och utveckla människor, företag och kapital.

Aktiviteter:

- Bidra till att utveckla attraktiva servicelösningar i hela länet
- Vidareutveckla arbetet med att öka den digitala inkluderingen

Prioriterade uppdrag: Skapa en öppen, inkluderande, jämställd och barnvänlig livsmiljö.

Aktiviteter:

- Identifiera vilka förutsättningar som faktiskt påverkar länsinvånarnas upplevelse av sin livsmiljö
- Utarbeta en plan för att sprida och samordna utbud som bidrar till länsinvånarnas livskvalitet

Prioriterade uppdrag: Utveckla ett attraktivt kultur- och fritidsutbud som präglas av mångfald.

Aktiviteter:

- Utöka arbetet med att sprida kunskapen om bidrag till kultur- och fritidsaktörer

Prioriterade uppdrag: Utveckla attraktiva besöksmål i både stad och landsbygd.

Aktiviteter:

- Utveckla en regional besöksnäringstrategi
- En branschanalys tas fram som underlag för prioritering av investeringar i småskalig infrastruktur för besöksnäringens utveckling
- Utveckla och anpassa ägardirektiven till Smålands turism så att de utgår från och bidrar till den regionala utvecklingsstrategin

Prioriterade uppdrag: Skapa meningsfulla och inkluderande mötesplatser som främjar hälsa, kreativitet och integration i samverkan med civilsamhället.

Aktiviteter:

- Kartlägga dagens utbud av mötesplatser samt identifiera möjliga nya innovativa och inkluderande platser

Prioriterade uppdrag: *Se möjligheter i förändring och stimulera organisationers förändringskraft.*

Aktiviteter:

- Skapa förutsättningar för möjligheter till arbete, företagande och attraktiva boendemiljöer på landsbygden

Prioriterade uppdrag: *Driva en hållbar digital utveckling.*

Aktiviteter:

- Handlingsplaner upprättas för att genomföra digitaliseringsstrategin

Prioriterade uppdrag: *Stärka trygghet och tillit i samhället*

Aktiviteter:

- Öka kunskap och förståelse för vad som skapar trygga miljöer och ökar känslan av trygghet och tillit i samhället
- Öka kunskap och förståelse för HBTQ-personers förutsättningar i länet

Prioriterade uppdrag: *Skapa och upprätthålla en samverkansmodell med civilsamhället*

Aktiviteter:

- Kartläggning av länets aktörer inom civilsamhället och dess samverkan med det offentliga idag
- Ett regionalt avtal mellan civilsamhället och länets offentliga aktörer tecknas

EN TILLGÄNGLIG REGION – SAMHÄLLSBYGGNAD OCH TILLGÄNGLIGHET

Länets geografiskt strategiska läge har genom historien skapat förutsättningar för möten och handel som gett länet utmärkta förutsättningar att ta tillvara på framtida möjligheter. En långsiktigt hållbar livsmiljö i länet förutsätter bostäder för människor i livets alla skeenden, attraktiva möjligheter att bo och leva i länets alla delar samt snabba och långsiktigt hållbara kommunikationer. En god tillgänglighet är en förutsättning för att alla länsinvånares potential ska komma till sin rätt. Genom fysisk och digital infrastruktur skapar läget förutsättningar för att vara en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion.

I det nationella uppdraget lyfts betydelsen av hållbara och effektiva fysiska strukturer som stärker sambanden inom och mellan regioner. För att lyckas med det krävs en sektorsövergripande samverkan och samplanering mellan Region Jönköpings län och kommunerna, som utgår från ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara perspektiv. Särskilt ska frågor om fysisk planering och boendemiljöer prioriteras i det regionala tillväxtarbetet. Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets utveckling och konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer.

Transportsystem

Jönköpings län är det sjätte största länet i Sverige sett till folkmängd och Jönköpings kommun är den tionde största kommunen i Sverige, med Jönköping som länets största stad. Länet har en unik strategisk position i Sverige och i Skandinavien och är en naturlig nod i stråken mellan storstadsregionerna Stockholm/Mälardalen, Malmö/Öresund och Göteborg.

Jönköpings län har alltid varit en mötesplats och ett centrum för kreativitet och skaparkraft. Duktiga entreprenörer och driftiga företagsledare har gjort att länet har utvecklats till en av landets mest dynamiska småföretagarregioner.

En god tillgänglighet skapas genom bland annat effektiva, pålitliga och hållbara transportsystem. Dessa är en förutsättning för att utvidga och knyta ihop arbetsmarknadsregioner och att stärka kopplingen mellan stad och land. Även när det gäller tillgänglighet och attraktiva miljöer är digitaliseringen och infrastruktur för denna central. Framgångsfaktorer när det gäller attraktiva miljöer är helhetssyn och sektorsövergripande samordning. Samordningen mellan insatser och åtgärder som regional tillväxt, transport, informationsteknik, klimat, miljö och energi, fysisk planering, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, innovationer, bostadsbyggande, kultur och kulturmiljöer samt servicefrågor behöver därmed stärkas i länet.

Strategiska mål: Region Jönköpings län verkar för att; alla har lika möjlighet att delta och bidra i ett tillgängligt, sammanhållande och hälsofrämjande samhälle som präglas av

jämlikhet, jämställdhet och mångfald; utveckla tillgänglighet, främja utvecklingen av koldioxidsnåla, energieffektiva infrastrukturer och transporter

Prioriterade uppdrag: Utveckla infrastrukturen i länet så att den möjliggör hållbara, säkra och tillgängliga resor, transporter, logistik och turism

Aktiviteter:

- En regional infrastrukturplan tas fram i samverkan med länets aktörer
- Utveckla en arbetsmetodik för att använda strukturbilder i det långsiktiga planeringsarbetet
- I arbetet med regional infrastrukturplanering stärka förutsättningarna för fossiloberoende gods- och persontransporter i länet
- Ta fram analyser och påverkansprocesser som stöd för att göra Nässjö till ett nationellt center för järnvägsutbildningar.
- Utveckla strategiska underlag för långsiktig planering av trafikförsörjningen ur ett arbetsmarknadsperspektiv.
- Skapa goda förutsättning för dialog mellan privata och offentliga aktörer för att säkerställa gröna tankställen.

Prioriterade uppdrag: Skapa en hållbar, attraktiv och innovativ samhälls- och landsbygdsutveckling genom stärkt samverkan i samhällsplaneringen.

Aktiviteter:

- Utveckla arbetsmetoder för samverkan kring regional fysisk planering
- Utveckla former för stärkt samverkan kring en innovativ samhälls- och landsbygdsutveckling genom regional planering
- Handlingsplaner upprättas för att genomföra bredbandsstrategin
-

Prioriterade uppdrag: Säkerställa att kollektivtrafiken bidrar till en hållbar utveckling, arbetsmarknadsförstoring och länsinvånarnas resor till arbete, studier, fritidsaktiviteter och kultur.

Aktiviteter:

- Att konkretisera de långsiktiga ambitionerna när det gäller kollektivtrafik i länet i en strategisk plan
- Utveckla arbetsformen för att stödja kommunernas utvecklingsambitioner genom strukturbilder

Prioriterade uppdrag: Stärka och rusta befintliga järnvägsförbindelser som kopplar samman länets kommuner med varandra, angränsande län och strategiska hamnar

Aktiviteter:

- Ta fram en regional godstransportstrategi för att långsiktigt främja möjligheterna till hållbara godstransporter för regionens näringsliv från strategiska godstransportnoder

Prioriterade uppdrag: Delta aktivt och drivande i arbetet för nya stambanor för höghastighetståg.

Aktiviteter:

- Genomföra projektet nya stambanor

Prioriterade uppdrag: Skapa hållbar digital utveckling i hela länet genom tillgång till höghastighetsuppkoppling

Aktiviteter:

- Handlingsplaner upprättas för att genomföra bredbandsstrategin

Prioriterade uppdrag: Tillgänglighetsanpassa samhällets alla delar för jämlika möjligheter att ta del av och bidra till utvecklingen

Aktiviteter:

- Att inventera nuvarande arbete för att tillgängliggöra regionens offentliga lokaler och kollektivtrafikens plattformar.

Prioriterade uppdrag: Skapa attraktiva och hållbara bostäder och boendemiljöer för människor i alla livets skeenden i hela länet genom samverkan för hållbar, trygg och jämlik samhällsplanering över administrativa gränser.

Aktiviteter:

- Utveckla en arbetsmetodik för en länsgemensam bostadsförsörjningsstrategi

Prioriterade uppdrag: Ta fram gemensamma strukturbilder för länets framtida infrastruktursystem

Aktiviteter:

- Utveckla arbetsformerna för framtagande av strukturbilder

EN SMART REGION – NÄRINGS LIV OCH INNOVATION

Företagsamhet och samverkan är kännetecknande för länet sedan lång tid tillbaka. Genom innovations- och förändringskraft har länets näringsliv utvecklats och gått stärkt ur kriser och strukturomvandlingar. Mod, handlingskraft, stolthet och uppfinningsriktighet präglar företagen, deras ledare och medarbetare. Genom framgångsrika och prestigelösa småföretag blomstrar hela länet och sysselsättningen är hög. För långsiktig tillväxt och utveckling krävs det att länet tar det bästa ur den industriella traditionen – den tekniska nyfikenheten, anpassningsförmågan och pionjärandan som präglat företagen och länet i stort – in i en ny tid. I framtiden handlar det om att behålla och driva på en långsiktigt hållbar utveckling av nuvarande industri. Det handlar också om att stärka utbildningskulturen, höja den formella utbildningsnivån i befintligt näringsliv och att bryta de könssegregerade utbildningsvalen. En stark industri är av stor betydelse för länet även framöver men en breddning av näringslivet är en viktig faktor för länets fortsatta utveckling. Därför måste nya näringar och affärsmöjligheter stödjas och stimuleras för att få möjlighet att växa.

Strategiska mål: Region Jönköpings län strävar efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela länet, utvecklade forsknings- och innovationsmiljöer, jämställdhet, integration och mångfald, en miljödriven näringslivsutveckling samt ökad konkurrenskraft för landsbygdsföretag.

Prioriterade uppdrag: Förstärka näringslivets och det offentliga innovations- och förändringskraft

Aktiviteter:

- Genomföra branschvisa framtidsanalyser i kompetens- och innovationsråden som underlag för handlingsplaner som stärker företagens långsiktiga konkurrenskraft
- Säkerställa att perspektiven en jämställd regional tillväxt och hållbarhet ur de tre perspektiven präglar alla regionala utvecklings- och tillväxtprocesser i syfte att skapa ett jämställt och hållbart län på alla områden.
- Aktivt stödja socialt entreprenörskap och sociala innovationer
- Utveckla former för att årligen redovisa omvärldsanalyser över näringslivets långsiktiga utveckling
- I samverkan med det företagsfrämjande systemet ta fram en gemensam strategisk plan för nyföretagande

Prioriterade uppdrag: Utveckla ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet genom smart specialisering.

Aktiviteter:

- Utveckla en smart specialiseringsstrategi
- Genomföra en kartläggning av företag som gått från att vara produktions- till tjänsteföretag eller från en linjär affärsmodell till en cirkulär.
- Genomföra kartläggning av framgångsrika koncept inom besöksnäringen och naturturism samt identifiera områden för utveckling i länet

Prioriterade uppdrag: Säkerställa hög sysselsättning.

Aktiviteter:

- Att tillsammans med utbildningsaktörer utveckla system och former för olika kompetensutvecklingsmöjligheter som leder till arbete och underlättar omställning

Prioriterade uppdrag: Säkerställa ett jämställt och jämlikt arbets- och näringsliv samt företagande i hela länet.

Aktiviteter:

- Kartlägga framgångsfaktorer och förutsättningar för dessa så att fler kvinnor och utlandsfödda personer kan och vill starta företag
- Tillsammans med det innovations- och företagsfrämjande systemet utveckla möjligheter till rådgivning och företagsutveckling för invånare i alla kommuner
- Informationsinsats om konsekvenser av deltidsarbete med särskilt fokus på personer med invandrarbakgrund
- Informationsinsatser i länet riktade mot invånarna för att synliggöra graden av jämställdhet i länet

Prioriterade uppdrag: Bidra till en ökad digital mognad för en hållbar digitalisering och utveckling.

Aktiviteter:

- Identifiera och synliggöra potentialen med AI för länets näringsliv och offentliga aktörer

Prioriterade uppdrag: Inspirera till en arbetsmiljö i världsklass.

Aktiviteter:

- Inrätta ett pris där årets mest nyskapande, inkluderande och attraktiva företag uppmärksammas
- Att regionala utvecklingslokaler och arbetssätt är innovativa, yteffektiva och nyskapande samt bidrar som inspiration och förebild för länets offentliga aktörer och näringsliv

Prioriterade uppdrag: Bidra till framgångsrika små och medelstora företag med ett högt kunskaps- och teknologinnehåll i produkter och produktion.

Aktiviteter:

- Kartlägga vilka aktiviteter som behövs för ett förändrat arbetssätt där innovationskraften tas tillvara och konkurrenskraften ökar
- Identifiera internationella tillväxtmarknader som är attraktiva för länets företag

Prioriterade uppdrag: Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling.

Aktiviteter:

- Verka för ökad forskning inom green tech-branschen
- Synliggöra och sprida goda exempel på fossilfria och cirkulära plaster och dess användning
- Verka för ökad forskning inom fossilfria råvaror till länets industri
- Verka för testmiljöer i länet för självkörande fordon och elvägar som bidrar till logistikbranschens hållbara utveckling

Prioriterade uppdrag: Samverka för näringslivsutveckling och kompetensförsörjning.

Aktiviteter:

- Tillsammans med utbildningsaktörer och företag i länet utveckla modeller för kompetensutveckling under pågående anställning

EN KOMPETENT REGION – UTBILDNING OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser är helt avgörande för att säkra näringslivets och den offentliga sektorns behov av medarbetare och för att kunna möta välfärdens utmaningar. Förutsättningarna och utgångsläget varierar mellan länets kommuner. Genom en väl fungerande samverkan i länet mellan Region Jönköpings län, kommunerna, näringslivet, akademi och utbildningsanordnare, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter säkerställs den långsiktiga kompetensutvecklingen och matchningen på arbetsmarknaden i hela länet.

Covid-19 har medfört ytterligare utmaningar och krav på omställningar. Vår förmåga att bidra till omställning av arbetskraft från områden med minskade behov till områden med brist på arbetskraft är en avgörande faktor i arbetet med att motverka fattigdom, utanförskap samt näringslivets konkurrenskraft.

Strategiska mål: Region Jönköpings län bidrar till att alla människor kan säkra sin egen försörjning genom ett arbete, en väl fungerande arbetsmarknad och varaktigt ökad sysselsättning, stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv samt till att matchningen på arbetsmarknaden i länet stärks.

Prioriterade uppdrag: Stärka den långsiktiga kompetensförsörjningen och matchningen för integration och hållbar tillväxt.

Aktiviteter:

- Varje kompetens- och innovationsråd identifierar områden för samverkan och samarbete med SFI-undervisningen i syfte att stödja en yrkesinriktad SFI-undervisning i länet
- Samordna och synliggöra vägar till validering för individer och företag i länet
- Utveckla kapacitet för analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort, medellång och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser
-

Prioriterade uppdrag: Stärka länets förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser

Aktiviteter:

- Säkerställa att det finns tillgång till flexibla utbildnings- och kompetensförsörjningsmöjligheter i länets alla kommuner.

Prioriterade uppdrag: Höja den formella utbildningsnivån i länet.

Aktiviteter:

- Fortsätta ett offensivt arbete att säkerställa fler Högskoleplatser och YH-utbildningar till länet

Prioriterade uppdrag: Etablera jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande i hela länet.

Aktiviteter:

- arbeta för etablering av och utveckling av kommunala lärcentrum i länets alla kommuner
- Tillvarata Folkhögskolors och studieförbunds möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Prioriterade uppdrag: Förbättra förutsättningarna för länsinvånarna att kompetensutveckla och vidareutbilda sig under pågående anställning.

Aktiviteter:

- Tillsammans med länets utbildningsaktörer etablera kompetensutvecklingsmöjligheter för yrkesverksamma.

Prioriterade uppdrag: Vidareutveckla högskolans betydelse för länets utveckling genom fler forsknings-, innovations- och utvecklingsmiljöer.

Aktiviteter:

- Aktivt verka för att etablera fler breda forskningsmiljöer med relevans för hela länets utveckling.
- Arbeta för att en högteknologisk tandläkarutbildning har etablerats vid JU som stärker landets tandvård.

Prioriterade uppdrag: Säkerställa en integrerad arbetsmarknad och ett inkluderande arbetsliv.

Aktiviteter:

- Stärka möjligheten att arbeta, anställa och studera i hela länet genom att länets alla kommunhuvudorter sammankopplas med attraktiv kollektivtrafik, vilket leder till en arbetsmarknadsförstoring.

Prioriterade uppdrag: Etablera en väl fungerande samverkan mellan regionen, kommunerna, övriga utbildningssamordnare och arbetsmarknadens parter

Aktiviteter:

- Arbeta för att etablera olika samverkansmodeller för stärkt kompetensförsörjning i hela länet.

EN GLOBAL REGION – INTERNATIONELLT SAMARBETE

Länets strategiska läge, den internationellt profilerade högskolan och den ökande globaliseringen skapar förutsättningar för länet att bli en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion. Exportmarknaden är central för många av länets företag. En förutsättning för länets långsiktigt hållbara utveckling är att länets företag erövrar och blir en del av de globala värdekedjorna. Insatser behöver därför kontinuerligt göras för att stödja företagens internationaliserings- och exportambitioner. Globaliseringen ger även möjlighet till kunskaps- och kompetensinflenser samt ökar möjligheten till internationella företags direktinvesteringar och nyetableringar i länet.

Strategiska mål: Region Jönköpings län stärker det gränsövergripande innovationssystemet, bidrar till hållbara transporter, främjar anpassningen till energi-, miljö- och klimatutmaningen, utvecklar strategiska samarbeten och partnerskap i Sverige och andra länder för en hållbar utveckling på en global marknad.

Prioriterade uppdrag: Positionera länet på den internationella kartan.

Aktiviteter:

- Utveckla arbetsmetodik för att arbeta, i samarbete med kommuner och näringsliv, med plattformen som synliggör länets förutsättningar och möjligheter för investeringar.

Prioriterade uppdrag: Stödja företagens internationaliserings- och exportambitioner.

Aktiviteter:

- Verka för att underlätta för företag att delta i de globala värdekedjorna

Prioriterade uppdrag: Utveckla länets förmåga och attraktivitet för att ta emot direktinvesteringar och nyetableringar.

Aktiviteter:

- Marknadsföra plattformen som visar länets förutsättningar och möjligheter för direktinvesteringar och nyetableringar i nära samarbete med Business Sweden.

Prioriterade uppdrag: Bidra till att utveckla samarbete med övriga världen i en mer hållbar riktning.

Aktiviteter:

- Utlysning av projektmedel som medfinansiering i EU-finansierade projekt där jämställdhet och hållbarhet används som utgångspunkt för innovation och företagande

Prioriterade uppdrag: Utöka och utveckla kompetens- och arbetsmarknadsregionen.

Aktiviteter:

- Aktivt sprida kunskap om internationaliseringens roll för att stärka näringslivets konkurrenskraft

Prioriterade uppdrag: Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder.

Aktiviteter:

- Verka för att fler aktörer ska driva interreg-projekt
- Verka för att fler aktörer ska delta i projekt inom EU:s sektorsprogram

Prioriterade uppdrag: Arbeta proaktivt med omvärldsanalys.

Aktiviteter:

- Utifrån kartläggning skapa handlingsplan för att stödja företagens internationaliseringsprocesser

Prioriterade uppdrag: Samverka för samhandling inom internationalisering.

Aktiviteter:

- Samordna programmeringsprocesserna för NUTS 2- området Småland och Öarna.

VERKTYG FÖR ATT LEDA REGIONAL TILLVÄXT OCH UTVECKLING

Utvecklingen i länet ska kontinuerligt analyseras, följas upp och utvärderas. Utifrån dessa analyser ska resultatet av det regionala tillväxtarbetet årligen redovisas till regeringen. I denna analys ska särskild hänsyn tas till funktionella regionala samband inom som över läns- och landsgränserna samt olika typer av landsbygder och tätorter. Analysen ska göras utifrån social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet med kön som övergripande indelningsgrund. Arbetet med strukturbilder ska utvecklas och ansvaret för den övergripande samhällsplaneringen förflyttas stegvis över till regionerna. I det nationella uppdraget anges att de regionala utvecklingsaktörerna ska stärka och utveckla analyskapacitet och kompetens avseende såväl kvalitativa som kvantitativa regionala analyser. Detta är ett arbete som behöver intensifieras och breddas för att klara de nationella redovisningarna och för att utveckla den sektorsövergripande samverkan och samplaneringen med kommunerna.

Strategiska mål: Region Jönköpings län leder det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet genom en strategisk samordning av länets kommuner, näringsliv och civilsamhälle, ökad samverkan nationellt såväl som internationellt, ett stärkt analysarbete, strategiska satsningar inom målområdena samt riktade projektutlysningar.

Prioriterade uppdrag: Utveckla analysarbetet

Aktiviteter:

- Utveckla arbetsformer och metodik för analyser och prognoser för att stödja den regionala utvecklingsstrategin

Prioriterade uppdrag: Utveckla strukturen och formerna för projekt

Aktiviteter:

- Utveckla arbetsformer och metodik för att möjliggöra en bättre styrning av projektmedel
- Utveckla uppföljningen av projektmedel

KOLLEKTIVTRAFIK OCH TRANSPORT

Trafikförsörjningsprogram till 2025

En övergripande strategi för utveckling av kollektivtrafiken bygger på koncentration till stråk där förutsättning för ökat resande är goda. Stråken måste samtidigt balanseras med en grundläggande trafikförsörjning för hela länet. Detta för att stödja en socialt hållbar utveckling och ge förutsättningar för en samhällsservice i hela länet. Områden som inte har förutsättningar för en utbyggd kollektivtrafik eller som har långa gångavstånd till hållplatser där stråk utvecklas, kan få tillgång till en bra kollektivtrafik genom lösningar som kombinerar bil- och kollektivtrafik eller cykel- och kollektivtrafik. Kollektivtrafiken ska utvecklas med fokus på fyra områden:

- Skapa möjligheter till arbets- och studiependling.
- Skapa goda resmöjligheter mellan större orter i länet och till angränsande län.
- Garantera ett grundläggande trafikutbud.
- Underlätta resor med flera färdmedel.

Väl fungerande kollektivtrafik är också en av förutsättningarna för att nå miljömålen och en långsiktig och hållbar utveckling.

Nuvarande regionala trafikförsörjningsprogram för länet antogs 2012 och gäller till 2025. En mindre revidering gjordes hösten 2016 och arbetet med ett nytt trafikförsörjningsprogram påbörjades under 2019. På grund av Corona-pandemin är arbetet försenat och beslut väntas tas någon gång under våren 2021. Programmet, som är en viktig del i den regionala utvecklingsplaneringen, anger långsiktiga och strategiska mål för hur kollektivtrafiken kan bidra till regional utveckling och ett hållbart samhälle.

Programmet bygger på de samråd med kommuner, kollektivtrafikföretag och organisationer som har genomförts i länet samt även på de samråd som har ägt rum med angränsande läns regionala kollektivtrafikmyndigheter, myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och näringsliv. Det regionala trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga målsättningar är utgångspunkt för de årliga målen i budget.

I trafikförsörjningsprogrammet anges följande långsiktiga mål

Målområde	Mål till 2025
Resande	25 miljoner resor per år inklusive skolkortsresor 60-procentig resandeökning exklusive skolkortsresor jämfört med 2011
Kundnöjdhet (andel nöjda)	Allmän trafik alla länsbor 65 procent Allmän trafik resenärer 80 procent Serviceresor 85 procent
Tillgänglighet	Fler ska kunna resa med den allmänna kollektivtrafiken genom tillgänglighetshöjande åtgärder
Skattesubventionsgrad	Den allmänna kollektivtrafiken ska över tid ha en skattesubventionsgrad på cirka 50 procent
Miljö	All allmän kollektivtrafik ska drivas med förnyelsebara drivmedel Trafikens totala energiförbrukning/km ska minska med minst 25 procent

Gällande trafikförsörjningsprogram sträcker sig fram till år 2025. En rad förändringar har skett i samhället sedan programmet antogs 2012 och som påverkar resandet. Bland annat förstoras arbetsmarknadsregionerna och resande över länsgränser ökar. Nya former för vårt resande håller på att växa fram genom ökad samverkan mellan kollektivtrafik och andra transportslag. Klimatmålen för trafikens utsläpp ska uppnås. Arbetet med ett nytt trafikförsörjningsprogram färdigställs och omfattar tiden fram till 2035. I detta behöver förutsättningarna ses över för hur kollektivtrafiken kan nå målet med att restiden mellan närliggande kommunala huvudorter ska vara som längst 60 minuter.

Region Jönköpings läns vision ”För ett bra liv i en attraktiv region” förutsätter bland annat goda möjligheter att resa i det dagliga livet. Det innebär att kollektivtrafiken genom ett så bra trafikutbud som möjligt ska erbjuda resenärerna en prisvärd, enkel och säker resa till sitt arbete, sina studier eller kultur- och fritidsaktiviteter. Kollektivtrafiken ska ses som ”Det naturliga resvalet” och bedrivas med omtanke om resenärer och omvärld.

God tillgång till kollektivtrafik är inget mål i sig utan ett verktyg för att möjliggöra människors resor till arbete, studier, kultur- och fritidsaktiviteter, för att vidga arbetsmarknadsområdena inom länet men också utanför. Det skapar utveckling och attraktivitet.

Kollektivtrafikmyndighet

Region Jönköpings läns uppgifter som kollektivtrafikmyndighet regleras i Kollektivtrafiklagen (SFS 2010:1065). Lagen innebär bland annat att kollektivtrafikföretag fritt och inom alla geografiska marknadssegment får etablera kommersiell trafik. En kollektivtrafikmyndighet ska ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram som beskriver den trafik som kan bli föremål för offentlig finansiering.

Kollektivtrafikövergripande

Valet av trafikslag och kapacitetsutnyttjandet i fordonen har stor påverkan på trafikkostnaderna. Aktiv marknadsföring, effektiva försäljningskanaler, till exempel till arbetsgivare och företag och bra information till resenärer och länsinvånare är viktigt för att öka resandet.

Stadstrafik

En avsiktsförklaring mellan Jönköpings kommun och Region Jönköpings län har tecknats avseende stadstrafiken i Jönköping. Avsiktsförklaringen innebär bland annat införande av elbussar på stomlinjerna, en helt ny stomlinje samt åtgärder som Jönköpings kommun behöver vidta för att förbättra framkomligheten i trafiken. För att genomföra satsningarna uppförs en ny bussdepå i Jönköping. Trafikupphandling är genomförd och nytt avtal

Inriktningar 2021

- Slutföra etableringen och starta upp nytt stadsbussavtal i Jönköping med avtalsstart i juni 2021
- Medverka i arbetet för ny bussdepå i Jönköping med inflyttning i juni 2021
- Påbörja långsiktigt arbete mot nolltaxa
- Inga ökningsar av biljettpris

Regiontrafik

På vilket sätt den regionala tågtrafiken ska utvecklas avgörs både av Region Jönköpings läns ambitioner samt av banornas tekniska standard och planerna på upprustning och utveckling. Eftersom regionaltågstrafiken har en långsiktigt strukturerande effekt i samhället är det mycket viktigt att planeringen av de framtida regionala tågtrafikeringsuppläggen och järnvägsinvesteringarna synkroniseras. 2022-2023 kommer Länstrafiken förnya sin fordonsflotta inom Krösatågen och ett projekt om fordonsanskaffning pågår tillsammans med länen inom Regionsamverkan Sydsverige och Transitio AB. De nya fordonen kan ej underhållas i nuvarande depå och planering för ny depå i Nässjö pågår tillsammans med Nässjö kommun och Trafikverket.

Behov av underhåll på järnvägslinjerna i Jönköpings län är stort, södra stambanan behöver hålla hög kvalitet och de regionala tågbanorna behöver rustas upp. Det är prioriterat att i samverkan med Trafikverket driva frågan om ett järnvägsnät med hög kvalitet.

Järnvägslinjen mellan Nässjö och Vetlanda behöver rustas upp och elektrifieras. Trafikverket har slutfört en åtgärdsvalstudie och berörda kommunerna är involverade. För att öka resandet på tåglinjen mellan Värnamo och Halmstad har ett projekt drivits med Region Halland under tre år. Projektet avslutas 2020 och kommer att utvärderas under 2021.

Inriktningar 2021

- Planera för fler turer Jönköping – Falköping – Skövde/Göteborg i enlighet med Västra Götalandsregionens Målbild Tåg 2035.
- Anskaffa nya tågfordon inom Krösatågssystemet som ersättning för och utökning av befintlig fordonsflotta i enlighet med målen i det Regionala trafikförsörjningsprogrammet. Fordonen kommer att börja levereras andra halvåret 2023.
- Medverka i arbetet för ny tågdepå i Nässjö tillsammans med Nässjö kommun och Trafikverket.

Serviceresor

Region Jönköpings län genom Länstrafiken ansvarar för Serviceresor (närtrafik, sjukresor, färdtjänst) och det finns ett standardiserat koncept för hela länet. Detta gäller regelverk (exklusive skolskjutsar) liksom hur trafiken ska integreras med och komplettera linjetrafiken. För sjukresor och färdtjänst är det särskilt viktigt att, inom ramen för ett kollektivt resande, ta hänsyn till de speciella behov som finns bland sjuka och personer med funktionsnedsättning.

För 2021 föreslås ingen höjning av egenavgiften för sjukresor. Ersättning för resa med egen bil samt boende föreslås vara oförändrade. Regler för sjukresor och färdtjänst framgår av —bilaga.

Antal resor(tusental)	Plan 2020	Resultat 2018	Resultat 2019
Sjukresor	Oför	133	124
Färdtjänstresor	Oför	536	568
Närtrafik	Oför	23	23
Totalt antal serviceresor	Oför	692	715

Resursförstärkning

Trafikförsörjningsprogrammets mål om ett ökat resande kommer att kräva betydande resursförstärkningar men också omDispositionering av resurser från trafikutbud med lågt underlag. En utbyggnad av närtrafik i hela länet ger förutsättningar för att disponera om resurser från områden med svagt resandeunderlag samtidigt som behov av kollektivtrafik kan tillgodoses.

Planeringsförutsättningar för trafikförändringar sträcker sig över en längre period än enbart kommande budgetår. Sedan trafikförsörjningsprogrammet trädde ikraft har till och med 2020 resursförstärkningar på ca 150 miljoner kronor tillförts kollektivtrafiken. Resursutökningar möjliggör olika åtgärder som exempelvis trafikutbyggnad, marknadsföring och en prissättning som gör kollektivtrafiken attraktiv.

Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har möjlighet att under året besluta om tillfälliga prisförändringar.

Perspektiv: Medborgare och kund

Strategiska mål

- Ökad andel kollektiva resor samt behovsanpassade serviceresor – för hållbar utveckling

Framgångsfaktorer: Konkurrenskraftiga restider och hög turtäthet, Prisvärt, Nöjda kunder

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Andel nöjda kvinnor och män-index (NKI)	Kollektivtrafik barometern			
Allmän trafik				
- alla länsbor		55 %	52% ●	50 %
- resenärer		65 %	63% ●	59 %
- prisvärdhet		50 %	44% ●	42 %
Serviceresor	ANBARO	85 %	81 % ●	79 %
Andel tåg som går enligt tidtabell		nytt mått		

Perspektiv process produktion

Strategiskt mål:

- Kostnadseffektiv upphandling, Ändamålsenlig och kostnadseffektiv trafik

Framgångsfaktorer: Rätt beteende – avtal, Trafikutbud med högt resande. Tryggt och säkert

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Antal resor	Biljettsystem	Resande 22,7 miljoner totalt*	22,6 miljoner ●	22,1miljoner ●

		9,2		
Antal påstigande/mil (regional trafik)	Biljettsystem	9,2		9,

* för att uppnå det långsiktiga målet enligt det regionala trafikförsörjningsprogrammet är de årliga målen linjärt fördelade:

År Miljoner resor

2020: 22,1

2021: 22,7

2022: 23,3

2023: 23,8

2024: 24,4

2025: 25,0

Perspektiv Ekonomi

Strategiskt mål:

- God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Framgångsfaktor: Högt resandeunderlag, prisvärdhet, tillförlitlighet

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Ekonomi i balans	Ekonomisystem	Inte överstiga budget	+0,6miljoner kr 	-7,3 miljoner kr
Kostnad/per resenär-km (serviceresor)	Planeringssystem	Inte öka mer än index	17:15 kr 	21:38 kr
Skattesubventionsgrad allmän trafik	Ekonomisystem	60 %	61 % 	61 %

Planeringsförutsättningar och regiongemensamma inriktningar

Regional tillväxt är en viktig förutsättning för att visionen *För ett bra liv i en attraktiv region* ska förverkligas. Region Jönköpings län verkar inom områden som är avgörande för människors liv och hälsa, men också inom områden som ger länet förutsättningar för tillväxt och utveckling. Sambanden mellan dessa områden är starka.

Perspektiv: Medborgare

Jämlik hälsa, jämlik verksamhet och mångfald

Utgångspunkterna för Region Jönköpings läns verksamhet är visionen *För ett bra liv i en attraktiv region* samt individens behov, vilja och möjlighet att ta ansvar för sin egen hälsa. Region Jönköpings län arbetar med mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunderna för en jämlik hälsa och jämlik verksamhet. Alla ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice och omotiverade skillnader ska utjämnas. All verksamhet följer upp data med könsuppdelad statistik som analyseras. Analys av statistik kan även ske utifrån andra parametrar som socioekonomi, utbildningsnivå och geografi. Systemmätetalen för 2021 kommer, i de fall de är individbaserade, att redovisas könsuppdelade i årsredovisningen. I Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling 2021–2025 finns mål för mångfald och likabehandling som en del i social hållbarhet och sedan tidigare finns en handlingsplan för funktionshinderpolitiken. Sedan 2019 har arbetet med mänskliga rättigheter och FN:s hållbarhetsmål, Agenda 2030 implementerats i vårt arbete.

Jämställdhet

Jämställdhet är en demokratifråga och handlar i grunden om en rättvis fördelning av makt, kunskap och resurser samt om att värdera kvinnor och män lika. Jämställdhetsintegrering är den politiska strategi som valts i Sverige för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. För att nå jämställdhet krävs stora insatser och förflyttning av perspektiv.

Jämställdhetsintegrering ska börja tillämpas på allvar i Region Jönköping län och dess verksamheter. Om Region Jönköpings län är ett föredöme i dessa frågor kommer fler kommuner, föreningar, företag och privatpersoner att följa efter.

För att tydliggöra den politiska ambitionen ska jämställdhetspolicyn fastställas av regionfullmäktige. Region Jönköpings län behöver konkretisera mer hur jämställdhetsarbetet ska utvecklas och genomföras i organisationens samtliga verksamheter. Jämställdhetsarbetet behöver synliggöras i verksamhetsplanerna. Företag eller institutioner som utövar sin verksamhet på uppdrag av Region Jönköpings län ska arbeta för jämställdhet på sin arbetsplats.

Inom Region Jönköpings län ska jämställdhetsaspekter alltid beaktas innan beslut fattas. För att arbetet med jämställdhetsintegrering ska bli verklighet tas en handlingsplan med tydliga åtgärder och uppdrag fram under 2021. Handlingsplanen ska innefatta tillämpning av forskning samt stöd och utbildning av personal inom den egna organisationen. Jämställdhetsarbetet ska vara aktivt inom alla de områden där Region Jönköpings län är verksam. Inom området regional utveckling innebär det bland annat fortsatt fokus på jämställd tillväxt. Arbetet i riktning mot en mindre könssegregerad arbetsmarknad är ett strategiskt viktigt arbete för ett attraktivt län som kan rekrytera nödvändig kompetens. Inom såväl regional utveckling som inom folkhälsa och sjukvård ska kunskapen kring och arbetet mot våld i nära relationer förstärkas. Det innefattar även ökad beredskap för att upptäcka och motverka så kallat hedersrelaterat våld och förtryck.

Region Jönköpings län ska aktivt stötta jämställdhets- och demokratiarbetet inom ideell sektor/civilsamhället, samtidigt som ekonomiskt stöd till verksamheter tydligt ska följas upp och dras tillbaka när verksamheter inte harmoniserar med Region Jönköpings läns policys och riktlinjer.

Omotiverade eller godtyckliga skillnader i förhållande till kön inom folkhälsa och sjukvård ska identifieras och åtgärdas. Hälso- och sjukvården ska vara såväl jämlik som jämställd.

Sedan år 2000 är samer (urfolk), tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar erkända som nationella minoriteter i Sverige. Som nationell minoritet har man en långvarig språk- och kulturgemenskap och har rätt till skydd och stöd för att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Lagen (2009:724) beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområdena. Sedan årsskiftet 2017/2018 är även Region Jönköpings län finskt förvaltningsområde och arbetar med att kartlägga behov av åtgärder och stöd, samt ge möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem.

Barnkonventionen

Kunskap om barn och ungas rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län. Barn måste få vara barn och samtidigt tas på allvar. Barnperspektivet ska genomsyra alla politikområden. Politiska beslut ska föregås av barnkonsekvensanalys, eftersom barn ofta har andra behov och förutsättningar jämfört med vuxenvärlden. Vi har ansvar för att skapa bra förutsättningar för våra barn och unga så att de får ett framtida bra liv, och vi har också ansvar för att lyssna på dem och ge dem ett bra liv här och nu när de är barn och unga. Vårt län ska vara den bästa platsen att växa upp på.

Därför arbetar Region Jönköpings län efter FN:s barnkonvention, denna blir lag 2020. Det övergripande målet för vårt barnrättsarbete är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i vår verksamhet. Handlingsplanen har speciellt fokus på:

- utbildning och fortbildning för personal
- barnrättsombud i varje enskild verksamhet
- barn och ungas delaktighet
- barn som anhöriga
- återkommande barnbokslut

Genom ett årligt Barnbokslut ges alla verksamheter möjlighet att på ett övergripande sätt redovisa barnrättsarbetet inom den egna verksamheten. I Barnbokslut ska särskilt belysas hur barn får stöd vid anhörigs sjukdom. Syftet är att barnsäkra Region Jönköpings län.

Befolkningsbeskrivning

Region Jönköpings län sammanfaller geografiskt med länsindelningen och omfattar 13 kommuner. Den 31 december 2019 hade länet 363 599 invånare, en ökning med 2 774 invånare jämfört med 2018. Under 2019 ökade befolkningen i 10 av länets kommuner. Under de senaste fem åren har länets befolkning ökat med 19 337 personer. Uppdelat på kommungrupper så har befolkningen i den nordvästra länsdelen ökat med 10 445 personer, den östra länsdelen med 5 191 personer och den södra länsdelen med 3 701 personer.

Länets befolkning består av 49,3 procent kvinnor och 50,7 procent män. Andelen barn under fem år och andelen 65 år och äldre av befolkningen är något högre i länet än i riket.

Den förväntade medellivslängden är högre i länet än i riket. För kvinnorna (84,7 år) är medellivslängden 0,5 år längre och för männen (81,2 år) 0,4 år längre i länet.

Av länets befolkning har 23,8 procent utländsk bakgrund (utrikes födda samt inrikes födda vars båda föräldrar är utrikes födda). Genomsnittet för riket är 25,5 procent. Variationen mellan kommunerna i länet är stor, mellan 10,2 och 33,7 procent.

I åldersgruppen 25-64 år har 13 procent av länets befolkning kort utbildning, det vill säga högst grundskoleutbildning. Motsvarande siffra för riket är 11 procent. Variationen mellan kommunerna är stor i länet, mellan 10 och 22 procent.

Förvärvsintensiteten är hög i Jönköpings län. 82,9 procent av befolkningen 20-64 år är sysselsatta (2018). Motsvarande siffra för riket är 79,5 procent. Fördelat på kön är siffran 85,1 procent för män och 80,6 procent för kvinnor. Motsvarande för riket är 80,8 procent för män och 78,1 procent för kvinnor. Bland utlandsfödda är förvärvsintensiteten 66,7 procent (riket 63,6 procent).

Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd är lägre i länet (7,7 procent i augusti 2020) än i riket (9,1 procent) i åldersgruppen 16-64 år. Ungdomsarbetslösheten är också lägre i länet än i riket. I gruppen 18-24 år är siffran 10,9 procent i länet och 13,3 procent i riket (augusti 2020). Arbetslösheten har ökat jämfört med föregående år. (Se figur 2 sida xx.)

Prognos över befolkningsutvecklingen

Den senaste bedömningen innebär att folkmängden ökar med ca 30 000 personer, från ca 365 000 år 2020 till drygt ca 395 000 år 2030.

Prognosen för perioden 2020-2030 innebär att:

folkmängden ökar med ca 30 000

antalet barn i åldrarna 0-5 år ökar med ca 500

antalet barn i grundskoleåldern 6-15 år ökar med lite över 2000

antalet ungdomar i gymnasieåldern 16-18 år ökar med ca 2000

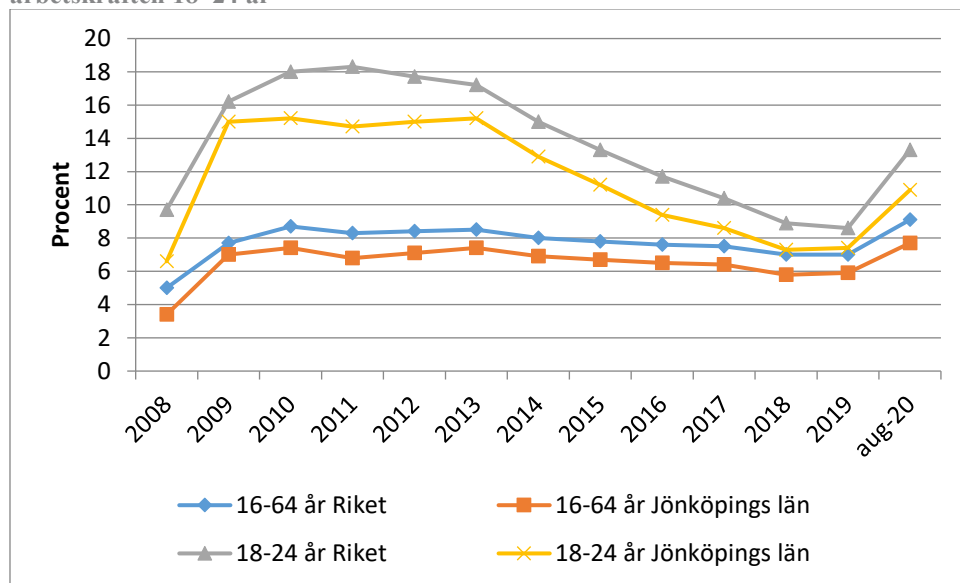
antalet invånare i förvärvsarbetande åldrar (19-64 år) ökar med över 11 000 personer

antalet yngre pensionärer (65-79 år) ökar med ca 700

De äldre pensionärerna (80 år och äldre) ökar med ca 8 300.

Sammantaget ökar försörjningskvoten under perioden (antalet 0-19 år + 65 år -/20-64 år) från 0,82 till 0,84.

Figur 2: Arbetslöshet - andel av den registrerade arbetskraften 16-64 år samt andel av den registrerade arbetskraften 18-24 år

Källor: Arbetsförmedlingens årsstatistik 2008-2019 samt Arbetsförmedlingens månadsstatistik aug 2020.

Befolkningens hälsa

För att kunna planera och prioritera verksamheten i Region Jönköpings län och i länets kommuner behövs kunskap om hälsoläget. Befolkningen i Jönköpings län mår generellt bra jämfört med riket. Dödstalen för både män och kvinnor ligger sedan 20 år tillbaka något lägre än i riket. Insjuknandet i ischemisk hjärtsjukdom (främst kärlkramp i hjärtat och hjärtinfarkt) minskar, medan antalet som insjuknar i cancer ökar något (Socialstyrelsen).

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt folkhälsopolitiskt mål med tydligare fokus på jämlikhet i hälsa. Det nya nationella folkhälsomålet är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation". Det nya målet har åtta målområden.

Med utgångspunkt i det nationella folkhälsomålet och de åtta målområdena presenteras lokala hälsotal. Utgångspunkt tas även i Region Jönköpings läns strategi Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län. Hälsotalen utgörs av både mått på riskfaktorer för sjukdom och mått på hälsoutfall och är hämtade från Statistiska centralbyrån, Försäkringskassan, Skolverket, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Folkhälsoenkät Ung samt Region Jönköpings läns statistik över övervikt och fetma bland länets barn. I bilagorna visas diagram för länets kommuner samt statistik som ligger till grund för diagrammen. I bilagan "Hälsotal i Jönköpings län" presenteras också hälsotal uppdelat på kön, åldersgrupper samt socioekonomiska grupper i jämförelse med riket. Statistik som ligger till grund för alla diagram finns också i bilagan XX.

Perspektiv: Process och produktion

All verksamhet ska skapa värde och Region Jönköpings läns mål ska nås med lägsta möjliga resursinsats. Vi fortsätter vårt intensiva förbättrings- och utvecklingsarbete genom en kontinuerlig utveckling av processer och arbetssätt. För att skapa bästa möjliga resultat, behöver det finnas en gemensam bild av hur systemet fungerar.

Bilden Region Jönköpings län som system (figur x, sida xx) visar sambandet mellan de olika delarna i systemet. I mitten beskrivs de processer som direkt möter invånarnas behov. Processerna utgår från att skapa värde för invånarna. Överst finns pådrivande ledningsprocesser, som påverkar arbetssätt och prioriteringar. Nertill finns processer som behövs för att utveckla och stödja verksamheten. Gränsdragningen mellan de tre olika delarna är inte självklar; verksamheter kan anses höra hemma i olika delar av bilden. Regiongemensamma inriktningar för stödprocesserna beskrivs nedan.

Vi leder, samordnar och utvecklar genom:

Inväraninflytande Val Medborgarpaneler	Beslut och ledning Budget och verksamhetsplanering Balanced Scorecard med handlingsplaner Mötesplatser och medarbetarsamtal Samverkan med fackliga organisationer	Omvärldsbevakning Öppna jämförelser Folkhälsoläge Regler och program Kongresser, seminarier, litteratur	Systematiskt förbättringsarbete Ledarutveckling Microsystem Patientsäkerhet Professionell kunskapsutveckling Forskning	Resultatuppföljning Bokslut Rapporter Resultattavlor Kvalitetsregister Revision
---	--	--	--	---

Så arbetar vi för att möta invånarens behov:

Vision för Region Jönköpings län: För ett bra liv i en attraktiv region

Skapa kontakt Bemötande Telefoni Mina vårdkontakter	Analysera, åtgärd och följa upp behoven inom hälso- och sjukvård och tandvård Prevention Diagnostik Behandling Omvårdnad Rehabilitering	Förbättra folkhälsan	Utbilda Folkbildning för demokrati och ökad sysselsättning Verksamhetsförlagd utbildning	Stimulera regional tillväxt Infrastruktur Kompetensutveckling Företagsutveckling i samverkan med näringsliv och föreningar /organisationer Turism Internationell samverkan
Ge stöd till egenvård E-hälsa Lärcaféer		Främja kulturintresse Scenkonst Utställning och utsmyckning Mötesplatser	Underlätta resande med kollektivtrafik	

Samverkan i systemet och med kommuner, myndigheter, regionen och civilsamhället.

Så arbetar vi för att utveckla och stödja verksamheten:

Resursfördelning Vårdpeng Anslag Ersättningssystem Avgifter Frisktvård	Personalutveckling Löner Rekrytering Arbetsmiljö Jämställdhet Mångfald Kompetensutveckling	Ge service IT och telefoni Varu- och tjänsteförsörjning Hjälpmedelsservice Transporter Vaktmästeri Medicinsk teknik Kost Administration Lokalförsörjning Städ	Kommunikation Intern/extern webb-utveckling Strategiskt/integrerad kommunikation Aktiv kommunikationsplanering Utveckling av kommunikationskanaler	Utvecklingsarbete Metodutveckling Utbildning
				Miljöarbete

Mål och tillitsbaserad styrning

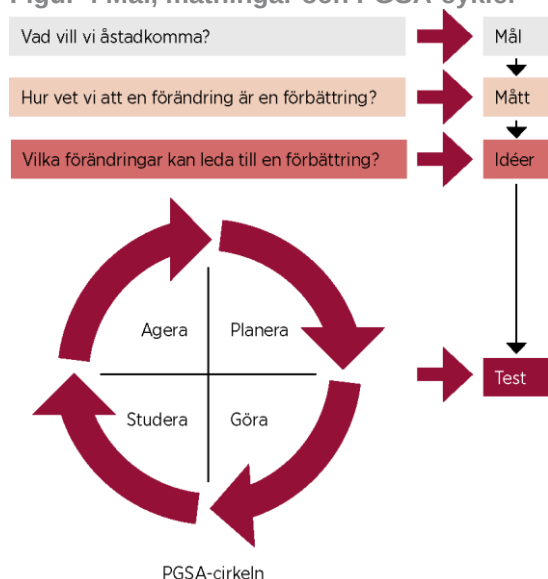
Region Jönköpings läns målstyrning ses över. Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledning och medarbetare vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska gå. Det förutsätter en gemensam verklighetsbild och förståelse för de mål som beslutas. Medarbetare ska få mer att säga till om och ges möjlighet att ta större ansvar.

Region Jönköpings län ska initiera en process för ökad tillitsbaserad styrning och ledning genom delaktighet av medarbetare och i dialog med länets kommuner för att utveckla Region Jönköpings läns målstyrning på fullmäktige- och nämndnivå.

Processorientering

En förutsättning för långsiktigt hållbar verksamhet är utveckling och förbättring av arbetssätt genom ständiga förbättringar. Att kunna arbeta med ständiga förbättringar förutsätter ett system med väl definierade processer och tydliga mål. Så snart en process är känd av medarbetarna och har ett visualiserat mål, finns möjligheter att göra den allt bättre med hjälp av ständiga förbättringar. Genom en tydlig systematik i form av mål, mätningar och upprepade PGSA-cykler (planera, göra, studera, agera) med alla medarbetare involverade kommer vi allt närmare målet.

Figur 4 Mål, mätningar och PGSA-cykler

Ju högre takten är för genomförda dokumenterade förbättringar enligt modellen ovan, desto snabbare når vi målen och därmed visionen.

Många av Region Jönköpings läns processer upprepas på flera håll i organisationen. För bästa möjliga resultat krävs att dessa processer är lika i sin utformning och leder till likartade resultat. Först då kan vi förenkla och förbättra för såväl externa som interna kunder som processen är till för. Att arbeta processororienterat med ständiga förbättringar ställer krav på tydligt ledarskap som är i ständig utveckling och utgår ifrån förändringsledning samt att de medarbetare som berörs är involverade i processen i alla led.

För att nå likartade länsövergripande processer behöver vi samverka över organisatoriska gränser. En process spänner många gånger över flera organisatoriska gränser och kräver därmed att alla involverade gemensamt gör PGSA-cyklerna. En förbättring som genomförts på ett ställe i organisationen har inte nått sin fulla potential förrän den också genomförts på andra ställen i organisationen där samma arbete utförs. Modeller för länsövergripande processförbättring och spridning är en nödvändighet för att vi ska kunna hålla jämna steg med omvärlden vad gäller nöjdhet, kvalitet och resursförbrukning.

Digitalisering

Region Jönköpings läns förmåga att digitalisera arbetsprocesser och utveckla enkla och användbara tjänster är avgörande för att kunna möta de förväntningar som såväl invånare som medarbetare har på effektiva, säkra och moderna arbetssätt och servicenivåer. Argument, motiv och tillvägagångssätt för hur vi och andra aktörer i landet bör arbeta med digitalisering finns beskrivna i olika strategier och styrdokument på såväl nationell, regional nivå samt för Region Jönköpings län som organisation i avsnitten Regional utveckling och Folkhälsa och sjukvård i denna budget.

Sveriges invånare förväntar sig en smart, tillgänglig och kvalitativ välfärd med ökad tillgång till teknologi som ger snabb och sammanhållen service. En av de större utmaningarna är kompetensförsörjningen. Sektorn kan inte rekrytera så många som behövs av den enkla anledningen att det inte finns tillräckligt med personer i arbetsför ålder på den svenska arbetsmarknaden. Tillvaratagen på rätt sätt ger digitaliseringen kommuner och regioner möjligheten att hantera utmaningar och invånarnas förväntningar – att erbjuda en effektiv och innovativ välfärd. För att detta ska ske behöver vi skapa grundläggande förutsättningar för verksamhetsutveckling i en digital tid. (Källa: Strategi för utveckling i en digital tid, SKR)

Region Jönköpings län ska bli bäst i Sverige på att ta till vara på digitaliseringens möjligheter. Ett mycket offensivt mål eftersom regeringens ambition är att Sverige ska bli bäst i världen. Bakgrunden till arbetet är den digitalisering som sker i samhället samtidigt som utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS). Källa: Digitaliseringsstrategi Region Jönköpings län antagen av Regionfullmäktige

Region Jönköpings läns arbete med digitalisering behöver utgå från flera intressentperspektiv; invånarens, medarbetarens, chefers och samverkanspartners. Identifierade områden för att lyckas är; delaktighet och möjlighet till dialog för invånarna, samnyttjande och samarbete med andra aktörer, verka för standardiserade lösningar, förändringsledning (ledarskap) i organisationen, nytänkande vad gäller utformning av offentliga välfärdstjänster, digital kompetens hos medarbetare och chefer, en god digital arbetsmiljö samt att ta tillvara snabbhet hos andra aktörer.

Kommunikation som verktyg för måluppfyllelse

Med kommunikation som strategiskt verktyg arbetar vi tillsammans för att förverkliga Region Jönköpings läns strategiska mål och visionen om ett bra liv i en attraktiv region.

God kommunikation bygger på vår förmåga att förstå vad länsinvånare, medarbetare, samarbetspartners och andra intressenter behöver och vill veta. Vår kommunikation ska vara målgruppsanpassad och tillgänglig och Region Jönköpings län ska uppfattas som en kommunikativ organisation. I dialogen med våra målgrupper ska vi hela tiden säkerställa att deras behov styr valet av innehåll och kanal. Kommunikationen ska öka invånarnas kunskap om Region Jönköpings län och ge möjlighet till insyn och delaktighet.

Medarbetarna ska uppleva att cheferna är kommunikativa; att de engagerar och involverar medarbetarna. Alla medarbetare har ett eget ansvar att söka upp och ta del av information som är relevant för verksamheten, men också att dela med sig och underlätta för andra att göra ett bra jobb.

Kommunikationen, såväl extern som intern, ska bidra till att stärka varumärket Region Jönköpings län.

Risk och säkerhet

Region Jönköpings läns risk- och säkerhetsarbete utvecklas kontinuerligt under planperioden.

Region Jönköpings län arbetar systematiskt och riskbaserat med informationssäkerhet för att skydda informationen. Ett aktivt arbete med informationssäkerhet är viktigt för förtroendet bland invånare och patienter. EU:s dataskyddsförordning (GDPR) och EU:s NIS-direktiv ställer höga krav på informationssäkerheten. En robust IT-infrastruktur är den grund som behövs för att informationen ska kunna spridas på ett lättillgängligt och säkert sätt.

Hållbar utveckling

Region Jönköpings län har höga ambitioner för hållbar utveckling, det präglar målen i vårt program för hållbar utveckling 2020–2025. Vi ska bidra till ett bra liv i en attraktiv region för dagens och framtidens generationer. Därför är det självklart för oss att våra verksamheter bidrar till att minimera miljöpåverkan och utjämna orättvisa livsvillkor. Vi vill skapa tillväxt och utveckling som är långsiktigt hållbar både socialt, miljömässigt och ekonomiskt – både för våra medarbetare i organisationen och för länets invånare.

Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål och 169 delmål som ska leda till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa, samt skydda planetens naturresurser och lösa klimatkrisen. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den sociala, den ekologiska och den ekonomiska.

Program för hållbar utveckling

I hållbarhetsprogrammet visar vi hur vi ska arbeta för att bidra till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Målen visar också hur vi ska arbeta för att på ett långsiktigt hållbart sätt nå vår vision ”För ett bra liv i en attraktiv region”.

En hållbar utveckling tillgodoser alla människors behov och mänskliga rättigheter idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. För att utvecklingen ska vara hållbar måste vi uppnå hållbarhet inom alla tre hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk. De tre dimensionerna måste också hela tiden samverka och förhålla sig till varandra.

Ett ekologiskt hållbart samhälle innebär att ta ansvar för hur vi brukar planetens resurser. Det vill säga att skydda planeten genom att långsiktigt förvalta, skydda och bevara naturresurser, konsumera och producera hållbart samt öka beredskapen mot klimatförändringar. Vi kan bidra genom att använda våra resurser klokt, minimera utsläpp till luft och vatten, bevara biologisk mångfald och verka för en hållbar konsumtion, produktion och samhällsplanering.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättfärdiga hälsoskillnader. Ett samhälle där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet innebär att förvalta och utveckla mänskliga och materiella resurser på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi verkar för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling där varje generation bär kostnaderna för den service som den generationen beslutar om och själv konsumerar.

Framgångsfaktorer för att nå vår vision

För att nå vår vision ”För ett bra liv i en attraktiv region” har fyra framgångsfaktorer identifierats:

- Vi är till för alla
- Vi är klimatsmarta
- Vi bidrar till en sund livsmiljö
- Vi använder våra resurser klokt

Framgångsfaktorerna täcker in helheten i begreppet hållbarhet och utifrån dessa har vi definierat mål och prioriterade åtgärder.

Mål och prioriterade åtgärder

I hållbarhetsprogrammet formulerar vi mål till år 2025. Då ska vår organisation ha tagit betydande steg för att verksamheten ska bedrivas i linje med en hållbar utveckling.

Hållbarhetsprogrammet omfattar mål och prioriterade åtgärder som ska genomföras där vi har en betydande möjlighet att skapa en hållbar utveckling:

- i den egna verksamheten,
- som samhällsaktör,
- finansiär och som
- delägare i bolag.

Prioriterade åtgärder är sådana åtgärder som är särskilt resurskrävande. Övrigt åtgärdsarbete bedrivs inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och via genomförandeplanen.

Varje verksamhet har ett ansvar för att arbeta med hållbarhetsprogrammet utifrån regelverk och sin egen verksamhetsstyrning. Det innebär att varje chef och medarbetare har ett ansvar inom sitt ansvarsområde för att hållbarhetsprogrammet genomförs och att arbetet följer linjeorganisationen, detta säkerställs genom att delmål, aktiviteter samt måttal läggs ut i verksamhetsområdenas verksamhetsplaner. Hållbarhetsprogrammet omfattar våra helägda bolag. Vi ska verka för att de bolag där vi äger en väsentlig del arbetar för att nå målen i vårt hållbarhetsprogram.

Perspektiv: Lärande och förnyelse

Närmare 30 års arbete med organisatoriskt lärande visar betydelsen av lärande och ständiga förbättringar i service och processer. Innovationer och nya arbetssätt växer fram genom att många är motiverade för, och engagerade i, ett ständigt pågående förbättringsarbete. Detta är möjligt när alla medarbetare och chefer ges förutsättningar att bidra med, och utveckla, sitt engagemang och sin kompetens. Grundläggande i chef- och ledarskap är att för bästa möjliga verksamhet utifrån behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Därför engageras alla medarbetare i lärande och systematiskt förbättringsarbete inom sina verksamhetsnära arbetslag/mikrosystem och i att förnya sina arbetsprocesser och sin egen kompetens. Förnyelse och innovationer uppmärksammas särskilt. Patienters och invånares kompetens och synpunkter blir allt viktigare delar i förbättringsarbetet.

Ett väl fungerande ledningssystem innebär effektiv ledning och styrning samt att erfarenheter från olika lokala förbättringsarbeten stimuleras och tas tillvara i hela organisationen. För att utveckla det övergripande ledningssystemet arbetar vi med kriterierna i Utmärkelsen Svensk Kvalitet.

Lärande och innovation

Region Jönköpings läns utvecklingsstrategi baseras på fyra principer:

lärande är nyckeln till utveckling och förbättring

förbättring går på bredden och djupet

förbättringar görs av både ledningen och enskilda medarbetare

genom nya angreppssätt och förbättrade arbetsprocesser höjs värdet på Region Jönköpings läns tjänster.

Lärande- och förnyelsearbetet skapar förutsättningar för att behålla det som fungerar bra i nuet och säkrades uthållighet förbättra det som kan förbättras i nuet – ständiga förbättringar finna nya sätt att förändra nuet på – förnyelse.

Ökade krav på säkerhet och avancerad teknik, höjer kraven på utbildning och träning. Inom hälso- och sjukvården är Metodikum en länsgemensam verksamhet som stödjer medarbetarnas möjligheter att träna sina färdigheter och teamsituationer kring patienten.

Verksamhetsförlagd utbildning under studietiden är av stor betydelse. Kontinuerlig samverkan med utbildningsanordnare skapar förutsättningar för integration av teori och praktik som studenterna behöver. Region Jönköpings län samverkar alltmer med andra huvudmäns verksamheter, till exempel kommunerna, sydöstra sjukvårdsregionen och olika lärosäten och utbildningsanordnare. Ett tätt samarbete med lärosäten och utbildningsanordnare är viktigt för att säkra kompetensförsörjningen samt kvalitet och innehåll i utbildningarna. Samarbete pågår inom en rad olika områden och yrkesgrupper. Bland annat är Jönköping en av fyra huvudstudieorter för läkarprogrammet vid Linköpings universitet, arbete pågår tillsammans med kommunerna kring vård- och omsorgscollege, och sedan tidigare finns ett tätt samarbete med flera högskolor kring både grund- och specialistutbildningar för sjuksköterskor.

Ständiga förbättringar – kraftsamling

I takt med de förändringar som sker i omvärlden ska Region Jönköpings län stärka och förnya verksamheten för attraktivitet och tillväxt och för att nå bättre folkhälsa och bättre vård. Utgångspunkten är att arbeta med det som skapar värde för invånarna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling, för bättre hälsa, bättre vård till lägre kostnader. Detta är en del av ständiga förbättringar.

Kraftsamlingen är både ett förhållningssätt och ett riktat arbete inom avgränsade områden i hela verksamheten. Inom hälso- och sjukvård görs översyn av olika specialistområden för att skapa en jämlik vård. Utgångspunkten för arbetet är folkhälsa och partnerskap med patienten. Arbetet har sitt fokus på kostnadseffektivitet och nya arbetssätt med bibehållen eller förbättrad kvalitet. Utveckling av nya arbetssätt, fokus på hälsa och egenvård liksom Rätt använd kompetens (RAK) och digitalisering är viktiga delar i planerna.

Behovet av fortsatt kraftsamling i hälso- och sjukvården förstärks av välfärdsutmaningen, den demografiska utvecklingen under kommande decennier, samt att kostnaderna överstiger budgeten. Vår nettokostnad ligger dock lägre än riksgenomsnittet jämfört med andra regioner.

Perspektiv: Medarbetare

Vårt mål är att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare, och kunna erbjuda och bedriva en verksamhet med högsta kvalitet. För att långsiktigt kunna säkerställa kompetensförsörjning och vara en attraktiv arbetsgivare är en god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling avgörande. Det gäller både för rekrytering och för att behålla viktig kompetens.

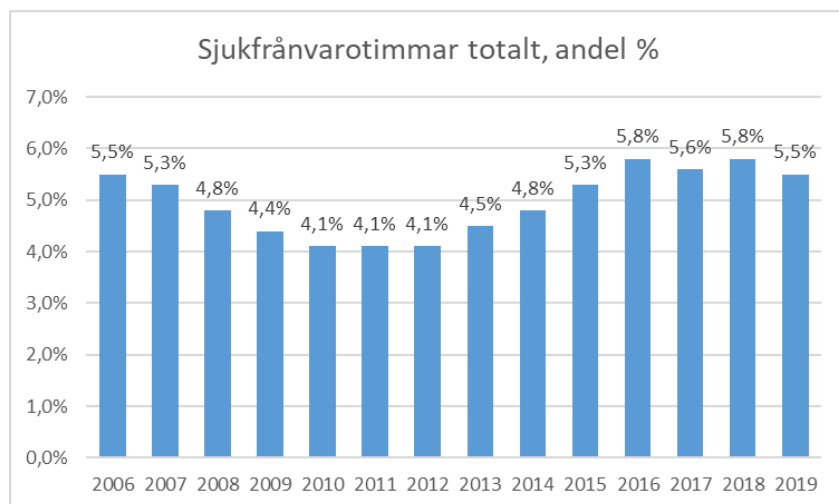
Region Jönköpings län ska vara en god förebild för andra arbetsgivare och lyhörd gentemot medarbetarna. I arbetet med ständiga förbättringar och klok resursanvändning krävs en öppenhet för nya arbetssätt, möjlighet till delaktighet och inflytande från medarbetare

Utgångspunkter i siffror

Totalt har Region Jönköpings län cirka 10 750 medarbetare varav knappt 80 procent är kvinnor. 94 procent är tillsvidareanställda och 6 procent är visstidsanställda. Dessutom finns cirka 250 timavlönade årsarbetare. Andelen heltidsanställda månadsavlönade uppgår till 84 procent och medelåldern bland medarbetarna är 46,2 år. Ungefär 270 medarbetare, eller knappt 3 procent, går i pension varje år de närmaste tio åren.

Sjukfrånvaron förändras vanligen på ett regelbundet sätt över tid. Baserat på den trenden borde vi nu vara inne i en period med minskande sjukfrånvaro. Under 2020 har dock sjukfrånvaron hittills varit betydligt högre än vad

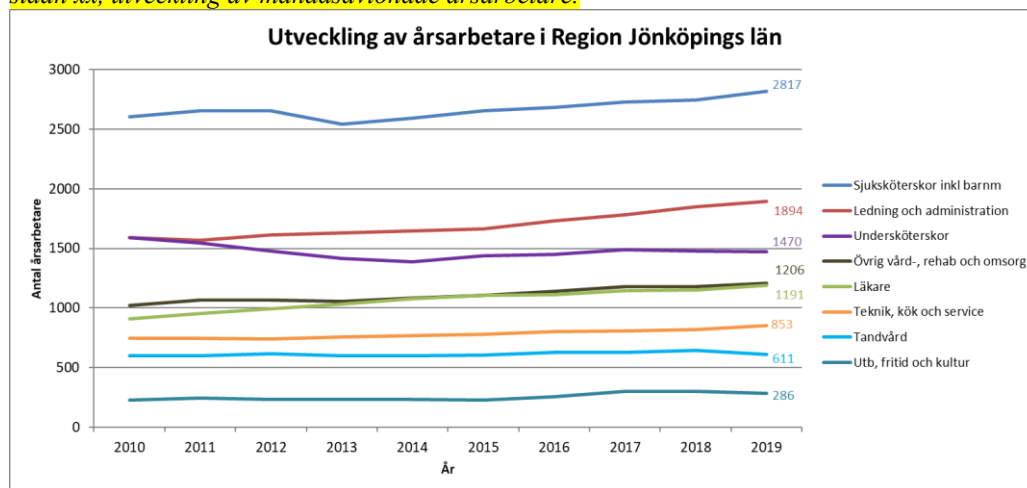
som förväntats. Det är kopplat till pandemin och de striktare rekommendationerna från folkhälsomyndigheten. Region Jönköpings läns sjukfrånvaro ligger i jämförelse med andra regioner något under riksgenomsnittet.

Figur x: Den totala sjukfrånvarotiden, ackumulerad under året, som andel (%) av den tillgängliga ordinarie arbetstiden.

Verksamhetsövergångar inom hemsjukvård, länstrafik, sjukhusapotek, primärvård och regionbildning har påverkat antalet medarbetare i olika personalgrupper över tid. Sedan regionbildningen 2015 har antalet årsarbetare i Region Jönköpings län totalt sett ökat med ca 8 procent. Läkare har ökat med 8 procent och sjuksköterskor har ökat med 6 procent. Den tidigare minskningen av undersköterskor har vänt och istället har en ökning skett de senaste åren. I årsarbetare räknat motsvarar det ungefär 160 sjuksköterskor, 85 läkare och 30 undersköterskor. Även gruppen ledning och administration har ökat ca 230 årsarbetare till följd av de nya verksamheter och uppdrag som tillkommit i samband med regionbildningen.

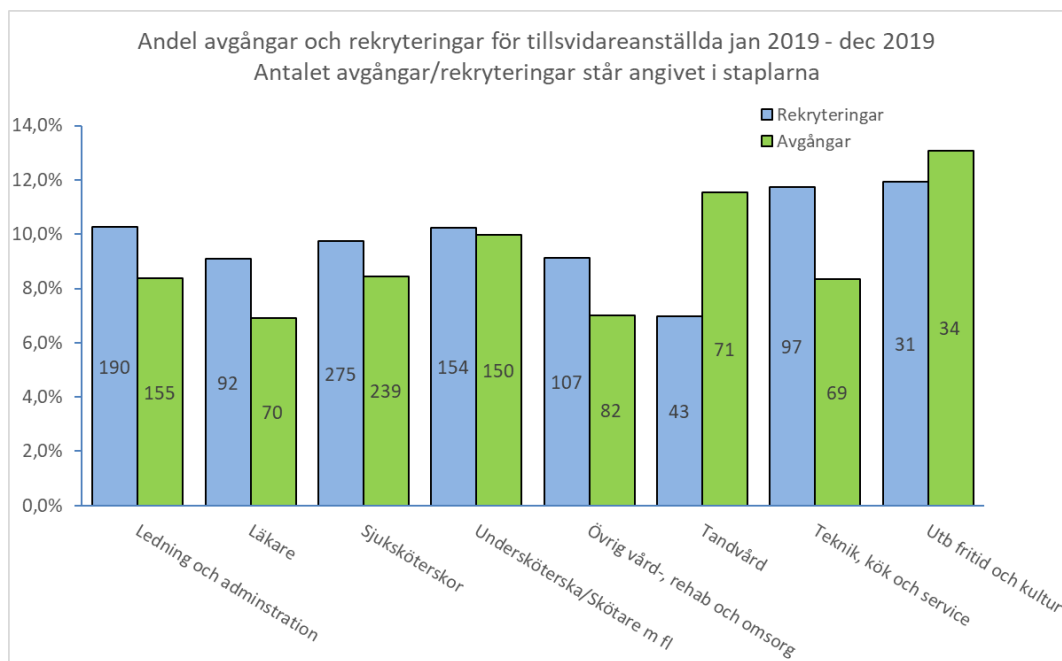
Fördelning och utveckling inom sju av regionens stora personalgrupper mätt i årsarbetare framgår av **Figur xx, sidan xx, utveckling av månadsavlönade årsarbetare.**

Figur x: Utveckling av månadsavlönade årsarbetare per den sista december respektive år.

Även om antalet medarbetare i Region Jönköpings län totalt sett har ökat den senaste femårsperioden finns bemanningsproblem och det är svårrekryterat inom vissa verksamheter och områden. Nationella prognoser visar att tillgången på flera större yrkesgrupper kommer att vara begränsad även framöver. Inom vissa yrkesgrupper finns också utmaningar som till exempel generationsväxlingar eller hög personalomsättning.

Under 2019 var personalomsättningen 8,6 procent; 870 medarbetare slutade sin anställning varav 270 gick i pension. Det är en minskning med 0,1 procentenheter jämfört med 2018. Under samma period tillsvidareanställdes 990 medarbetare. Personalomsättningen skiljer sig åt i olika yrkesgrupper.

Figur x: Personalomsättning och antal externa avgångar/rekryteringar inom Region Jönköpings län 2019.

Strategisk kompetensförsörjning

Sveriges befolkning fortsätter att växa och det finns en stor utmaning i att antalet barn, unga och äldre ökar snabbare än den arbetsföra befolkningen. Den demografiska utvecklingen i Region Jönköpings län stämmer väl överens med utvecklingen nationellt vilket innebär att det inte kommer finnas utrymme att öka personalstyrkan i förhållande till de krav som den totala befolkningstillväxten betingar. Det kommer därför krävas fler och andra insatser än bara rekrytering för att fortsatt kunna ha en god kompetensförsörjning av verksamheten.

Att stärka arbetsgivarvarumärket är en central strategi för att attrahera nya och engagera befintliga medarbetare. Arbetet sker inifrån och ut genom att en positiv kultur skapar stolta medarbetare och goda ambassadörer. Genom ökad synlighet och målgruppsanpassad kommunikation marknadsförs Region Jönköpings län som en attraktiv arbetsgivare och en framgångsrik region. En välfungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att bygga arbetsgivarvarumärket. Regionens kompetensförsörjningsprocess ger förutsättningarna för arbetet.

Kompetenta, delaktiga och engagerade medarbetare

Kompetensen och engagemanget hos medarbetarna är avgörande för organisationens framgång. Verksamhetens behov, regelbundna medarbetarsamtal och individuella kompetensutvecklingsplaner ligger till grund för att utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som verksamheten i sin helhet.

Medarbetarskapet bygger på ett välfungerande samarbete mellan kollegor, medarbetare och chefer i det dagliga arbetet. Det är allas gemensamma ansvar att bidra till god arbetsmiljö och god kommunikation. Medarbetarskapet är ansvarsfullt och krävande, samtidigt som det är meningsfullt och utvecklande. En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en behöver därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om hur resultat ska uppnås. Inom regionen arbetar vi med samverkan med medarbetare och fackliga organisationer genom medarbetarsamtal, arbetsplatsträffar och i samverkansgrupper. Samverkansavtal, medarbetarpolicy och våra grundläggande värderingar ger förutsättningar.

Region Jönköpings län erbjuder goda möjligheter till att jobba med utveckling och förbättringsarbete. Genom att tydliggöra karriärmöjligheter och främja intern rörlighet ges medarbetare en möjlighet att utveckla både sig själva och verksamheten.

En väl fungerande lönebildning och långsiktigt hållbara arbetsvillkor är en viktig förutsättning för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare. Lönebildningen är en del i verksamhetsstyrningen och drivkraften att motivera till bra arbetsprestationer. Varje medarbetare ska, under hela sitt yrkesliv, kunna påverka sin lön genom att utvecklas i arbetet, utöka sin erfarenhet och förbättra sina arbetsresultat. Våra kollektivavtal och Riktlinjer för lönebildning i Region Jönköpings län ger förutsättningarna för arbetet.

Hälsa och likabehandling

Region Jönköpings län arbetar aktivt med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser för en god organisatorisk och social arbetsmiljö. I det systematiska arbetsmiljöarbetet ska riskbedömningar, handlingsplaner, åtgärder och uppföljningar ske regelbundet för att främja en god hållbar arbetsmiljö och förebygga ohälsa och olycksfall.

Goda resultat avseende rehabilitering kräver tidiga och aktiva insatser, bland annat i samverkan med företagshälsovården, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Alla medarbetare ska erbjudas en likvärdig arbetslivsinriktad rehabilitering utifrån sina behov. Målet är att medarbetare som är i pågående sjukskrivning ska få ökat stöd och tidigare komma tillbaka till arbete.

Region Jönköpings läns hållbarhetsprogram omfattar sociala förhållanden, ekonomiska villkor och miljöhänsyn. Det sociala hållbarhetsarbetet utgår från människors lika värde och att människor med olika bakgrund, färdigheter och livserfarenheter berikar varandra med ny kunskap och nya insikter. I programmet utvecklas arbetsgivarens arbete med åtgärder för lika möjligheter och rättigheter.

Öppna, engagerade och kunniga chefer och ledare

Region Jönköpings län har drygt 500 chefer på olika nivåer. Ett framgångsrikt chef- och ledarskap vilar på Region Jönköpings läns grundläggande värderingar och är en nyckel till att uppfattas som en attraktiv arbetsplats. Med fokus på invånarnas behov ska chefen, utifrån vår chefspolicy, verka för verksamhetens resultat och utveckling, medarbetares kompetensutveckling, arbetstillfredsställelse och leda det systematiska förbättringsarbetet. Cheferna är arbetsgivarföreträdare och har ett helhetsansvar för sin verksamhet och att nå uppsatta mål.

Chefer behöver kontinuerligt stärkas i sin roll som arbetsgivarföreträdare och ledare. Program och utbildningar kring chefs- och ledarskap, samt talangutveckling är en viktig förutsättning för att kunna leda det systematiska förbättringsarbetet. Chefer deltar även i nätverk för engagerat ledarskap som ger utrymme att i dialog och nätverk med andra chefer, ge och få stöd och inspiration i aktuella frågor. Genom teori och praktiska övningar sker en fördjupning i konkreta frågeställningar som rör möjligheter och utmaningar i rollen som chef.

Prioriterade uppdrag under planperioden är

Med bred förankring hos medarbetare, politik och tjänstemän arbeta fram ett "medarbetarlöfte" där vi som arbetsgivaren Region Jönköpings län tydliggör målet att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Den riktade lönesatsningen som påbörjades under 2020 fortsätter under året för att nå den önskade lönestrukturen och därigenom en ökad attraktivitet och underlätta bemanning.

Fortsätta arbetet med att bygga upp en intern bemanningsenhet för sjuksköterskor

Åtgärd från hållbarhetsprogrammet: Arbeta för att tydliggöra chefsuppdraget och skapa förutsättningar för ett hållbart chefskap

Systemmätetal	Mätmetod	Periodicitet	Mättnivå	Mål 2021	Resultat 2018	Resultat 2019
Attraktiv arbetsgivare	Trustcruit CNPS	Tertial	RJL	Region Jönköpings län ska vara Sveriges mest attraktiva offentliga arbetsgivare.	Ny	
<i>Personalhälsa</i>	<i>Heroma</i>	<i>Tertial</i>	<i>RJL/VO</i>	<i>Sjukfrånvaron ska vara låg och skillnaden i sjukfrånvaro mellan män och kvinnor ska minska. (från Hållbarhetsprogrammet)</i>	<i>4,9 %</i>	<i>5,1 %</i>

Uppföljning av specifika aktiviteter, riktade insatser och åtgärder genomförs i berörda verksamheter och projekt. Inom perspektiv medarbetare finns ytterligare uppföljningsmått som inte är systemmätetal.

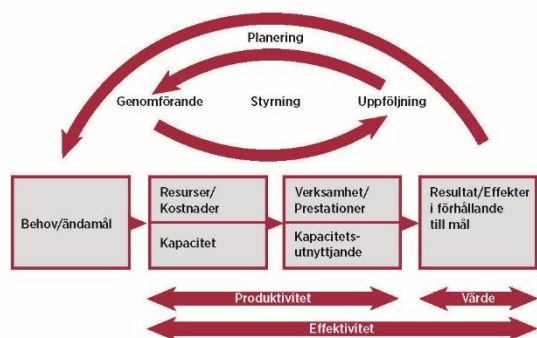
Perspektiv: Ekonomi

Utgångspunkten för styrningen är Kommunallagens krav på god hushållning, både ur ett verksamhetsperspektiv (ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet) och ur ett finansiellt perspektiv (långsiktig och uthållig finansiering).

Kostnadseffektiv verksamhet

Verksamhetsmål inom hälso- och sjukvård och regional utveckling ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. För en bra styrprocess krävs att olika verksamhetsnivåers mål, resurstilldelning och resultat är tydliga, i såväl

planering som genomförande och uppföljning. En ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet uppnås genom god måluppfyllelse där tjänsten producerats med en hög produktivitet (se figur 5, sida 19).

Finansiellt mål

Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Kostnadsutvecklingen inom framförallt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kommer att ställa krav på finansiering och kostnadskontroll för en ekonomi i balans. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter.

Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Region Jönköpings läns ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar som framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Det övergripande finansiella målet innebär:

- skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska räcka till verksamhetens nettokostnader och investeringsutgifter
- finansiella intäkter från pensionsmedels- och rörelsekapitalförvaltningen ska täcka finansiella kostnader avseende pensionsskulden
- det övergripande finansiella målet om egenfinansiering utvärderas över tidsperioden 2015-2025.

Av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska över tid verksamhetens nettokostnader utgöra 98 procent, finansnetto 0 procent och investeringsutgifter utöver avskrivningar utgöra 0-2 procent av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning.

Inom den kommunala sektorn är den allmänna definitionen av egenfinansiering av investeringar att investeringsutgifterna ska täckas av årets resultat och avskrivningar. Den 1 januari 2019 förändrades den kommunala redovisningslagen så att finansiella tillgångar ska värderas till marknadsvärdet. Det innebär att realiserade värdeuppgångar och värdenedgångar på finansiella tillgångar blir resultatpåverkande och att årets resultat ett enskilt år kan vara mycket högt alternativt lågt i förhållande till budget beroende på att realiserade värdeförändringar påverkat resultatet. För att den förändrade redovisningsprincipen inte ska påverka hur Region Jönköpings läns mål om egenfinansiering av investeringar bedöms är scenariot för perioden 2015-2025 beräknat utifrån resultatmålet verksamhetens resultat före finansnetto och avskrivningar. På så vis får finansnettot ingen påverkan på det finansiella målet.

Pensionsskuld

Den 31 december 2019 uppgick Region Jönköpings läns pensionsåtagande till 9,0 miljarder kronor. Pensionsåtagandet regleras i huvudsak genom tre avtal: PA-KL, KAP-KL och AKAP-KL. Avkastningen på de samlade finansiella tillgångarna på 7,4 miljarder kronor (marknadsvärde 191231) beräknas över tid täcka kostnaden för att värdesäkra pensionsåtagandet. Risk finns dock att skulden ökar kraftigt framöver, eventuellt redan 2021, genom justering av diskonteringsräntan samt ökning av den beräknade genomsnittliga livslängden. Kostnaden för den förmånsbestämda pensionen kommer att variera mellan åren under planperioden, beroende på

att prognosen för inkomstbasbeloppets ökning är olika, men beräknas öka med cirka 100 miljoner kronor till 2023.

Finansiella förutsättningar

Region Jönköpings läns finansiella förutsättningar för att tillgodose medborgarnas behov beror i huvudsak på:

- befolkningsutvecklingen i länet relaterad till ökningen i riket
- samhällsekonomin utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- statens transfereringar
- avgiftsnivåer
- skattesats

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) bedömning augusti 2020 av samhällsekonomin

SKR bedömer utsikterna för BNP och sysselsättning för helåret 2020 bli svagare, jämfört med SKR:s bedömningar våren 2020. Samtidigt som SKR skriver ner den realekonomiska kalkylen revideras dock skatteunderlagsprognosen upp för 2020. Anledningen är att lönesumman ser ut att bli starkare än vad SKR beräknade före sommaren, som en följd av stora utbetalningar av permitteringslöner. Utsikterna för såväl konjunkturen som det kommunala skatteunderlaget är ändå ovissa, med anledning av covid-19.

Mycket ser nu ut att ha stabiliserats i Sverige, jämfört med den dramatiska konjunkturkollapsen under månaderna mars, april och maj. SKR bedömer att botten tycks vara passerad och aktiviteten i den svenska ekonomin förväntas nu stiga. SKR räknar med att BNP från och med det tredje kvartalet i år åter ska öka. Uppgången under det andra halvåret antas dock bli svagare än vad vi tidigare förutsatte. SKR:s BNP-estimat för 2020 landar nu på -4,9 procent.

SKR beskriver arbetsmarknaden som svag och bedömningen är att nedgången för antalet sysselsatta timmar minskar med 5,5 procent både första och andra kvartalet 2019 enligt nationalräkenskaperna. SKR:s kalkyl pekar på en fortsatt uppgång för antalet arbetslösa och att andelen arbetslösa en längre tid kommer att ligga över 9 procent och sannolikt hamna över 10 procent vid årsskiftet 2020/2021. SKR antar i sitt scenario att lågkonjunkturen består ända till 2023. Ett ihållande lågt resursutnyttjande i den svenska ekonomin antas således bli följden av den krisartade utvecklingen 2020. Inte förrän mot slutet av 2023 antas att timgapet är slutet; det vill säga gapet mellan faktiskt antal arbetade timmar och den beräknade timpotentialen.

För 2020 räknar SKR med en inbromsning av skatteunderlaget, till följd av fortsatt kraftig minskning av arbetade timmar. Detta motverkas visserligen av omfattande utbetalningar av permitteringslön men lönesumman ökar ändå nästan inte alls. Skatteunderlagstillväxten stannar en bit över två procent. Att den inte blir ännu lägre förklaras av en mycket kraftig ökning av inkomsterna från en rad beskattningsbara sociala ersättningar, framförallt arbetsmarknadsersättningar och sjukförsäkring. Krisåtgärderna för att mildra ekonomiska effekter av covid 19-pandemin bidrar därmed till att hålla upp skatteunderlagstillväxten.

SKR räknar med att konjunkturåterhämtningen börjar hösten 2020, och att antalet arbetade timmar börjar återhämtas. Det leder till en större ökning av lönesumman 2021 än 2020 trots att SKR utgår från att inga permitteringslöner utbetalas nästa år. Skatteunderlaget dämpas samtidigt av att indexeringen av pensionsinkomster blir mindre än 2020 och att beskattningsbara sociala ersättningar minskar när ”coronaåtgärder” upphör 2021. Det resulterar i att skatteunderlagstillväxten blir lika låg som finanskrisens värsta år, 2009. Den underliggande ökningstakten är den lägsta sedan 1993.

I SKR:s scenario för 2022–2023 innebär vägen till konjunkturrell balans kraftig konjunkturåterhämtning med stark sysselsättningstillväxt, tilltagande löneökningar och ett skatteunderlag som växer i historiskt genomsnittlig takt.

Generella statsbidrag och utjämning

Statens bidrag till landstingssektorn består i allt väsentligt av bidraget för kommunalekonomisk utjämning och bidraget avseende läkemedelsförmånen. Syftet med kommunal utjämning är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla landsting och regioner att kunna tillhandahålla likvärdig service oberoende av

länsinvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Systemet för kommunalekonomisk utjämning omfattar:

Inkomstutjämningsbidrag (staten garanterar medelskattkraft på 115 procent)

Mellankommunal kostnadsutjämning (hälso- och sjukvård, glesbygd, befolkningsförändringar, kollektivtrafik, strukturella löneskillnader)

Regleringsavgift (staten reglerar här den totala nivån på transferering).

Välfärdsmedlen 2020 är på totalt 2 700 miljoner kronor till regionerna. De består av 2 100 miljoner kronor i generellt invånarbaserat stöd, vilket ger Region Jönköpings län 74 miljoner kronor inom regleringsbidraget/avgiften. Välfärdsmedlen innehåller även 600 miljoner kronor avseende flyktingbaserat stöd. Vi får cirka 26 miljoner kronor av dessa vilket redovisas i tabellen XX. Från och med 2021 ingår hela denna anslagspost, vilken då är 3 000 miljoner kronor, i regeringsposten och fördelas efter invånare. För Region Jönköpings län innebär det 105,6 miljoner kronor.

Kostnadsfri tandvård för barn och unga till och med 23 år, är utifrån finansieringsprincipen kompenserad i regleringsavgiften/bidraget.

Tabell 2 Generella statsbidrag och utjämningsbidrag

Tabellen uppdateras senare

miljoner kronor	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Inkomstutjämning	1 683	1 736	1 788	1 843	1 912
Kostnadsutjämning	-325	-339	-358	-364	-375
Regleringsavgift/bidrag ¹⁾	-108	-69,7	-72	-76	-122
Läkemedelsbidrag	945	998,5	1 049	1 101	1 156
Välfärdsbiljard flyktingvariabler resp inv.	65,3	44	26	0	0
Summa	2 260	2 370	2 433	2 504	2 571

Statsbidrag för läkemedel

Genom överenskommelser mellan staten och SKL har regionerna ersatts med ett särskilt statsbidrag för kostnaden för läkemedelsförmånerna. Statsbidraget fördelas enligt en behovsmodell som är baserad på befolkningsstruktur och socioekonomi. Mycket kostsam läkemedelsbehandling för vissa sjukdomar, som är ojämnt fördelade mellan regionerna, finansieras solidariskt av regionerna. Statens ersättning till regionerna för läkemedelsförmånerna är ett specialdestinerat statsbidrag. Region Jönköpings läns bidrag för läkemedel beräknas för 2021 uppgå till 1 150 miljoner kronor (tabell X, sida XX).

Riktade statsbidrag till hälso- och sjukvården

Utöver generella statsbidrag förekommer ett flertal riktade statsbidrag/projektbidrag. De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en överenskommelse som tecknas mellan staten och SKR. I överenskommelsen regleras vilka insatser regioner ska göra för att erhålla bidragen samt hur insatserna ska återredovisas.

De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård utökades kraftigt inför 2018 och ytterligare riktade statsbidrag tillkom 2019. En bedömning av vilka medel som Region Jönköpings län kan räkna med för 2021 har gjorts, och dessa finns inräknade i budgeten för 2021. Utgångspunkten i planeringen för Region Jönköpings län är att det arbete som påbörjades under 2018 och i allt väsentligt har fortsatt under åren 2019 och 2020 kommer att fortgå även under 2021. De överenskommelser som tecknas inför 2021 kan dock innebära att vissa justeringar kan behöva göras.

I 2021 års budget finns intäkt om 389 miljoner för förväntade riktade statsbidrag. Dessa har under 2020 till fullo fördelats som permanenta förstärkningar till verksamheten.

Regionskatten

Region Jönköpings läns utdebitering 2021 är 11,76 kronor (beslut fattas i oktober). Om hänsyn tas till regionernas olika kostnadsansvar för hemsjukvård, kollektivtrafik, färdtjänst med mera (den så kallade skattesatsen), var justerade skattesats 2020 för Region Jönköpings län 11,59 kronor, vilket är något lägre än genomsnittet för riket.

En viktig förutsättning för fortsatt god samhällsekonomisk tillväxt är att skatten hålls på en långsiktigt hållbar nivå.

Tabell 4 Genomförda skatteförändringar sedan 2011

År	Förändring	Skattesats	
2019	Höjd utdebitering	0,50	11,76
2015	"Skatteväxling" region med mera	0,05	11,26
2014	Skatteväxling av färdtjänst	0,15	11,21
	Höjd utdebitering	0,40	
2013	Skatteväxling av hemsjukvård	-0,34	10,66
2012	Skatteväxling av trafik	0,33	11,00
2011		10,67	

Finansiella intäkter/kostnader

Årsavkastningen för de finansiella tillgångarna åren 2021-2023 beräknas uppgå till cirka 4,75 procent, vilket motsvarar cirka 340 miljoner kronor per år. Pensionsskulden vid 2020 års utgång beräknas uppgå till 9,2 miljarder kronor och beräknas öka till 9,5 miljarder kronor 2023. Kostnad för värdesäkring av pensionsskulden beräknas trots skuldökningen hamna på samma nivå 2023 som 2020, vilket motsvarar knappt 300 miljoner kronor.

FINANSIELL BEDÖMNING 2021–2023

För en långsiktig och finansiell hållbar utveckling är Region Jönköpings läns finansiella målsättning att över tid uppnå ett finansiellt resultat som ger förutsättning för egenfinansiering av investeringar. Föreliggande resultatbedömning och bedömning kring möjlighet av egenfinansiering av investeringar baseras på följande förutsättningar:

Verksamhetens nettokostnad för 2021-2023 är en uppräknings av 2020 års budget utifrån av SKL bedömd pris- och löneförändring.

Skatteintäkter och kommunal utjämning/statsbidrag utifrån SKL:s bedömning augusti 2020.

Oförändrad skattesats 2021 11,76 (beslutas okt)

Utgiftsramar för 2021-2023 har utökats vilket redovisas i tabell x, sida xx.

Investeringar Uppdateras senare

Erfarenheten visar att utfallet av investeringarna sällan når upp till målen i budget och flerårsplan.

Högkonjunkturen och de pågående byggnationerna gör det realistiskt att investeringarna uppgår till 85 procent av den beräknade investeringskalkylen under 2020 och 2021, resterande år beräknas de till 100 procent av investeringskalkylen.

Utifrån bedömningen av resultat, investeringsnivå och därmed egenfinansiering saknas utrymme för utgiftsökningar och restriktivitet i beslut om nya investeringar kommer att vara nödvändig såväl under planperioden 2020-2022 som resterande år i perioden för det finansiella målet om egenfinansiering, 2015-2025.

Inom ramen för målet om egenfinansieringsperioden 2015-2025 (tabell x, sida xx) hanteras de investeringar som avser köp av tåg som tidigare leasats (2019) samt byggnation av tågdepå (2021, 2022) utanför målet om egenfinansiering. För resterande period innebär det att investeringsnivån inte får överstiga 750 miljoner kronor år 2023, 470 miljoner kronor år 2024 och 440 miljoner kronor år 2025. Skulle investeringsbehovet överstiga nivån något år krävs särskilt beslut om hur den överskjutande delen ska finansieras.

Inom ramen för egenfinansiering ingår även medfinansiering av Y:et, beslutet i fullmäktige 2017.

När genomförandeavtal tecknas kommer överenskommet belopp belasta resultatet.

Finansiell utblick mot 2030

De senaste tjugo åren har det varit en förhållandevis god balans i den demografiska utvecklingen. De åldersgrupper som är i arbete och därmed bidrar till finansiering av välfärden har växt i ungefär samma takt som de behov som den demografiska utvecklingen har gett. Trots det har välfärdssektorn haft stora utmaningar att klara en verksamhet och ekonomi i balans. Region Jönköpings län har sedan början av 2000-talet varje år ökat kostnadsmassan utöver pris- och löneökningar, det vill säga en volymökning.

Den demografiska utvecklingen de kommande 20 åren kommer däremot att innebära en mycket stor utmaning för välfärdssektorn i hela Sverige. Enligt befolkningsprognosen kommer Jönköpings län att ha cirka 395 000 invånare år 2030, en ökning med nästan 30 000 invånare. Det som kommer att utmana välfärdssektorn är att de åldersgrupper som ökar mest är de yngre och de äldre. Åldersgrupperna som vi idag räknar till de som arbetar, 20–64 år, ökar visserligen också men inte alls lika mycket.

Staten, kommuner och regioner påverkas på olika sätt av den demografiska utvecklingen fram till 2030. För att konkretisera hur Region Jönköpings läns verksamhet och därmed intäkter och kostnader påverkas har en långtidsprognos tagits fram.

Nettokostnadsprognosen är beräknad utifrån befolkningsprognosen med verksamhetskostnader utifrån hur dagens invånare konsumerar Region Jönköpings läns tjänster beroende på ålder och kön. Detta ger en framskrivning av nettokostnaderna utifrån att all verksamhet bedrivs och konsumeras på samma sätt som idag, det vill säga demografiutvecklingen får fullt genomslag.

Även för prognosen över skatteintäkter och statsbidrag ligger befolkningsprognosen som bas för hur skatteintäkter med mera utvecklas under perioden. Utöver detta har en del schablonmässiga bedömningar gjorts för att skapa en komplett kalkyl.

Långtidsprognosen visar tydligt att Region Jönköpings län inte kan låta nettokostnadsutvecklingen följa den demografiska utvecklingen och fortsätta att öka i volym. Det som kommer att behövas är en omställning i verksamheten som gör att Region Jönköpings län klarar att leverera verksamhet inom hälso- och sjukvård och regional utveckling till ett större invånarantal. En av inriktningarna för att klara utmaningen är att göra en omställning från specialiserad vård till primärvård och därifrån till att mera stödja invånarna i hälsofrämjande insatser och fortsatt arbete för en bättre hälsa hos invånarna minska behoven av hälso- och sjukvård. Arbetet med den regionala utvecklingen är av stor betydelse för att säkra tillgång till arbetskraft och en god tillväxt i länets skatteunderlag.

Hela välfärdssektorn står inför samma utmaning och faktorer som också kommer att bidra till lösningar är sannolikt digitalisering, ett längre arbetsliv och invandring.

Tabell 5 Förändring jämfört med Budget 2019 Uppdateras senare

Tabell 6 Egenfinansiering av investeringar 2015-2025 Uppdateras senare

STRATEGISKT MÅL

God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Avser regionstyrelsens budgetanslag

Systemmätetal	Mätmetod	Mål 2021	Resultat 2020	Resultat 2019
Ekonomi i balans	Ekonomisystem	Inte överstiga budget		

Förändring jämfört med budget 2020	2021	2022	2023
miljoner kronor			
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv, attraktivitet (ANA)			
Kultursatsning skola	-1	-1	-1
Länsmuseet	-1	-1	-1
Projektstöd kultur, fria kulturlivet	-3	-3	-3
Smålandsturism	-5,5	-5,5	-5,5
Summa ANA nämnden	-10,5	-10,5	-10,5
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)			
Ingen indexhöjning i kollektivtrafiken	-10	-10	-10
Projekt avgiftsfri kollektivtrafik	-3		
Satsning mot nolltaxa	-15	-15	-15
Utbyggnad kollektivtrafik		-25	-50
Slopat stöd till flygplats	6	6	6
Summa TIM nämnden	-22	-44	-69
Nämnden för folkhälsa och sjukvård			
Slopad vårdavgift för tvångsvård	-1	-1	-1
Ungdomsmottagningar	-10	-10	-10
Åtgärdsplan tandvård	-1	-1	-1
Jourkurator	-1	-1	-1
Handlingsplan suicidprevention	-0,5	-0,5	-0,5
Ramförstärkning psykiatri	-10	-10	-10
Kallelse till vård giltig som biljett i kollektivtrafik	-2,5	-2,5	-2,5
Gästhem alla länsdelar, Palliativ vård, SSIH, PV, Sp.vård	-10	-10	-10
Läkartid på säbo utökas	-5	-5	-5
Barn- och ungdomshälsan, BUP	-30	-40	-40
Covid-19 stöd, uppskjuten vård	-85	-80	
Missbruks- och abstinensvård, samsjuklighet	-5	-5	-5
Digitalisering	-10	-15	-20
Effektivisering digitalisering		5	10
SVF, PSVF	-10	-15	-20
Rehab PV	-5	-5	-5
Omställning nära vård	-25	-50	-75
Tandläkare utbildning	-2	-2	-2
Hjärtat hus	-1	-1	-1
Summa FS nämnden	-214,0	-249,0	-199,0
Regionstyrelsen			
Lönebildning	-60	-120	-180
Arbetstidsförkortning/hållbart arbetsliv	-25	-25	-25
Ekologiska livsmedel	-4	-4	-4
Slopat medlemskap AER	0,5	0,5	0,5
LÖF	-3	-3	-3
Svenskt ambulansflyg	-4	-6,5	-6,5
Inera	-9	-9	-9
Södra Vätterbygden	-0,2	-0,2	-0,2
Höjd grundbemanning	-50	-50	-50
Regionstyrelsen oförutsedd	-15	-15	
Summa Regionstyrelsen	-169,7	-232,2	-277,2
SUMMA FÖRÄNDRING JÄMFÖRT MED 2020	-416	-536	-556

Tänkta poster till finansiering av utökningar			
Statsbidrag uppskjuten vård	140	140	0
Statsbidrag nya generella	105	53	0
I anspråk motsvarande 30 öres skatteintäkt	238	238	238
Summa	483	430,8	238
Utökningar	-416	-536	-556
Diff	67	-105	-318
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	405	266	225
Vänsterpartiets utökningar utöver Koalitionen budgetför	-119	-216	-248

UTBETALNINGSPLAN version 20200903							2021	2022	2023	2024	2025	
Summa beslutade (fastighet)							404	97	45	45	45	
Ej beslutade (fastighet)							254	522	453	327	330	
Totalram ospec+spec							321	269	265	265	265	
Inventarier större byggnationer samt övrigt							138		100			
SUMMA TOTALT							1 117	887	863	637	640	
mnkr	2015	2016	2017	2018	2019	PrognosT 2 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023	Scenario 2024	Scenario 2025	Summa 2015- 2025
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1 091	405	266	225	-6	-6	3 832
Avskrivningar	369	386	398	374	361	390	439	473	480	482	485	4 637
Egna medel	604	599	711	625	1 207	1 481	844	739	705	476	479	8 469
Investeringar	-337	-613	-837	-819	-1 186	-1 003	-1 005	-798	-777	-637	-640	-8 652
Köp av tåg 2019 utanför egenfinansieringen					156							156
Egenfinansiering	267	-15	-127	-195	178	478	-162	-59	-71	-161	-161	-27
Ianspråktagande/återställning placerade medel				200								200
Slutlig egenfinansiering	267	-15	-127	5	178	478	-162	-59	-71	-161	-161	173

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2021

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Beräkning av verksamhetens nettokostnad

Utgiftsramarna per nämnd och område utgår från beslutad budget för 2020 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året samt de utökningsramar som påverkar.

Regionfullmäktige fördelar budgeten på nivåerna regionstyrelse och nämnder samt utgiftsramar per område i enlighet med uppdelningen i VI 2000 (Verksamhetsindelning 2000). Utgiftsramarna är uppräknade med index för kostnadsökningar avseende löner och priser (LPIK Löne- och prisförändringar för landsting) vilket fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utgiftsförändringar i budgeten för 2021 finns specificerade i [tabell x, sida xx](#).

Generella och riktade statsbidrag

Regionens prioriteringar utgår från de grundläggande värderingarna, visionen, målbild 2030 och de strategiska målen. Huvudprincipen för generella och riktade statsbidrag är att de är en del av finansieringen för Region Jönköpings län. I budget 2021 har de riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården som är knutna till överenskommelser mellan SKR och staten räknats in.

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR - UTGIFTSOMRÅDEN

Regionstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Jönköpings läns angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas verksamhet. Regionsstyrelsen och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Budget med verksamhetsplan 2021. Regionfullmäktige anvisar budget på nämndnivå med fördelning på utgiftsramar enligt [tabell xx, sida xx](#).

Förändring av utgiftsramar, oförutsedda utgifter med mera

Regionstyrelse och nämnder har befogenhet att inom nämndens totala budgetram under året göra förändringar mellan utgiftsområden i de fall det är en del i att uppnå fullmäktiges beslutade Budget

med verksamhetsplan 2021. Utöver det har regionstyrelse och nämnder befogenhet att inom ram under året göra förändringar till följd av oförutsedda händelser eller annan händelse som till sin karaktär eller av tidsskäl inte kan avvakta beslut i regionfullmäktige.

Regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter med mera uppgår till [xx](#) miljoner kronor.

Regionstyrelsen har att pröva frågan om medel ska anvisas för ökade lokalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större fastighetsinvestering. Samma gäller vid ökade kapitalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större inventarieinvestering. Finansiering sker med utrymme för ökade avskrivningskostnader.

Uppföljning

Regionstyrelse och nämnder ska genom månadsrapporter från förvaltningen löpande följa verksamhet och ekonomi. Efter april och augusti ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapporera en delårsrapport med sammanfattning av hur verksamheten utvecklas mot de mål som anges i budgeten samt ekonomisk helårsprognos. För helåret ska regionstyrelsen lämna årsredovisning till regionfullmäktige.

I delårsrapporten och årsredovisningen ska återrapporeringen spegla regionfullmäktiges fördelning per nämnd och utgiftsramar. Regionstyrelsen kan välja att särskilt följa vissa uppdrag och utökningsramar.

Regionstyrelsen ska genom sin uppsiktsplikt följa övriga nämnders verksamhet och ekonomi. Nämnd med låg måluppfyllelse avseende systemmätetal, oavsett perspektiv inom balanced scorecard, ska i samband med att delårsrapport per april respektive augusti i protokollet till ärendet beskriva vilka åtgärder nämnden vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Med låg måluppfyllelse avses i första hand systemmätetal som vid mätningen visar rött, det vill säga inte är uppfyllt. Protokollet delges regionstyrelsen inför dess behandling av delårsrapporten. Nämndens ordförande redogör även muntligen vid styrelsens sammanträde för åtgärderna.

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR – EGNA VERKSAMHETSOMRÅDEN

Budget för egna verksamhetsområden

Regionfullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2021 anger utgiftsramar och verksamhetsmål som ska nås för Region Jönköpings läns samlade åtagande, oavsett vem som utför verksamheten. För de delar av verksamheten som utförs i egen regi, ska regionstyrelse och nämnder senast i januari 2021 fastställa budget per verksamhetsområde. (Normalt fattas beslutet i december.)

Regionstyrelse och nämnder ska samtidigt fastställa en budget för de delar av styrelsens och nämndens

utgiftsramar som inte fördelats till verksamhetsområden. Regionstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet med förvaltningsbudget i vilka verksamhetsuppdrag och budget konkretiseras.

Budgetprinciper för verksamhet i egen regi

Ersättningsformer

Huvudsakligen ges ett budgeterat anslag till respektive verksamhetsområde. Några verksamhetsområden omfattas helt eller delvis av andra ersättningsformer. Regionstyrelse och nämnder har att tillämpa följande former för fördelning av budget till verksamhetsområden (se tabell xx sida xx).

Verksamhetsområde	Anslag	Annan ersättning
Hälso- och sjukvård		
Vårdcentralerna Bra Liv		Primärvård som ingår i vårdval ersätts enligt "Primärvård inom vårdval i Jönköpings län".
Psykiatri, rehabilitering och diagnostik	Budgetram för psykiatri Budgetram vid specifika uppdrag (till exempel mammografi).	Intäkter från köpande enheter
Folktandvården	Budgetram för vissa delar av specialisttandvården: - tandvård som inte kan finansieras - genom intäkter från patient och - försäkring. - forskning och utveckling - utbildning av specialisttandläkare - med flera. Budgetram för vissa delar av allmän- tandvården: Utbildningsansvar, läkemedel, tolkkostnader samt för underskottskliniker	Allmäntandvård och specialisttandvård för vuxna finansieras av patientavgifter enligt fastställda taxor och ersättning från den statliga tandvårds-försäkringen. Barntandvårdspeng enligt fastställd nivå. Rörlig ersättning för nyutexaminerade tandläkare och tandhygienister.
Medicinsk vård	Budgetram	
Kirurgisk vård	Budgetram	Specialiserad ögonsjukvård i öppenvård, omfattande basuppdraget ögonläkarmottagning och de båda tilläggsuppdragen ögonbottenfotografering vid diabetes respektive kataraktoperationer ersätts enligt "Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län".
Regional utveckling		
Utbildning och kultur	Budgetram	
Länstrafiken	Budgetram	
Övrigt		

Politisk verksamhet

Budgetram

**Interna
serviceverksamheter:
IT-centrum,
verksamhetsnära
funktion,
Verksamhetsstöd och
service**

Budgetram vid specifika uppdrag.

Intäkter från köpande enheter

För de verksamhetsområden som har intäkter från köpande enheter regleras prissättningen enligt fullmäktiges inriktning för stöd- och serviceverksamheter.

Resultatbalansering

För anslagsfinansierad verksamhet avslutas budgetåret utan att årets resultat förs vidare till ett resultatsaldo. Samma princip gäller för de intäktsfinansierade serviceverksamheterna.

För verksamheter inom vårdval Jönköpings län förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet på verksamhetsområdesnivå i samband med behandling av årsredovisning 2020. För Folk tandvårdens konkurrensutsatta delar förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet i samband med behandling av årsredovisning 2020. Om ett verksamhetsområdes ackumulerade saldo är negativt ska en åtgärdsplan upprättas med en plan för återställande inom tre år. Åtgärdsplanen fastställs av respektive nämnd och delges regionstyrelsen.

Tandvård

Folk tandvårdens prissättning bör inte avvika för mycket från TLV:s (Tandvård- och läkemedelsförmånsverket), referenspriser för att inte påverka högkostnadsskyddets ogynnsamt för den enskilde. Krav på konkurrensneutralitet förutsätter att prissättningen baseras på självkostnad. För att finansiera pris- och löneökningar höjs Folk tandvårdens priser 2021 med i genomsnitt xx procent. (2020: 1,7 procent).

I självkostnaden för Folk tandvården ska av konkurrensskäl mervärdeskatt ingå, trots att den kommunala sektorn har generell avdragsrätt för mervärdeskatt. Avdragsrätten redovisas därför tekniskt som en intäkt utanför Folk tandvården. För 2021 är denna beräknad till xx miljoner kronor (2020: 21,1 miljoner kronor).

Vuxentandvårdens utgiftsram på xx miljoner kronor (2020: 12,6 miljoner kronor) avser kostnader för läkemedel, utbildningsansvar och tolkkostnader som inte finansieras genom tandvårdstaxan samt ersättning för Folk tandvården för vuxentandvårdens underskott vid tre underskottskliniker.

Nämnden för folkhälsa och sjukvård ska differentiera vårdpengen utifrån att tandhälsan varierar i länet. Utgiftsramen för barntandvårdspengen 2021 uppgår till xxx miljoner kronor varav xx miljoner av dessa avser högkostnadsskydd barntandvård. Antalet 3-23-åringar beräknas 2021 uppgå till xxxxx personer

vilket ger en genomsnittlig barntandvårdspeng på xxxx kronor.

För Folk tandvårdens preventiva arbete inom barnhälsovård, förskola, grundskola och gymnasium ges en särskild ersättning på xx miljoner kronor (2020: 11,2 miljoner kronor).

Utöver barntandvårdspengen och det preventiva folkhälsoarbetet finns en utgiftsram på xx miljoner kronor (2020: 5,4 miljoner kronor) för Folk tandvårdens och privattandvårdens kostnader avseende utbildningsansvar, läkemedel, tolkkostnader samt ersättning till Folk tandvården för underskottskliniker.

Total utgiftsram barntandvård 2021: xxx miljoner kronor.

Tandvård för personer med särskilda behov har 2021 en budget på xxx miljoner kronor (2019: 33,3 miljoner kronor).

Specialisttandvårdens budget 2021 är xxx miljoner kronor (2020: 116,9 miljoner kronor).

Det finns ett ersättningssystem för specialisttandvården med uppdragsbeskrivning och därtill kopplad ersättning för områdena: tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring forskning och utveckling utbildning av specialisttandläkare med flera

INVESTERINGAR

Beslut och genomförande

Regionfullmäktige beslutar om en årlig investeringsram och budget utifrån målet om egenfinansiering över en period om 10 år. Den beslutade ramen är fördelad mellan fastigheter och inventarier.

I budget beskrivs en investeringsplan över fem år där första året är en fastställd investeringsram och budget och år två till fem är en plan. Regionfullmäktige beslutar om alla enskilda investeringsärenden över 20 miljoner kronor eller investeringsärenden som är av principiell karaktär. Regionfullmäktige beslutar om byggnation av nya lokaler.

Regionstyrelsen beslutar löpande under året om genomförande av investeringar. Regionstyrelsen har att, utifrån finansiellt mål om egenfinansiering av investeringar, tillse att investeringar som beslutas ryms inom beslutad investeringsram och budget samt beakta hur dessa påverkar kommande års investeringsutrymme i lagd plan. Berörd nämnd ska

ges möjlighet att yttra sig innan regionstyrelsen fattar beslut om genomförande av en investering. Regionstyrelsens investeringsbeslut ska beskriva hur tillkommande eller avgående driftskostnader ska hanteras.

Inventarier

Utrymmet för inventarier är fördelat mellan ospecificerade investeringar och specificerade investeringar. Beslut om specificerade investeringar ska fattas av regionstyrelsen. Beslut om ospecificerade investeringar fattas i verksamheten.

Ospecificerad investering

50 tusen kronor – 2 miljoner kronor

Specificerad investering

> 2 miljoner kronor

Regionstyrelsen ska i samband med att beslut om förvaltningsbudget besluta om hur utrymmet för ospecificerade investeringar fördelas inom förvaltningen.

Fastigheter, ombyggnationer

Årliga insatser som görs för att vidmakthålla Befintlig standard betraktas som fastighetsunderhåll.

Ombyggnader och utbyten av komponenter eller åtgärder som avsevärt förbättrar tillgångens prestanda betraktas som investering. Begränsade utgifter (lägre än 0,6 miljoner kronor) ska direktavskrivas. Beslut om ombyggnationer över 2 miljoner kronor fattas av regionstyrelsen.

Uppföljning

Regionstyrelsen ska följa upp investeringar mellan 2–5 miljoner kronor genom anmälningsärenden från förvaltningen. För investeringar över 5 miljoner kronor ska Regionstyrelsen till regionfullmäktige upprätta en särskild slutredovisning. I slutredovisningen görs en avstämning mot budget samt ekonomiska och kvalitetsmässiga effekter av investeringen.

Tabell 23 Investeringsbudget 2021 och plan 2022–2025

Ny tabell in här

AVGIFTER OCH PRISER

Avgifter och priser för hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och kollektivtrafik redovisas i bilagor till Budget med verksamhetsplan 2021. Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas förutom i bilaga även på Region Jönköping läns webbplatser. Om behov uppstår att under året förändra avgifter ska dessa förändringar föreläggas regionfullmäktige för beslut. Beslut om tillfälliga prisförändringar/erbjudanden inom kollektivtrafik och folktandvård kan fattas av respektive nämnd.

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2021:

patientavgifter i hälso- och sjukvården

tandvårdstaxa folktandvården

egenavgifter och bidrag hjälpmedel

regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län

regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län

kollektivtrafikpriser

regelverk sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst

principer för prissättning vid Kulturhuset Spira.

STÖD OCH SERVICE

Dessa funktioners övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet.

Det är prioriterat att utveckla upphandlingsarbetet så att medborgarna får ut så mycket som möjligt för den gemensamma finansieringen. I allt väsentligt skall regionen där det är lämpligt sköta sin verksamhet i egen regi. Serviceområden så som städ, kök med mera blir oftast bäst och billigast när det sker inom den egna organisationen.

INRIKTNING

En betydande andel, cirka 20 procent, av Region Jönköpings läns samlade verksamhet är olika typer av stöd- och servicefunktioner:

- Upphandling samt utrustningsprojektering
- Materialförsörjning
- Läkemedelsförsörjning
- Transporter
- Administrativ service
- Information och kommunikation
- Hjälpmedelsservice
- IT
- Vårdnära service
- Lokaler
- Medicinteknisk service
- Miljö
- Säkerhet
- Sjukvårdsrådgivning 1177
- Kontaktcenter

Dessa funktioners övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet. För att skapa utrymme för utveckling av välfärden krävs att dessa verksamheter i samråd med sina kunder ständigt prövar möjligheter till effektivisering.

Vårdnära service

Bra och välfungerande vårdnära servicetjänster är viktiga delar för att verksamheterna ska fungera. Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, utan ökade kostnader, flyttas över till servicepersonal för rätt använd kompetens. Exempel på detta är patientnära städning, måltidshantering, förråds- och textilhantering samt patienttransporter. Vårdnära service är en viktig del i arbetet för rätt använd kompetens.

Upphandlingsstrategi, inköp och upphandling

Upphandling är en strategisk viktig fråga för Region Jönköpings län. Upphandling ska utgå från välfärdens och medborgarnas behov. Region Jönköpings län ställer krav på att det som upphandlas omfattas av långtgående krav på hållbarhet och socialt ansvarstagande. Region Jönköpings län ställer också långtgående miljökrav med grund i vårt program för Hållbar utveckling. Vid upphandlingar ges förutsättningar för innovationer och innovationsvänliga lösningar. Region Jönköpings län ska möjliggöra en hållbar tillväxt och resurseffektivitet utifrån ett helhetsperspektiv samt bidra till cirkulär ekonomi där returflöden skapas och material tas tillvara. Region Jönköpings län ska vid utformningen av upphandlingsavtal möjliggöra inköp av livsmedel som produceras med omfattande krav på god djurhållning och till stora delar ekologiskt.

Region Jönköpings län ska möjliggöra för små och medelstora aktörer, inte minst på landsbygden, samt den idéburna sektorn att konkurrera om Region Jönköpings län avtal när det är relevant. Vi ställer krav på kollektivavtalsliknande villkor inom de branscher det är behövligt. Kravet gäller i alla led, även

underentreprenörer. En god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor ska även omfatta personal i upphandlad verksamhet. Krav på personalövertagande ska finnas med i de upphandlingar där det är relevant.

Region Jönköpings läns policy för upphandling av varor och tjänster baseras på:

offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär
effektiva inköp
en mångfald av leverantörer och en väl fungerande konkurrens
en rättssäker offentlig upphandling
en upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar
en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling
offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle.

En bra process för upphandling av varor och tjänster har stor betydelse för verksamhetens effektivitet. Förutom bra kvalitet och användarvänlighet till lägsta pris, handlar det om att vid inköp ta hänsyn till intentionerna i Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling. Fokus ska läggas på en fortsatt utveckling av inköpsprocessen och investeringsprocessen. För att minska kostnaderna ska arbetet med ett mer standardiserat produktsortiment fortsätta samt det elektroniska stödet i upphandling och i processen från beställning till betalning utvecklas. Region Jönköpings län arbetar kontinuerligt för att de strategiska upphandlingarna ska ge så stora effekter som möjligt. Under planperioden ska några områden definieras där innovationsvänlig upphandling ska främjas.

Måltidsverksamhet

Mat som serveras inom verksamheten inom Region Jönköpings län ska vara nyttig och producerad under hållbara förhållanden. Region Jönköpings län har under 2020 tagit fram en måltidspolicy som ska användas i den egna verksamheten och vid arrangemang som utbildningar och konferenser. Förändring av matproduktionen med pastörisering skall nogsamt följas och eventuella justeringar görs för att maten skall hålla så hög kvalitet som möjligt.

Lokalförsörjning

Ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler med god arbetsmiljö är en förutsättning för att verksamheten ska kunna drivas på ett effektivt sätt. Hög nyttjandegrad och effektiv fastighetsförvaltning lägger grunden för detta. Sjukvården har lika hyressättning i länet för lika lokaltyp. Konkurrenssatta verksamheter har en marknadshyra. Genom samverkan med andra regioner, Tekniska Högskolan vid Jönköpings University, Centrum för vårdens arkitektur vid Chalmers Tekniska Högskola samt Sveriges Lantbruksuniversitet, sker en aktiv kunskapssamverkan och vårdbyggnadsforskning i syfte att bygga rätt lokaler och effektivisera byggprocessen. Viktiga områden är att se till att lokalerna är tillgängliga för alla och att satsningen på energisparåtgärder fortsätter för att nå mål som sätts i program för hållbar utveckling, regionalt och nationellt. Inomhusklimatet är en viktig arbetsmiljöfråga att ta hänsyn till vid både ny- och ombyggnad.

Vid prioritering av fastighetsobjekt tas särskild hänsyn till behov att öka den fastighetstekniska och installationstekniska säkerheten. De senaste god vård.

IT

Region Jönköpings läns förmåga att digitalisera arbetsprocesser och utveckla enkla och användbara tjänster är avgörande för att kunna möta de förväntningar som såväl invånare som medarbetare har på effektiva, säkra och moderna arbetssätt och servicenivåer. Vi strävar alltid efter nationell och regional samverkan för att nå standardiserade arbetssätt, bättre e-hälsotjänster, effektivare administration och för att hushålla med våra resurser.

De IT-lösningar som tas fram behöver samverka med den nationella IT-infrastrukturen, för att underlätta integrationen mellan system och tjänster. Det gör det enklare att utbyta information mellan olika aktörer och system samt mellan patient och vårdgivare. Målet är att invånaren ska få en bättre och mer sammanhållen vård, oavsett vem som utför vården, och att aktörer som organisationer och företag ska kunna kommunicera med Region Jönköpings län på ett effektivt sätt, samtidigt som medarbetarna ska ha säkra och arbetsbesparande verktyg. Gemensamma satsningar kan aktualiseras under planperioden.